

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

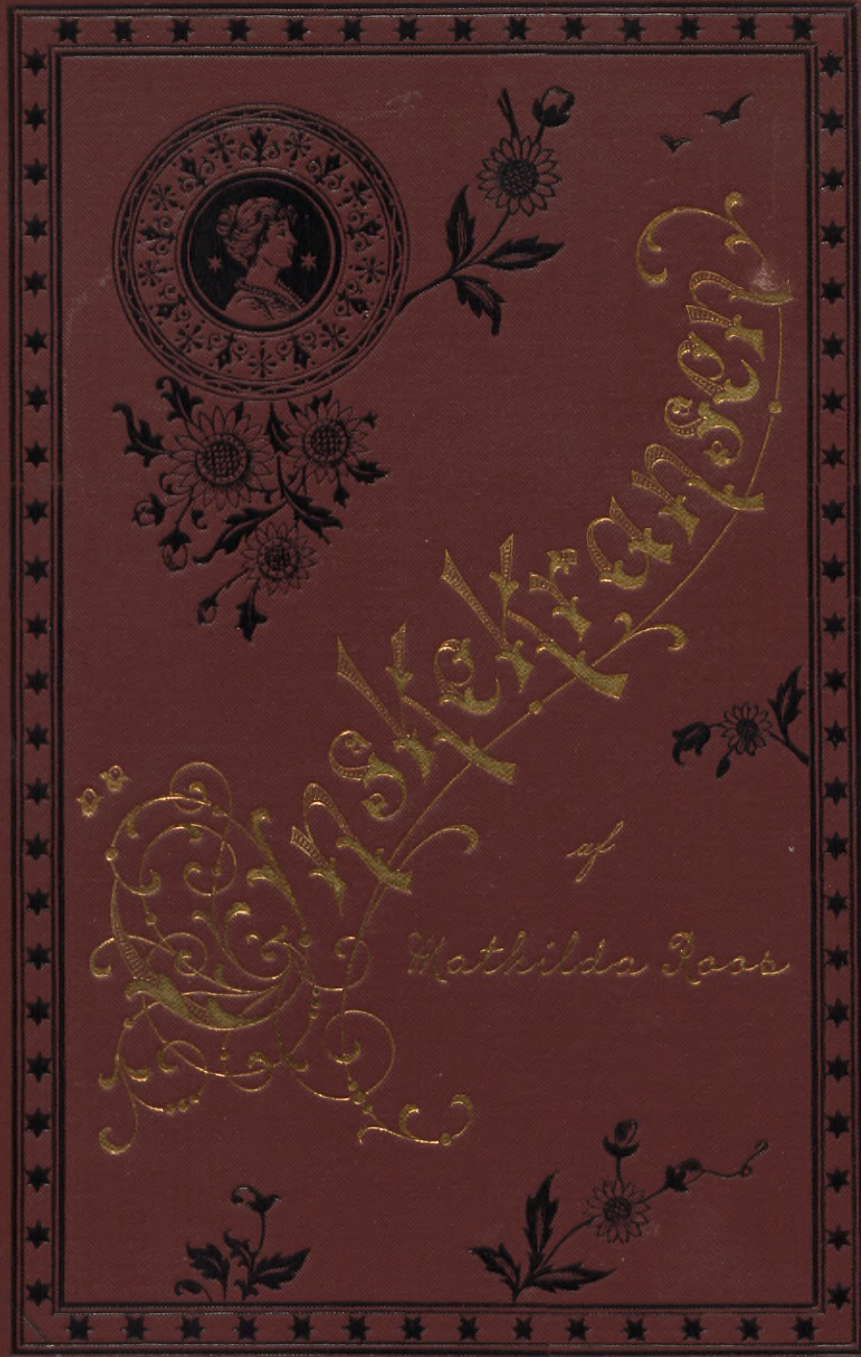

UPPSALA
UNIVERSITET

THE
MUSEUM

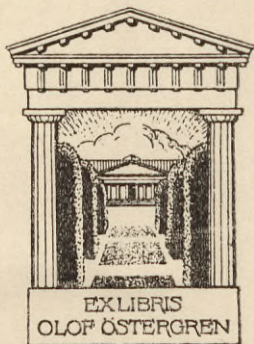
Walt Whitman
of
Methuena Ross

UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET
UMEÅ

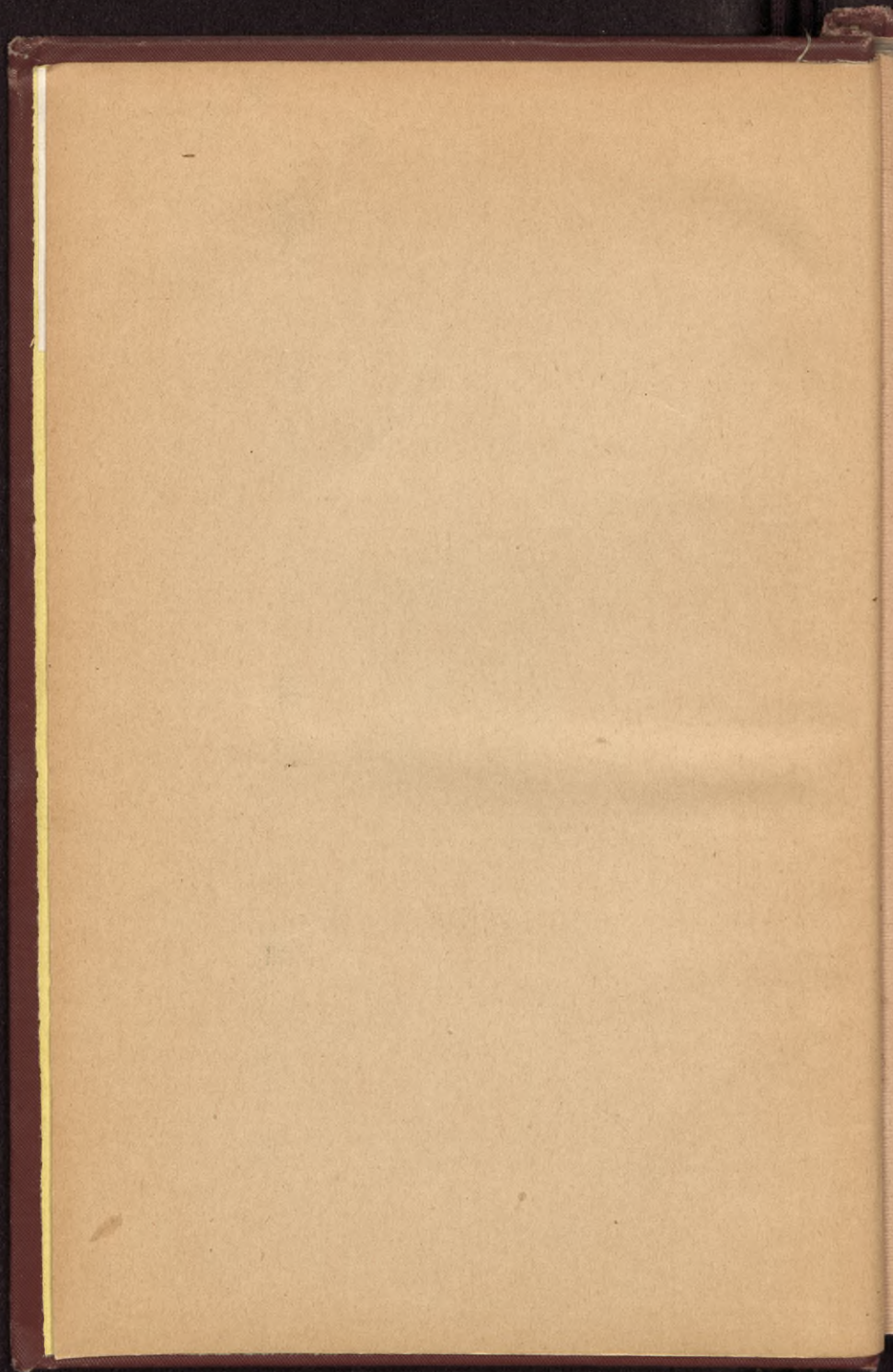
Östergren

13643

A. O. 90.

Wm. B. Stephens
874 40.

ÖNSKEKRANSEN.

EN BERÄTTELSE FÖR UNGA KVINNOR

AF

MATHILDA ROOS.

STOCKHOLM,
FOSTERLANDS-STIFTELSENS FÖRLAGS-EXPEDITION.

Stockholm,
tryckt hos A. L. Normans Boktryckeri-Aktiebolag, 1892.

I.

»Hvad det är mörkt och ängsligt härinne! Snälla mamma, drag upp gardinen litet!»

Det var en otålig, späd kvinnostämman, som yttrade dessa ord, och från soffan, hvilken stod i en vrå af rummet bakom en afdelningsskärm, hördes på samma gång ljudet af en orolig, nervös rörelse.

Modern, som satt ett stycke ifrån och sydde i halfskymningen, reste sig genast, gick fram till fönstret och drog upp rullgardinen.

»Nej hu, så ondt det gör i ögonen!» utropade samma stämman, och ett blekt flickansikte blef synligt på sidan om skärmen, »söta mamma, jag står inte ut.»

Hennes stora, mörka ögon skyggade för solljuset, som nu skimrade in i rummet, och hon vände sig hastigt bort.

»Kanske vi skola ställa soffan så att du vänder ryggen mot fönstret», sade modern med oföränderligt vänlig röst och kom fram till den unga flickan.

Denna svarade ej. Hon reste sig upp, långsamt och, som det tycktes, med smärtsam ansträngning, tog ett par kryckor, hvilka stodo bredvid soffan, och gick, stödd på dem, några steg framåt, under det modern vände chaiselonguen och ställde skärmen på andra sidan.

Tyst och med läpparne sammanpressade stod Marta och stirrade frånvarande framför sig; då soffan var ordnad, släpade hon sig dit fram och intog med moderns hjälp sin vanliga ställning därpå.

Modern ställde undan kryckorna, rättade kud-darne och försökte göra det så bekvämt som möjligt för Marta. Men ingenting var henne i lag; än låg kudden så, att det gjorde ondt i hufvudet, än fick hon ej benen i den rätta ställningen. Slutligen sade hon med en otålig suck: »Nej, låt det vara nu, på den här soffan kan jag ändå ej ligga bra».

»Då kunna vi ju byta och taga min soffa», svarade modern fogligt, »men du ville själf ha den här.»

Marta svarade ej. Hon vände blott hufvudet mot väggen och slöt sina ögon.

Fru Verner suckade och gick tillbaka till sitt arbete. Det förgick sällan någon dag, på hvilken soffan, där Marta låg, ej måste vändas antingen till eller från fönstret, antingen åt den ena eller den andra sidan. Den unga flickans lidande och nervösa tillstånd gjorde att äfven den mest bekväma ställning i längden tröttade henne.

Grosshandlare och fru Verner, Martas föräldrar, bebodde en egen, elegant villa, belägen i en skogsbacke på Djurgården. Deras äktenskap hade, liksom deras öfriga lefnadsförhållanden varit ovanligt lyckligt; två vackra, begåfvade söner växte upp i hemmet, som pryddes af allt hvad rikedom och skönhets-sinne kunna frambringa, och när slutligen deras högsta önskan: att få en liten flicka, uppfylldes, ansågo de sig begge ha nått höjdpunkten af jordisk lycka. De hade äfven rätt häri; de hade nått höjden,

ty sedan började nedstigandet i smärtans djupa, mörka dal . . .

Det dröjde nämligen ej länge innan de upptäckte att deras lilla älskling, hvars lefnads väg de redan bestrött med kärlekens och förhoppningarnas skönaste blommor, troligen för alltid skulle bli en hjälplös krympling, invigd åt ständiga lidanden. Hennes ben voro liksom bortvissnade, hon växte ej, och vid den tid då andra barn redan börja att tulta omkring, kunde hon icke ens krypa. Föräldrarne gjorde allt hvad göras kunde, reste från badort till badort, rådfrågade de skickligaste in- och utländska läkare, men allt utan framgång! Märta växte upp som en liten krympling; under hela sin barndom och första ungdom kunde hon ej gå, benen voro lama och borttvinnade och först på de sista åren hade hon börjat att, med tillhjälp af kryckor, röra sig inne i rummen, och någon gång då vädret var vackert och hennes krafter ovanligt stora, ute i trädgården.

Därtill kom att hon tidtals plågades af de våldsamaste nervsmärtor. Af naturen hade hon icke något tungt lynne; det fanns inom henne en fond af humor, som hjälpte henne att bära lifvets många vedervärdigheter, ingen i hemmet kunde skratta så muntert som hon, då någonting, som hade äfven den minsta anstrykning af det komiska, kom i hennes väg. Men så snart de nervösa plågorna öfverföllu henne och hon dag efter dag måste ligga orörlig på sin soffa, då sjönk hon ned i ett djupt, grubblande svärmod, och när hon någon gång talade var det nästan alltid snäsiga eller bittra ord.

Hon hade just nu haft ett af sina svåraste an-

fall. I öfver åtta dagar hade hon nästan beständigt plågats af en värk, som, då den satt i hufvudet, var hardt nära olidlig, och fastän vårsolen lockade fram crocus och hyacinter i trädgården, där det var hennes största nöje att gå omkring och se hur blommorna stucko upp sina hufvuden på rabatterna, orkade hon nu icke ens låta bära sig dit ut.

»Min flicka», sade modern efter en stund, i det hon reste sig upp, kom fram till Marta och strök med handen öfver hennes panna, »det är så vackert väder ute, solen skiner så varmt och fåglarna sjunga, tror du inte det skulle göra dig godt, om vi bure dig ut i trädgården på en stund?»

Marta vände sitt ansikte mot modern, så att dagern från fönstret föll däröfver och upplyste det.

Det var ett litet blekt ansikte med en skarpt framträdande prägel af sjukdom och lidande; munnen var något stor och utskjutande, näsan spetsig och kinderna insjunkna. Men detta ansikte hade *en* skönhet, för hvilken man nästan glömde de fula dragen och den hopkrympta gestalten: ett par stora, mörka ögon, gråbruna, fuktiga, skygga som ett rådjurs och med ett så sjäfullt uttryck, att det var som att läsa ett poem eller lyssna till en tondikt, då man mötte deras djupa, sorgsna blick.

»Nej, mamma», svarade hon och lyfte på sina tunga ögonlock, »jag vill inte. Solen och våren och blommorna bara plåga mig...»

I det samma öppnades dörren och Martas far, grosshandlare Verner, inträdde i rummet. En främling skulle ha blifvit frapperad af hur mycket Marta påminde om sin far, som var en ovanligt vacker och

intagande man. Han hade alldeles samma ögon som Marta, ja, äfven samma drag, fastän de hos honom icke blifvit förstörda och snedvridna af sjukdom.

»God middag!» sade fadern och nickade vänligt åt hustru och dotter. Därefter tog han en stol, satte sig bredvid Marta, kysste henne och strök smeksamt hennes hår, under det hela hans ansikte strålade af ömhet.

Marta slog sin arm om faderns hals och besvarade kärleksfullt hans smekning. Hon höll lika mycket af begge sina föräldrar, men fadern hade en alldeles särskild betydelse för henne: han var, till och med mera än bröderna, lifsglädjen i hennes mörka, tunga tillvaro.

»Min lilla flicka», sade fadern med ett jollrande tonfall, »pappa har en så ledsam nyhet att omtala för dig...»

»Jaså, hvad då?» frågade Marta temligen likgiltigt. Hon hade lidit så mycket, hon kände sig så trött och nedstämd, att hon för ögonblicket icke var tillgänglig för några djupare sinnesintryck.

»Jo, kan du tänka dig att vår käre gamle doktor ligger i blindtarmsinflammation!»

»O, så förfärligt!» utbrast Marta, i det hon släppte fadern, och hennes ansiktsuttryck blef ännu mörkare och sorgsnare än nyss, »hvad skall jag taga mig till — han som var den ende, som kan förstå hur ondt jag har...»

Det gick ett moln öfver faderns ansikte. Marta menade kanske ingenting, men i hennes ord låg liksom en häntydan på att föräldrarna icke förstodo hennes lidanden, de hvilkas tanke tanke icke var

något annat än Marta och hennes sorgliga öde. Men hans stämma var lika vänlig och smeksam, då han svarade:

»Du får en ny doktor, kära Marta, det kan inte hjälpas. Farbror Páhl blir säkert icke på länge frisk, äfven om sjukdomen får en god utgång.»

»Jag vill ingen annan doktor ha, när jag icke kan få farbror Páhl», envisades Marta.

»Men kära lilla Marta», sade fadern med all den undfallenhet man visar ett barn, hvars olycka man oupphörligt söker utplåna genom kärlek och fin-känslighet, »du vet att du inte kan vara utan doktor, isynnerhet inte nu, då du är så klen. Jag har redan talat med Páhls vikarie, det är doktor Adler, han som en gång för flere år sedan skötte mamma och som vi alla tyckte så mycket om. Jag tror icke att du kan få en snällare och vänligare läkare än han. Jag träffade honom i morgse och han sade, att han redan i morgon skulle komma och höra om dig.»

Martas ansikte öfverfors vid faderns ord af en svag rodnad och hon slog hastigt ned sina ögon.

»Hvad är det värdt att han kommer», mumlade hon, »han kan ändå ingenting göra för mig. Jag har ju kloral, som jag tar om kvällarne, och det är för resten ingen mera än farbror Páhl, som förstår mig.»

Fadern fortsatte ej ämnet; han kysste blott ett par gånger Martas panna och började därefter att tala om hvad han hört i staden, om bekanta som han träffat och som helsat hit ut, o. s. v. Faderns samtal och glada, vänliga sätt hade en upplifvande verkan på Marta. Hennes ansikte ljusnade så småningom; nu, som alltid, förde fadern med sig en

frisk fläkt från världen rundt omkring, och då han slutligen berättade en rolig anekdot, som han hört på börsen, skrattade Marta däråt med denna uppslupna innerlighet, som var henne egen, och som vittnade om hur mycken lifsglädje som låg bunden inom den lilla förkrympta kroppen.

Vid fyratiden hemkommo ungherrarne, löjtnanten och ingenjören, och strax därefter intogs middag i matsalen, ett elegant, i ek boiseradt rum, som vette utåt trädgården, hvarifrån solstrålarne nu föllo in mellan de tunga draperierna för fönstren.

Marta, som på flere dagar icke ens under middagarne kunnat lemna sitt rum, sade sig i dag vilja äta ute i salen, men som hon ej orkade gå själf, tog fadern henne likt ett litet barn på sina armar, bar henne till middagsbordet och satte henne i en för henne särskildt ordnad stol, som alltid stod bredvid moderns. Begge bröderna skyndade också fram för att passa upp henne, den ene sköt stolen intill bordet, den andre lade sig på knä och svepte pläden kring Martas ben. Det var rörande att se hvilken finkänslig omsorg de store, starke unge männen eignade sin lilla ofärdiga syster.

»Så där ja», sade Marta med ett bortskämdt barns otålighet, »inte så nära bordet, Jonas, och så, om du vill vara snäll och ge mig litet vatten... Nej, Axel, du får inte dra åt pläden så der... jag tål inte att den käns... så, nu är det bra... tack så mycket.

Först sedan Marta blifvit ordnad och alla hennes önskingar uppfyllda, satte sig den öfriga familjen till bords, hvarefter middag intogs under en glad,

skämtsam sinnesstämning. Den enda, som nästan alltid hade ett vemodigt ansiktsuttryck var modern; hon kunde aldrig, icke ens då hon såg Marta glad och sorglös, glömma sin älsklings, sin enda dotters lidanden.

Marta var emellertid under hela den återstående delen af dagen vid bättre lynne än hon på länge varit. Men på samma gång var det någonting oroligt nervöst i hennes sätt, hon talade ovanligt mycket, och fastän hon nyss sagt sig ej orka gå ut i trädgården, lät hon strax efter middagen bröderna bära sig dit ut och gick till och med själf en stund omkring och såg på blommorna.

Hon sof ändå sämre än vanligt på natten, men det oakadt tog hon ej kloral förrän fram emot morgonen, ty det var icke så mycket plågor som ej mera tankar, hvilka höllo henne vaken och från hvilka hon hade svårt att slita sig.

Hon tänkte på doktor Adler och hon kände på samma gång glädje och oro öfver att han skulle komma. Hon mindes honom mycket väl sedan de gånger han för några år sedan kom och såg om hennes mor en sommar, då farbror Påhl var bortrest. Han var då en helt ung läkare, som nyss slutat sina studier, och det var endast modern, som skurit sig i fingret, icke Marta han skötte, men hon hade aldrig glömt huru vänlig han var mot henne. Människor voro visserligen i allmänhet vänliga mot henne, men de hade ett så olika sätt att visa sina känslor. Somliga fingo fårar i ögonen, då de sågo henne, och skyndade sig att hjälpa henne stiga upp och räcka henne kryckorna, som hon mycket väl själf kunde taga, och

det fanns ingenting som gjorde henne så retlig som en dylik öfverdrifven medkänsla. Doktorn däremot hade visat henne deltagande, utan att i sitt sätt liksom påpeka att hon var en stackars ofärdig varelse, hvars åsyn lockade folk att gråta och som ej kunde röra sig utan hjälp.

Så var det en sak till som hon ej kunde glömma: hans sång. Han hade en gång på faderns bön kommit och hälsat på och sjungit nästan hela aftonen, och hans vackra stämma och uttrycksfulla föredrag hade aldrig gått ur den lilla sjuklingens minne. Hon erinrade sig honom så väl, där han satt vid pianot och utantill ackompanjerade sig själf, hon mindes så väl hvilken underlig, på en gång ängslande och ljuf känsla som genomilade henne, då hon lyssnade på hans sång. Då han tystnade, visste hon knappast till sig själf; det var som om en yrsel susat genom hennes hjärna, som om föremålen i rummet, människorna omkring henne blifvit annorlunda än för en stund sedan.

De följande dagarne var hon mera än vanligt nedstämd och försjönk oupphörligt i drömmar. Men så gick tiden, det häftiga intryck doktors sång gjort på henne utplånades, det perspektiv med underliga, formlösa syner tonerna öppnat för henne slöt sig och allt blef som förr. På flere år hade hon ej sett honom annat än helt flyktigt, och minnet af hans sång lefde inom henne blott som en vacker dikt, som någonting trolskt, onämnbart skönt, långt, långt borta i en sagoskog, där månstrålar och doftande klångrosor slingra sig om hvarandra i ett dunkelt virrvarr . . .

Men nu skulle hon åter träffa honom, han skulle bli hennes läkare, han skulle komma kanske hvarje dag och — hon vågade knappast utsäga det för sig själf — måhända skulle hon än en gång få höra honom sjunga. De underliga drömmarna i djupet af hennes själ började röra på sig; i sagoskogen som gömde den hemlighetsfulla skönhet hvarefter hon längtade, började det susa och prassla, liksom vaknade där någonting till lif . . . Och från skogen utanför hennes fönster hörde hon under hela den ljusa vårnatten en dämpad fågelsång, hvars vemodiga, lockande toner voro liksom ett eko af den längtan, som upprörde hennes hjärta.

Först fram emot fyratiden, då det klagande kuttret därinne i skogen tystnat, och fågelsången, brusande af lifsglädje, likt en morgonhymn ljöd ut öfver nejden, föll Marta i en tung, drömlös sömn, som räckte ända till klockan tio följande morgon.

II.

Icke förr hade Marta hunnit stiga upp, kläda sig och med moderns hjälp lägga sig på soffan, förrän jungfrun kom in och anmälde att doktorn var här.

»Söta mamma», hviskade Marta flämtande, »gå och tag emot honom och dröj några sekunder innan ni komma in. Jag är så förbi . . . efter klädseln . . . att jag knappt . . . kan draga andan . . .»

Modern nickade, stoppade pläden kring den sjukas fötter och gick därefter ut för att möta doktorn.

Marta slöt ögonen och lutade hufvudet bakåt. Hon skulle sett ut som en död, där hon låg med de tunga, slutna ögonlocken, hvilkas svarta fransar skarpt framträdde mot de bleka kinderna, om icke då och då hennes läppar ryckt till, och en svag, sjukligrodnad som en sky gått öfver hennes ansikte.

Då hon hemtat sig litet, öppnade hon ögonen, satte sig till hälften upp och vände sig mot dörren.

Hon behöfde icke vänta länge, ty nu hörde hon därutanför steg och röster, och strax därpå öppnades dörren, och doktor Adler inträdde, åtföljd af modern.

»Goddag fröken», sade han med ett vänligt, litet tungsint småleende, som var honom eget, »det var roligt att träffa fröken igen, men det hade varit roligare, om ni suttit därute i trädgården en så vacker vårdag och inte inne i det här kvafva rummet. Hur står det emellertid egentligen till?»

Han tog en stol, satte sig bredvid soffan, fattade Martas ena hand och, under det han alltjämt höll den slutna i sin, böjde han sig ned och fixerade henne med en genomträngande blick.

»Jag har varit så sjuk», hviskade Marta och såg skyggt in i hans djupblå, allvarliga ögon.

»Men fröken måste ut i luften, det går inte an att ligga här inne, på så sätt mister fröken de krafter ni har i stället för att vinna några», invände doktorn. »Nu ska' vi upp och ut i trädgården...»

»Jag orkar inte», klagade Marta, »o nej, jag skulle inte ens kunna hålla upp hufvudet, och solen gör så ondt i mina ögon...»

Doktorn svarade ej; han släppte Martas hand, reste sig upp och såg sig omkring i rummet.

»Kan jag bara få en kappa eller schal eller någonting att...?» frågade han modern och fullbordade meningen med en rörelse som betecknade att han ville ha ett plagg att svepa omkring Marta.

Modern gick efter en pelsmössa och kappa, och under tiden stod doktorn i fönstret och såg ut, medan Martas ögon, stora och egendomligt skimrande, voro fästa på honom. Så snart fru Verner kommit tillbaka, tog doktorn genast kappan af henne, svepte den kring Marta och tog henne så, stor och stark som han var, likt ett litet barn på sina armar och bar henne ut i trädgården.

»Så gör man med patienter, som inte vilja lyda», sade han skälmaktigt.

Marta svarade ej; hon smålog blott och rodnade.

Då de kommit ut i trädgården satte han henne i en hvilstol och lade kuddarne bakom hennes rygg så ömt och omsorgsfullt, att icke ens modern kunnat göra det bättre.

»Så där ja, fröken», sade han vänligt och gladt, i det han rätade på sig och strök med handen öfver sitt hår, »nu skall ni sitta här hela förmiddagen, så länge solen skiner så här vackert, och bara sup luft. Det var nog så doktor Pähl också ville ha det, eller hur?»

»Jo», svarade Marta skyggt, »farbror Pähl vill alltid att jag skall vara ute så mycket som möjligt. Men det tröttar mig, så jag tycker mest om att få ligga på min soffa då jag är som sjukast.»

»Men då blir ni blott ännu sjukare», svarade doktorn och höll handen öfver ögonen för att skydda sig mot det starka solskenet, »ert lynne blir ned-

stämndt af att ni ligger så där instängd, och främst af allt måste ni hålla upp kuraget. Har ni nu någon trefflig bok att läsa i?»

»Ja, jag håller på att läsa Kierkegaards 'Sygdomen til döden'...»

»Åhnej, snälla fröken», afbröt doktorn skrattande, »det var ingen lämplig lektyr, den skall man läsa när man är stark och frisk och kan se lifvet i något gladare färger. Det är nog under alla förhållanden knogigt att jaga de mörka tankarne på flykten», tillade han med en lätt suck, »men åtminstone när man är sjuk, skall man inte sysselsätta sig med frågor och fantasier som kunna göra en frisk halftokig. Nej, någonting gladare och treffligare skall ni läsa...»

»Ja hvad då?... Jag tycker för resten mest om allvarliga saker...»

»Ja, men ni tycker bestämdt om roliga också», sade doktorn småleende, »jag tycker ni ser ut som om ni hade sinne för det komiska...»

»Ja, det har jag», svarade Marta med en flyktig rodnad, »men jag tycker mest om att få uppfatta det med mina egna ögon och inte med författarnes. De äro ofta så onaturliga och uppstyltade, när de skola vara roliga.»

»Nej, men en sådan liten obarmhertig kritiker», utbrast doktorn skrattande, »ja, då vet jag inte om jag törs föreslå en bok, som jag tycker skulle vara mycket lämplig?»

»Jo tack, om ni vill vara så god», svarade Marta med en blyghet, helt olika hennes bestämda ton, då hon gjorde sitt utfall mot de komiske författarne.

»Ja, men då får ni lof att vara mycket skonsam

och inte alldeles nedgöra den stackars författaren», svarade doktorn skämtsamt. »Han heter för resten Sigurd, så han tål vid ett och annat hugg innan han stryker med.»

»Jag har redan till största delen läst Sigurds senaste bok och den var mycket rolig. Men jag kan inte hjälpa att jag för närvarande hellre läser Kierkegaard än Sigurd.»

»Sådana ytterligheter, Kierkegaard och Sigurd! Kan ni inte hitta på någonting midt emellan. Näja, läs hvad ni vill, min myndighet som läkare tillåter mig ju inte att också bestämma er lektyr. Men skall ni läsa Kierkegaard utan att få andlig indigestion, så tillråder jag er på det lifligaste att inte läsa för mycket af honom. Adjö nu, fröken Verner», tillade han och räckte henne sin hand, »jag skall skriva litet järn åt er, och sedan skall ni sköta er ordentligt och gå ut så här alla dagar. Kom ihåg att ni skall ha farbror Påhl för ögonen.»

Han gaf henne en skälmaktig blick, gjorde en kort bugning, som hon besvarade med en förlägen böjning på hufvudet, och gick därefter in i salen, följd af modern, som hela tiden stått tyst och åhört deras samtal.

Han gjorde nu några närmare frågor om Martas helsotillstånd, skref ett recept på järnpiller och sade därefter farväl med ett löfte att snart återkomma.

»Hon är mycket klen, inte sant?» frågade fru Verner vid afskedet och gaf doktorn en sorgsen, bedjande blick.

Doktorn tvekade ett ögonblick. Det hörde till hans principer att aldrig föra sina patienter bakom

ljuset angående deras helstillstånd, utan så vidt möjligt var säga dem sanningen.

»Ja», svarade han slutligen, »icke är det mycken lifskraft hos henne. Men jag tror att det första och sista man har att göra är att söka förströ henne, att efter bästa förmåga draga henne bort ifrån de sorgsna, misslynta tankar, ett tillstånd sådant som hennes naturligtvis ger anledning till...»

»Ack, hvad kunna vi göra, hon orkar ju ingenting», utropade modern», allt hvad man kan är att visa henne kärlek och ömhet...»

Doktorn såg ett ögonblick tankfullt framför sig.

»Kanske», sade han dröjande, »skulle det göra henne godt att se någon som är lika sjuk, lika lidande som hon, men som hvarken får vård eller kärlek... jag känner många sådana...»

Modern skakade på hufvudet och fick tårar i ögonen.

»Marta är inte otacksam för det goda hon fått», hviskade hon, »men ni förstår nog, doktor Adler...»

»Ja, ja, jag förstår», inföll doktorn med ett vemodigt småleende, »jag begär inte att hon skall sitta och fröjda sig åt att det fins dem som äro lama i både armar och ben och puckelryggiga därtill. Jag menar bara att det för en stackars människa verkligen är en tröst — om också en 'tröst för ett tigerhjärta' att hon ej är ensam om lidandet utan att, som Faust säger, det är 'vårt släktes lott'. Men jag måste ge mig af — adjö fru Verner, om onsdag kommer jag tillbaka, men är det dessförinnan någonting, ber jag att ni äro så goda och genast telefonera.»

Han tryckte fru Verners framsträckta hand och

skyndade därefter till vagnen, som stod och väntade nedanför backen.

Marta lydde doktors ordinationer och satt nästan hela förmiddagen ute i trädgården. Kierkegaards bok blef emellertid icke synnerligen allvarligt studerad. Hon lät visserligen Mari gå efter den, men sedan hon läst några rader, lade hon boken på knäet och försjönk i drömmar och tankar. Så läste hon en bit och så började hon på nytt drömma.

Fram emot middagen steg hon upp, gick omkring och såg på blommorna som sprucko ut, så att man kunde märka huru de växte från den ena dagen till den andra. Hon bröt en hyacint, tryckte den mot sina läppar och insöp begärligt dess doft. O, hvad det ändå fans mycket skönt, härligt i lifvet och naturen, hvad det var mycket som talade om lycka och glädje! Men hvarför skulle hon, just hon, vara beröfvad allt — hvarför skulle hon vara sjuk och lidande och vanskaplig midt i all denna skönhet?

Ett bittert, tungsint uttryck flög öfver hennes lilla bleka ansikte och kom de stora, mörka ögonen att se dystra ut som en åskhimmel. Vårens skönhet, det drömmande suset från granskogen, fågelsången, hyacinternas starka doft, som vindfläktarne svepte omkring henne, allt väckte hos henne en utsägligt smärtsam längtan. Hur skulle det vara, manne, att känna sig frisk och stark, att kunna röra sig som andra, att som andra våga drömma om glädje och lycka?...

Hon satte sig å nyo i sin hvilstol och försjönk i tankar. Men, underligt nog, trots den dystra stämning som nyss genomfarit henne, voro dessa tankar

snarare glada än tvärtom. Det var som om hon hållit på att väfva en mörk duk med ljusa, glänsande inslag på den svarta botten. Dessa ljusa trådar, med hvilka hennes inbillning sysslade, var minnet af doktorn och hans vänliga ord och blickar. O, hur snäll han hade varit mot henne, — hur ljuft det var att tänka på de ögonblick, då han bar henne ut i trädgården och svepte kappan omkring henne och sade med sitt skälmaktiga leende: »nu skall fröken sitta här och supa luft». Om och om igen upprepade hon dessa ord. Hvad var det för märkvärdigt med dem, — ja, det kunde hon ej säga, men hon tyckte att för hvarje gång hon hviskade dem, var det som om någonting darrade till i hennes hjärta.

Och så satt hon och drömde timme efter timme, drömde, utan att hon själf visste eller förstod det, just om den glädje och lycka, hon ansåg att lifvet obevekligt förvägrat henne.

Fadern och bröderna voro i dag borta på herrmiddag, så att Marta och frun intogo sin middag på tu man hand. Marta var hela tiden tyst och frånvarande, men senare på kvällen, då de sutto i moderns lilla arbetsrum och sydde, kom frun händelsevis att nämna att hon känt doktor Adlers föräldrar och sett honom själf som liten, och detta gjorde med ens den unga flickan nyfiken och språksam.

»Tänk, att han verkligen en gång varit en liten hjälplös gossel» sade hon med en leende, drömmande blick.

»Ja, tycker du att det är så underligt?» svarade modern skrattande, »tycker du det är svårare att

tänka dig honom som liten, än till exempel pappa och mig.»

»Ja, jag tror det», sade Marta på samma drömande sätt. »Jag vet inte hvarför. Kanske därför att jag tycker det är så rörande att tänka mig honom, som nu är så stor och stark, som en liten pys. Hur såg han ut, då han var liten?»

»Han var ful, ovanligt ful till och med . . .»

»Det kan jag inte tro, mamma», invände Marta förtrytsamt.

»Ja, men kära Marta, han är ful nu med, tycker du inte det, fast han ser snäll och hygglig ut.»

»Jag tycker inte han är ful», svarade Marta på samma misslynta sätt. »O nej, han är så ståtlig och kraftig och har sådana goda, vackra ögon. Han ser ut just som jag tycker att en karl skall se ut.»

»Ja, kanske», svarade modern omisstänksamt, »han har nog ett manligt och godt utseende, fast han inte är förledande. Och nog tycker jag att både Axel och Jonas se mera ut som karlar skola se ut, än din doktor.»

»Det tycker inte jag», svarade Marta kort.

Modern såg förvånad på Marta; därefter tillade hon hastigt:

»Stackars gosse, han hade en mycket tung barndom och ungdom. Hans far dog hastigt och lemnade hustru och barn i fullkomlig fattigdom. Jag vet att han hade de allra största svårigheter att slå sig fram under sin studietid.»

»O, hvarför kunde ingen hjälpa honom!» utropade Marta lidelsefullt. »Hvarför vände han sig

ej till pappa, jag är säker på att pappa, som är så god, skulle ha gifvit honom allt hvad han ville ha.»

»Pappa *har* verkligen hjälpt honom», svarade fru Verner småleende, »icke så litet heller.»

Det gick en lätt rodnad öfver Martas ansikte, och hennes ögon glänste till. Hon förstod ej själf hvarför, men hon kände ett obeskrifligt välbehag vid tanken på att fadern hjälpt doktor Adler. Det var någonting, som fäste honom vid hemmet, det var liksom ett band mellan honom och henne.

»Men nu», sade hon tvekande, »nu behöfver han väl ingen hjälp.»

»Åhnej, kära barn», svarade modern leende, »nu har han stor praktik och stora inkomster och har betalt igen allt hvad han lånade. Han hade ett par år hos sig sin gamla mor, som nu är död, och jag har hört att han var en så god son emot henne.»

Marta svarade ej; hon fick tårar i ögonen, så att hon måste böja sig ned öfver arbetet för att dölja dem. Allt hvad hon hörde om doktorn grep henne på ett alldeles särskildt sätt; hon tyckte att det var så rörande att tänka sig honom som en liten fattig gosse, och nu tyckte hon att det var lika rörande att tänka på hans gamla mor, mot hvilken han varit så god och kärleksfull.

På kvällen, då hon skulle läsa sin vanliga bön, måste hon flera gånger afbryta sig, för att samla tankarna och jaga bort den bild, som oupphörligt sysselsatte hennes fantasi. Det var någonting så nytt och underligt, det var ett helt och hållet främmande element, som plötsligen kommit in i hennes

lif. Men hon sof ovanligt godt den natten, hade glada, leende drömmar, fyllda af vår och solljus, och då hon på morgonen vaknade kände hon sig lyckligare och friskare än hon på länge gjort.

III.

Ungefär en vecka härefter kommo några af Martas vänner ut för att äta middag på villan och sedan tillbringa eftermiddagen i det gröna. Det var en liten skara ungdomar, flickor och ungherrar, hvilka alla kände hvarandra sedan barndomen och hvilka, för att nyttja deras eget uttryck, alltid hade »förfärligt roligt» tillsammans. Om vintrarna åkte de skridskor och skidor och ordnade kälkbacks- och slädpartier utåt landet. Om somrarna företogo de långa fotvandringar och båtfärder. För öfrigt kunde de aldrig träffas utan att ha en mängd viktiga och intressanta saker att tala om: planer som framkastades, märkvärdiga erfarenheter de gjort, förtroenden som utbyttes.

Så hade de bildat en orden, kallad G. G. G., hvilket betydde: »Gifmildhet gör glädje», en betydelse som för alla utomstående var en djup hemlighet. Till denna orden hörde en mängd mystiska intagningsceremonier samt en svart benring med inskriften G. G. G., som bars på venstra lillfingret, och ett visst tecken då man hälsade på hvarandra. Denna ordens arbete och syftemål var, liksom betydelsen af nam-

net, för alla utom de invigde en hemlighet; tid efter annan invaldes genom röstning med svarta och hvita kulor, d. v. s. bruna och hvita bönor, nya medlemmar, men alla minderåriga af bägge könen voro obevekligt utestängda. De små syskon som hade sina stora syskon i G. G. G. plågades också mycket af nyfikenhet och betraktade med en afundsjuk undran den lilla svarta ringen med den märkvärdiga inskriften. I en skola hade till och med några småflickor, som djupt kände det kränkande i ordet »minderårig», sammangaddat sig och bildat en egen orden med ring och bokstäfver och hemligheter, alldeles som de stora flickornas. Men denna orden var betydligt mindre lifaktig än G. G. G.; den upplöstes redan efter 14 dagar under en tvist, föranledd däraf att två af flickorna svikit sitt tysthetslöfte och omtalat att de mystiska bokstäfverna: B. O. A., som stodo i tagelringarna, betydde »Bed och arbeta».

Det vackra vårvädret fortfor alltjämt, och den dag Martas vänner kommo ut var det så varmt, att fru Verner låtit duka middagsbordet på verandan, hvilket naturligtvis väckte stor förtjusning hos ungdomen.

Den första som kom var Louise Morell, en lång, smärt flicka med ljust hår, ett vackert, rosigt ansikte, stora blå ögon och det gladaste, vänligaste småleende.

Så snart hon hälsat på fru Verner, hvilket hon gjorde med den mest intagande artighet, och förtroligt sträckt handen åt löjtnant Axel, skyndade hon fram till Marta, som satt på sin vanliga plats

i en af salongens hörnsoffor, böjde sig ned och omfamnade henne.

»Ålskade, rara Marta!» utropade hon, i det hon med barnslig häftighet kramade Martas armar och på samma gång skarpt betonade vissa ord, »hvad det är *förfärligt* roligt att se dig igen. Det är ju så, så längesedan!»

Marta besvarade smeksamt hennes ömhetsbetygelser och försäkrade att hon också tyckte det vara roligt att se Louise.

»Du är lycklig du, Marta», inföll löjtnant Axel med en suck, »åt mig sade Louise att hon tyckte tiden gick så svindlande fort mellan hvar gång vi träffades.»

Louise, som låg på knä framför Marta, vände sig om med en mjuk, behaglig rörelse.

»Ja, jag kan inte säga annat än hvad jag tycker. Jag tycker verkligen att tiden ilar så fort, så fort, o, ja, den riktigt jagar fram, snart är jag ju gammal och grå, tjugo år . . . alla 'ton-åren' slut . . .»

Hon drog en suck och gaf löjtnanten en hastig, skälmaktig blick. Hon visste själf hur ungdom och fägring omstrålade henne, därför var det så roligt, så lockande att skämta öfver att man höll på att bli gammal.

I detsamma kommo flickorna Wellin, Hedda och Karin, två små gladlynta, knubbiga, snälla systrar, som aldrig kände missundsamhet och ovilja annat än mot allt för talträngda personer. Ty tala, det ville de små Wellinerna själfva, och om det var någon som därutinnan kränkte deras rättigheter, brukade de alltid hviska åt hvarandra: »kan du

tänka dig en sådan 'babian' att prata! »Babian», det var ett af dem bägge, sedan deras tidigaste barndom fastställt uttryck på personer, som voro dem misshagliga.

Deras far var brukspatron, riksdagsman och protektionist; själfva tillhörde de Sveriges ifrigaste försvarsvänner. De voro medlemmar af »kvinnoföreningen», samlade pengar till vapen och hade skrifvit på alla petitionslistor i försvarsvänligt syfte. Hedda, den äldsta, skref glödande fosterländska dikter och hvälfde inom sig ärelystna planer om att utgifva dem på trycket till förmån för Karlsborgs beväring. För öfrigt tillhörde de G. G. G., och hade tid och krafter att egna äfven den orden sitt intresse.

Så snart de hälsat och omfamnat Marta med samma uttryck af vänlig förtjusning som Louise, började bägge prata om och öfver hvarandra, under det att Louise och löjtnant Axel drogo sig litet åt sidan och halfhviskande utbytte några ord.

Så småningom infunno sig de andra ungdomarna, Fritz och Bertil Stål, kusiner till syskonen Verner, den ene teknolog, den andre gymnasist, och slutligen Mary Berg, en blek, mörkhårig flicka, som genom sitt stilla väsende och allvarliga tänkesätt något skilde sig från de öfriga, fastän hon på samma gång stod i det förtroligaste vänskapsförhållande till dem alla. Hon var själen i G. G. G. och detta gaf utom stående personer anledning misstänka, att denna ordens stora hemlighet sannolikt hade någonting med människokärlek och barmhärtighet att göra.

Marta och Mary voro »allra bästa» vänner, men Marta förstod sig, liksom de andra flickorna, icke

riktigt på Mary. Hon förstod icke hvad Mary menade då hon ibland brukade säga: »det är så roligt att åka skridskor och skidor och vandra omkring i skogen. Men vet ni hvad som är ändå roligare? Det är att vara sjuksköterska och det ämnar jag bli, bara pappa och mamma ge mig lof därtill.»

»Se så, mitt herrskap, nu är middagen färdig, kom ut nu!» utropade fru Verner, i det hon kom in i salongen och klappade i händerna. »Prata inte nu, små töser, det får ni göra sedan, annars kallnar soppan!»

Nu inträdde grosshandlaren, hälsade vänligt på alla och bjöd därefter med en skämtsamt djup bugning armen åt Louise och tågade ut med henne. De andra följde, under en mängd gycklande försök att bilda ordentliga par.

Alla voro påfallande vänliga och omsorgsfulla mot Marta; men hon var så van härvid, att det icke ens föll henne in att tänka på hur finkänsliga och grannlaga de voro, dessa stojande ungdomar, hvilka just icke alltid voro så nogräknade med sina ord, när de gnabbades med hvarandra. Löjtnant Axel, som för öfrigt var helt och hållet upptagen af Louise, hvilken han sedan ett par år tillbaka egnade en varm kärlek, försummade därför icke att som vanligt hjälpa sin lilla ofärdiga syster, och Bertil, teknologen, sprang som en pil, innan fru Verner hunnit ringa, efter en kudde, som jungfrun glömt lägga bakom Martas rygg.

Den enda som icke visade Marta fullt samma finkänslighet var Louise. Det skedde dock aldrig

med afsikt, endast till följd af denna tanklösa egoism, som är så vanlig hos bortskämda och fråde unga flickor. Hon kunde t. ex. ibland alldeles glömma bort att Marta fanns till, utestänga henne från samtalet, till hvares medelpunkt hon uteslutande gjorde sig själf, eller också kunde hon, äfven detta endast af tanklöshet, säga ord som sårade den stackars lilla krymplingen. Ibland hände det att hon själf märkte detta; då tappade hon alldeles besinningen, rodnade och försökte säga ursäktande, förmildrande saker, hvarigenom hon naturligtvis endast förvärrade det plågsamma intrycket.

Martas känslor för Louise voro också mycket skiftande. Ibland kände hon en nästan passionerad vänskap för den vackra, älskliga flickan, som alla, herrar och fruntimmer, unga och gamla tyckte så mycket om, och under vissa ömhetsperioder brukade de, då de voro åtskilda, nästan dagligen brevexla med hvarandra. Men så kommo tider, då Louise försummade Marta och då denna nästan icke kunde med Louise, då åsynen af väninnans smidiga gestalt och vackra, ungdomsfriska ansikte förorsakade henne en dunkel känsla af bitterhet och afund.

Middagen, som, trots den dyrbara servisen och det fina duktyget, var mycket enkel, endast tre rätter mat och en sort vin, intogs under den gladaste och angenämaste sinnesstämning. Grosshandlaren, som tyckte mycket om ungdom, pratade och skämtade med sina gäster, gycklade med de små Wellinarne öfver deras patriotism och frågade dem om de nu snart hade befästat Karlsborg, ända tills de begge kommo så i eld och lågor, att de, som löjtnanten

sade, sågo ut att när som helst kunna gripa till vapen för fosterlandets försvar.

»Jag tycker att det är riktigt obeskedligt af farbror och Axel att drifva så där med oss», utropade Hedda halfgråtande, »ska' man då inte älska sitt fosterland kanske? Ska' man inte offra allt, kanske... ska'...»

»Allt för fosterlandet', jo, det stämmer det», inföll Fritz, i det han med eftertryck satte ifrån sig ölglaset, »det har jag en gång skrivit en stilig kria öfver... och...»

»O, jag tycker det är så stort att få göra något för fosterlandet», utbrast Karin hänförd, »och man ska' inte alls förakta våra gåfvor därför att de äro små. Många bäckar små göra en stor å!» tillade hon förnumstigt.

»Jag afskyr krig», inföll Mary mildt men ändå bestämdt, »jag skulle inte vilja samla ihop pengar till vapen, som man dödar hvarandra med. Då är det bättre att samla till förband och...»

Men hon hann icke tala till slut förrän begge små Wellinerna, blossande af förtrytelse, öfverföllu henne med de bittraste förebråelser. »Begrep hon då inte att här var inte fråga om att *döda* hvarandra, utan att *försvara* sitt land? Var hon en sådan 'bavian', att hon inte förstod att om man inte hade vapen, skulle man bli eröfrad och underkufvad och... mista nationell frihet och... som Finland och Polen, och...»

»Jag vill hellre bli eröfrad och underkufvad än döda en enda människa», svarade Mary med orubblig bestämdhet.

Men nu blef det ingen måtta på Wellinarnes förtrytelse; de kallade Mary en »feg fosterlandsföräderska», och vädjade slutligen i sin förtviflan till löjtnanten att han skulle hjälpa dem.

»Ja, det tjänar till ingenting», svarade löjtnanten småleende, »jag känner Mary och jag vet att hon lika orubbligt håller fast vid sina åsikter som ni vid edra. Hon tycker om att läka sår, inte att ge dem», tillade han med en suck och en hastig blick på Louise.

»Ja men säg henne åtminstone att hon är feg och . . . och tarflig och . . . och . . .» ropade Wellinarna om hvarandra.

»Nej, det kan jag sannerligen inte göra», svarade löjtnanten skrattande, »för det tycker jag inte att hon är. Jag tycker att hon är en snäll och hygglig flicka, som jag gerna ville bli skött af, när kulorna, som andra snälla och hyggliga flickor samlat pengar till, ha massakrerat mig . . .»

»Ja men . . .», började flickorna Wellin i samma andetag, »d' ä' . . .»

»Se så», afbröt grosshandlaren vänligt men så bestämdt att Wellinerna tvärt tystnade och under några ögonblick sutto där med munnarne uppspärade som två små fågelungar, »nu ska' ni inte tvista mer, för ni ha rätt allesammans. Karin och Hedda ha rätt i att samla pengar till vapen, ty försvara sitt land, det skall man, det är hvars och ens plikt rätt och slätt. Men Mary har också rätt i att tycka illa om att människor döda hvarandra och att föredra att bli en snäll sjuksköterska framför en amazon -- ty sjuksköterskor behöfva vi lika bra som vapen.

Hvar och en har sitt tycke och det skall man inte förtänka hvarandra. Men nu skola vi tala om någonting roligare. Har ni hört att jag köpt segelbåten? Inte? Har inte Axel talat om det?»

»Nej, jag trodde att pappa sjelf ville tala om det», svarade Axel med den ton af barnslig undfallenhet, som begge sönerna alltid iakttago mot sina föräldrar och som åt de annars temligen tvärsäkra unga herrarne gaf ett så egendomligt älskvärdt drag.

Nu blef det ett jubel bland de unga; både försvaret och ambulansen voro glömda och man sysselsatte sig under återstoden af middagen endast med att framkasta och beskrifva planer till blifvande sommarutflykter i segelbåt.

»Tänk så roligt, så förtjusande roligt att få segla, tycker du inte det, Marta?» upprepade Louise flere gånger, i det hon böjde sig emot Marta och häftigt tryckte hennes hand.

Marta såg på Louise med en misstänksam blick; den unga flickan menade ju icke annat än vänligt med sina frågor, men det berörde Marta obehagligt att Louise så där gång på gång betonade, att detta var ett nöje som *hon*, Marta, kunde vara med om, att här behöfde inte hon, som annars, vara utesluten från ungdomens nöjen.

»Jo visst är det roligt», svarade Marta litet tvärt, »tycker du inte själf det?»

»Jag? Jo visst», svarade Louise förvånad och utan att det minsta förstå Martas misslynta ton.

Eftermiddagen gick man ut i trädgården, där nu syrenerna blommade och fyllde luften med sin vårlika doft.

Sedan man druckit kaffe och pratat en stund började ungdomen leka lekar, kasta ring och spela krocket. Vanligen var det alltid för Martas skull litet tvekan, innan man började lekarne. Hon kunde ju icke deltaga i någonting, utan måste hela tiden sitta fjättrad i sin hvilstol och betrakta de andra. Men då Marta var vid sitt goda, vänliga lynne roade det henne att sitta så där och se på. Det var som om hennes nerver kommit i ett slags angenäm vibration, då hon satt och med ögonen följde de andras rörelser, det var en spänning för henne att se hvem som först skulle hinna målet, då de kappades, eller om de skulle lyckas fånga ringen, som i ilande flykt susade genom den blå rymden. Och hon kände sig i dag så gladt och vänligt stämd mot alla; det var endast Louise som ett par gånger med sina yttranden bragte henne ur jämvikten.

Just då leken pågick som lifigast, fick Marta plötsligen inifrån salen höra ljudet af en stämman, som kom henne att rodna och spritta till. Hennes öra, hvilket liksom hennes öfriga sinnesorgan var ovanligt skarpt, hade genast, trots bullret från den stojande ungdomen omkring henne, igenkänt doktor Adlers röst. Den första känsla som genomilade henne var en jublande glädje öfver att få återse honom, men som ett häftigt bakslag till denna känsla kom nästan ögonblickligen en oförklarlig förnimmelse af ängsligt, stickande obehag. Hon skulle velat stiga upp, gå honom till mötes, hindra honom att komma hit ut. Men hon förmådde icke göra en rörelse, hon satt aldeles stilla och vände blott sitt ansikte med de stora, skygga, ifriga ögonen mot dörren.

Efter ett par sekunders förlopp kommo doktorn och fru Verner ut i trädgården. Sedan han hälsat på Marta och vänligt och intresserad efterhört hennes hälsotillstånd blef han af fru Verner föreställd för den öfriga ungdomen. Han hälsade med en något stel bugning utan att sträcka fram handen, men då Louises namn nämndes, skakade han helt förtroligt hand med henne och sade småleende: »Ja, vi begge, vi känna allt hvarandra, om än vår bekantskap just icke är så gammal!»

Louise såg förtjusande ut då hon helsade på doktorn; hennes vanliga skära rodnad flög öfver kinderna, ett blygt och skälmaktigt leende spelade i ögonen, och rösten hade den mest smekande klang, då hon upprepade doktors ord: »Ja, vi känna hvarandra».

Marta såg och hörde allt detta, medan hon satt där och fientligt spände sina ögon i väninnans vackra ansikte. Hvarför hade Louise icke sagt att hon kände doktor Adler, hvarför hade hon aldrig ens talat om honom? Den unga flickans hjärta krympte ihop af en aningsfull ångest; hon kände ett vansinnigt, oreflekteradt begär att springa upp och rycka doktorn bort ifrån Louise, hvars åsyn i detta ögonblick fyllde henne med en känsla af nästan hat...

Emellertid behöfde hon ej länge plågas af dessa känslor, ty så snart doktorn fullgjort hälsningsceremonierna, kom han genast och satte sig bredvid Marta, under det ungdomen fortsatte det afbrutna krocketpartiet, och fru Verner med sin stickstrumpa i handen slog sig ned på Martas andra sida.

»I dag kommer jag inte hit som läkare», började han genast, i det han strök med handen öfver pannan och drog en lätt suck, »utan som — tiggare. Jag vill att fröken Marta ska' hjälpa mig litet — har ni lust därtill?»

»O, ja, det har jag visst», utropade Marta, nästan darrande af ifver och sinnesrörelse, »jag får ju det, mamma?» tillade hon med en hastig, frågande blick på modern.

»Ja, min älskling, det får du nog», svarade modern och strök smekande handen öfver Martas kind.

»Jo, förhållandet är», fortfor doktorn, då Marta ånyo vände sig emot honom, »att i barnhemmet där jag är läkare, finnes två små pojkar, som nu äro 'öfveråriga' och skola bort, och som vi därför måste försöka skaffa ett nytt hem åt. De små kräken ha ingen i vida världen som bryr sig om dem», — här drog doktorn ånyo en suck, ännu tyngre än förra gången, — »men nu ha vi genom en diakonissa, en snäll, präktig människa, som är alla värnlösas och öfvergifnas vän, lyckats få en bra inackordering åt dem. Återstår nu bara penningefrågan. Den ene af gossarne åtar jag mig, men den andre vill jag att fröken Marta skall bedja sin far taga hand om.»

»O, ja, det skall jag visst», utropade Marta, »och jag är säker på att han gör det . . . ja, jag är alldeles säker . . .»

Hon var så ifrig, att hon, medan hon ännu talade, sträckte ut handen efter sina kryckor, liksom ville hon genast skynda till fadern.

Men doktorn häjdade henne.

»Nej, inte nu», sade han, »inte medan jag är

kvar. Men i afton, då fröken tar godnatt af pappa, då skall fröken berätta om den lille gossen och bedja pappa hjälpa honom. Ni kan också berätta om hur öfvergifven han är», tillade han ändå allvarligare, »att han har hvarken far eller mor eller vänner som jämna den tunga vägen för honom.»

Han tystnade, lade sin hand öfver Martas, tryckte den sakta och behöll den några sekunder i sin. Marta kunde ej svara; hon satt med blicken nedslagen och kämpade för att hindra de tårar som samlat sig i hennes ögon att rinna ned öfver kinderna. Det kändes så underligt upprördt inom henne, så på en gång ljuft och smärtsamt. Hon visste icke om det var öfver sig själf och sitt lidande eller öfver den lille fattige gossen hon ville gråta, — eller om det var af lycka öfver att få sitta här bredvid doktorn och känna hans hand i sin . . . Hon visste blott att hon önskade att tiden ville stå stilla och att det var ljuft att gråta, äfven om det låge smärta och längtan i tårarne . . .

Hon väcktes emellertid snart ur förtrollningen. De spelande därborta på gräsplanen hade nu slutat sitt parti, och doktorn hann knappast draga undan sin hand och Marta hastigt torka af tårarne, förrän Louise kom framspringande och utropade, i det hon med öfverdrifven vänlighet och en hastig sidoblick på doktorn kysste Marta:

»Du lilla kära raring, nu ska' man hvila sig en liten stund hos dig, jag är så led på den där gamla krocketen . . .»

Marta kunde ej besvara Louises smekning; hon sköt henne nästan ovänligt ifrån sig, och hennes lilla

ansikte, som nyss haft ett så mildt, älskligt uttryck, fick plötsligen ett kallt, hårdt drag.

Men Louise tycktes icke märka någonting. Hon satte sig på en låg trädgårdsstol midt framför Marta och fortsatte obesväradt sitt prat.

»Jag begriper inte hur människor kunna vara så roade af att spela krocket! Nu skola de börja sitt fjärde parti därborta! Tycker doktorn det är roligt?» tillade hon i det hon lade hufvudet på sned och gaf doktorn en barnsligt frågande blick.

»Åhnej, jag kan inte säga. Men nog tycker jag det är förnuftigare och bättre än t. ex. att dansa.»

»Ja, men dansa är så roligt», svarade Louise med eftertryck.

»Min goda fröken», svarade doktorn som satt med armarne korslagda och oafbrutet fixerade Louise, »om ni visste hvad dansen är skadlig, om ni visste hur mycket ondt ni super in i den heta, osunda balluften, om ni visste hur hvar bal tar bort något af er ungdom och fraicheur, så skulle ni inte tycka att den vore så 'rolig'. Ni ser också helt annorlunda ut i dag än ni såg ut sist jag träffade er på balen; jag försäkrar er att krocketpartiet varit nyttigare än den där vansinniga kotiljongen, då herrarne höllo på att dansa lifvet ur er.»

»Ja, men doktorn dansar själf», svarade Louise skälmaktigt.

»Ja en enda dans på tio år, tror jag», skrattade doktorn.

»Men doktorn är road af att dansa», inföll Louise på samma skälmaktiga sätt, »jag kände det, för ni dansade så bra.»

Det klack till inom Marta. Således var det med Louise han dansat denna enda dans på tio år... Marta gjorde en otålig rörelse i stolen och böjde sig framåt liksom för att stiga upp.

»Hur är det, älskling?» sade Louise kärleksfullt, »vill du någonting?»

»Nej, men jag tycker att det börjar bli kallt härute. Jag vill gå in.»

Hon uttalade dessa ord med en befallande röst, van som hon var att hennes omgivning passade upp och lydde henne. Modern och Louise ville hjälpa henne, men hon svarade blott tvärt: »Tack, det behöfs icke», tog själf kryckorna och gick fram mot trappan.

Doktorn stod ett par sekunder och såg efter henne; så skyndade han sig fram och följde henne uppför trappan in i huset. Det var som om han anat något af hvad som försiggick i den lilla krympingens bröst; icke att han förstod de djupa mäktiga känslor, som voro i rörelse inom henne, men han trodde att hon plågats af deras samtal om dansen, och hans goda hjärta manade honom att utplåna detta obehagliga intryck.

Han lyckades också häri; så snart Marta såg honom vid sin sida, försvunno de bittra tankarna och hon blef glad och nöjd igen.

Hur god och vänlig var han icke också emot henne! Han tycktes icke alls bry sig om den glada ungdomsskaran därute; sedan fru Verner hjälpt Marta af med ytterkläderna, och den unga flickan satt sig i sin hvilstol i salongen, slog han sig ned vid hennes sida och samtalade en lång stund om saker som

roade och intresserade henne. Hennes hjärta skälde af lycka och tacksamhet; hennes ögon, som nästan oafbrutet voro fästa på doktorn, hade ett så innerligt, varmt uttryck att, om han närmare sett in i dem, skulle han bäfvat tillbaka och förstått, att inom den lilla vanskapade kroppen fanns en lidelsefull, hängifven kvinnosjäl, hvars känslor han ej hade rätt att sätta i rörelse. Men han såg icke djupare in i Martas ögon; han tyckte blott att det var roligt att betrakta dem, att det var någonting hvilande och sympatiskt i hela hennes personlighet.

Då de suttit och pratat en stund, gick doktorn af sig själf, utan att Marta bad honom, fram till pianot, öppnade det och började efter ett litet preludium att sjunga.

Marta hade ej hört honom sedan den gången för många år sedan då hans sång så hänfört henne, men han utöfvade äfven nu samma förtrollning på henne. Hon satt med hufvudet stödt i händerna och lyssnade till hans stämma med en ifver, som om hvarje nerv i hennes kropp lyssnat. Alla de olika känslor, som genombäfvade tonerna, kärlek, smärta, längtan, återspeglades i hennes ögon, som drömmande stirrade framför sig. Vid ljudet af hans stämma öppnade sig ånyo den trollvärld som han redan en gång förr med sina toner låtit henne ana, denna hemlighetsfulla trollvärld, ur hvars djup framskymtade syner som hon ej förstod, skönheter, dunkla och orediga som törnsnår i en sagoskog... O, hvad var det han sjöng om, sjöng med en känsla som om äfven hans hjärta brustit af längtan... hvad var det väl, det där ofattbara,

som ingenstädes fins i lifvet, men som allting talar om, blommornas doft, vårens skönhet, allt... allt...

Var det väl *det*, som hon så ofta läst om, men aldrig sett i verkligheten; det som stundom brukade framskymta i hennes hemligaste, skyggaste drömmar, dem hon aldrig omtalat för någon? Var det att — älska någon och få ge denna någon hela sitt lif, det bästa och ädlaste i ens själ? Hon glömde alldeles att hon var en krympling; hon glömde att, när dessa drömmar kommo och ville snärja henne, hade hon alltid hittills lyckats jaga bort dem med ett kallt, hånande: »För varelser sådana som du fins inte kärlek och lycka»; hans stämmas makt var starkare än hon, den kom henne att glömma allt, utom honom, och att svärma och längta som andra unga kvinnor...

Då han tystnade och förtrollningen bröts, visste hon knappast hvar hon befann sig eller hvad som händt, så underlig kände hon sig till mods. Med en förvirrad blick såg hon sig omkring i salen; då märkte hon, hvad som under sången undgått henne, att den öfriga ungdomen äfven kommit in. Strax bredvid pianot satt Louise; hennes ögon, som voro fästa på doktorn, skimrade af tårar, och den lilla halföppna munnen log ett vemodigt, svärmiskt leende.

I ett ögonblick voro alla de känslor och drömmar sången framkallat bortsopade ur Martas själ, och verkligheten stod ånyo för henne, bittrare, obarmhertigare än någonsin. Hon kände plötsligen sin ofärdiga kropp som en tung, olidlig boja, som förlamade till och med hennes tankar; de vackra syner som nyss föresväfvat henne, upplöstes likt dimbilder,

Hon var ensam, hopplös, förskjuten, och långt bort, liksom på en fjärran strand, såg hon ånyo den vackra synen resa sig — men denna gång hade den Louise's drag, Louise's tårskimrande ögon... *Hon* var det, varelser lika henne var det, som ha rätt att drömma om lycka...

Louise var den första som bröt tystnaden efter sången.

»O, hvad det var vackert!» utropade hon i det hon slog ihop händerna och såg uppåt med en suck af förtjusning.

»Ja, det var så *förskräckligt* vackert så...», be-
dyrade Karin och Hedda.

Doktorn tycktes emellertid icke bry sig mycket om deras utgjutelser, ty han svarade ingenting, utan steg blott upp och gick direkte fram till Marta.

»Nu har jag sjungit så länge, att fröken riktigt hunnit bli trött på det», sade han småleende.

»Nej», svarade hon med låg stämma och utan att se upp, »det var så roligt att höra doktorn sjunga.»

Louise gjorde under aftonens lopp tydliga försök att draga doktors uppmärksamhet till sig. Så snart han satt bredvid Marta, kom hon genast fram och slog sig ned, vanligen på en pall framför dem, eller också på en soffkarm, och öfverhopade Marta med ömhetsbetygelser, bad att få servera henne under supén, frågade om hon inte tyckte det var en vacker solnedgång eller något dylikt. Och på samma gång såg hon så förtjusande och älsklig ut, att det ej var underligt att doktorn ej kunde taga sina ögon ifrån henne.

Det var emellertid icke blott Marta som led af

Louise's koketteri; löjtnant Axel såg ut som en åskhimmel hela kvällen, åt nästan ingenting, var ohöflig mot de öfriga gästerna och satt för det mesta i en vrå och såg på album och illustrationer, under det han i smyg följde Louise's rörelser och lyssnade efter hennes röst.

»Axel ska' ruska upp sig litet», sade Karin Welin, som hade mycket litet sinne för kärlekssorger och som tyckte att förälskade människor voro de löjligaste och ynkeligaste varelser som funnos.

»Ruska upp mig», svarade Axel med ett vresigt leende, »hvad menar Karin med det?»

»Åh... jag menar... att det blir mycket bättre om man ruskar upp sig litet och inte ser allting så mörkt», svarade Karin med en liten uppmuntlande nick.

»Hvad är det för något som skall bli bättre?» frågade Axel på samma vresiga sätt.

»Ja, hvad vet jag?» svarade Karin skrattande, »inte vet jag hvad Axel har för ondt... om det är en liktorn eller...»

»Ja det är det... aldeles riktigt, det är en liktorn», afbröt löjtnant Axel tvärt och började ånyo vända bladen i ett album.

»Stackars Axel, det som är så svårt!» började Karin, men då hon icke fick något svar eller ens bevärdigades med en blick lämnade hon Axel åt sitt öde och gick bort till Fritz och Hedda, som höllo på att tala om studentskorna för i år och om kvinnans lämplighet att studera. Fritz, som själf hade mycket klent läshufvud, påstod att kvinnan i allt är mannen underlägsen, och Hedda sjöd af harm

och framkastade fullkomligt obevisade påståenden att flickor lära sig allting precis tio gånger lättare och fortare än gossar.

Så småningom blandade sig det öfriga sällskapet i tvisten, och inom några ögonblick hade det uppstått en allmän ifrig debatt om den manliga och kvinnliga begåfningen och därefter om samskolor, en debatt, som icke slutade förrän tiden för uppbrottet var inne.

Efter ett tämligen långt afskedstagande, åtföljdt af i sista stund framkastade frågor och svar, planer till sammankomster i och för G. G. G:s angelägenheter, o. s. v. kommo slutligen Mary, Louise och Wellinerna, åtföljda af Fritz, Bertil och doktorn i väg och begåfvo sig ned till spårvagnen för att med den fara in till staden.

Så snart gästerna gått, sade Marta godnatt och gick in i sitt rum. Som vanligt hjälpte modern henne vid afklädningen, läste bön för henne och stoppade täcket om henne sedan hon lagt sig. Marta var sig alldeles lik härunder, kanske endast tystare än annars; men då modern gått och det blifvit mörkt i rummet och Marta var säker på att ingen kunde se eller höra henne, då gömde hon ansiktet i kudden och brast i en våldsamt gråt.

Ty hon visste nu att hon älskade, att *han*, som sjungit henne in i den underliga trollvärlden icke mera skulle släppa henne därifrån. Men kärleken hade icke uppstigit i hennes hjärta som en vacker morgongryning med daggfriska, leende förhoppningar; den hade gått upp för henne som en dag med mörk himmel och stormiga skyar, en dag under hvilken

man måste kämpa och lida och försaka... Därför grät hon de bittraste, mest längtansfulla — och ändå de ljufvaste tårar hon någonsin gråtit.

IV.

Marta hade under föregående aftons sinnesrörelse alldeles glömt sitt löfte att tala med fadern om den lille öfvergifne gossen på barnhemmet, där doktorn var läkare. Men morgonen därpå erinrade hon sig det genast, och så snart familjen druckit kaffe, gick hon in till fadern, berättade hvad dokter Adler sagt om de små gossarne och bad fadern åtaga sig att betala inackorderingssumman för den ene af dem.

Grosshandlaren gjorde en liten grimas. Liksom alla förmögna personer var han öfverhopad med böner om hjälp, och liksom alla, hvilka ej lärt sig förstå att för hvarje gång vi få och kunna hjälpa en lidande broder, skola vi känna den djupaste tacksamhet, blef han oftast otålig då människor tiggde af honom.

»Kära Marta, jag blir slutligen ruinerad, om det fortsätter så här! Vet du att jag hade inte mindre än tio tiggARBREF i går? Jag står i längden icke ut.»

Marta såg tankfull framför sig.

»Men, pappa, *försaka* vi någonsin det allra minsta?» frågade hon tvekande.

Grosshandlaren ryckte på axlarne.

»Det är väl egentligen icke fråga om att försaka», svarade han med så misslynt ton han kunde

använda mot Marta, »i så fall borde jag ju sälja villan och ekipaget och bo i ett par små rum, med ett ord ändra hela vårt lefnadssätt. Men jag kan inte tro att det är vår Herres mening.»

»Ja, jag vet inte», svarade Marta på samma tankfulla sätt, »jag tycker bara att det är så underligt när människor säga att de bli ruinerade af att hjälpa fattiga. Grosshandlare Schönberg svarade också som pappa häromdagen, då Mary Berg bad om hjälp åt en af sina sjuka. Men inte har väl ännu någon människa blifvit ruinerad genom att hjälpa, det är väl snarare genom hvad man ger ut för egen räkning och genom spekulationer och sådant förmodar jag?»

Martas lilla bleka ansikte såg mycket allvarligt ut, och den blick hon fäste på fadern var förebrående, nästan sträng. Hon hade blifvit så bortskämd i hemmet, så van att i allt vara nummer ett, att det mycket ofta hände att hon på sitt milda, men egenomligt genomträngande sätt talade ut sina ogillande tankar öfver föräldrarnes eller brödernas handlingsätt. Och som hon hvad begåfning angick var dem alla öfverlägsen, hade hon genom den undantagsställning hon intog i hemmet så småningom tillskansat sig en makt, för hvilken alla böjde sig, icke allenast med afseende på hennes vilja och önskningsar, utan äfven med afseende på hennes omdöme.

Fadern svarade först ingenting. Han, den vane affärsmannen, som därute i världslifvet uppträdde så myndigt och säkert, erfor alltid ett obehag vid att på något sätt ogillas af sin lilla ofärdiga flicka. Han hyste en oinskränkt beundran för Martas intelligens och en lidelsefull ömhet för den lilla varelse,

till hvars olycka han var fullkomligt oskyldig, men som han alltid kände likt en skuld. Det var honom därför nästan outhärdligt att på Martas ansikte se ens en misslynt min, som det stod i hans förmåga att bortjaga.

»Ja, kära barn», sade han slutligen godmodigt, »jag ser nu att det inte går af med mindre än att jag lofvar hjälpa din lilla skyddsling. Säg doktor Adler att jag skall åtaga mig flickan eller pojken, hvilket det nu var. Men sedan, Martungen lilla, får det vara stopp för en tid! Hör du det!» tillade han småleende, i det han böjde sig ned öfver den unga flickan, kysste henne och skälmaktigt nöp henne i kinden.

»Ja, älskade pappa», svarade Marta, slog sina armar kring faderns hals och tryckte smeksamt sin kind mot hans, »jag är verkligen så tacksam att du nu vill hjälpa mig, så nu skall du till belöning få vara i fred en tid.»

Hon smålog kärleksfullt, gaf fadern en afskeds-kyss och gick därefter ut ur rummet.

Grosshandlaren drog en lätt suck, under det hans blick med ett uttryck af den innerligaste ömhet följde den unga flickans gestalt.

Marta kände sig mycket lycklig öfver faderns löfte. Hon tyckte att den lille sjuke gossen, hvars framtid hon med faderns bistånd fått betrygga, skulle bli liksom ett band mellan henne och doktorn, ett gemensamt intresse, som skulle föra dem tillsammans. Hon undrade blott om hon skulle skriva till honom och berätta om den framgång hon haft, eller om det icke vore bättre att vänta tills de träf-

fades. Kanske också att han skulle komma hit förr, om längtan att få veta hur Marta utfört sitt uppdrag drefve honom därtill . . .

Måhända var denna uträkning riktig, måhända var det också andra motiv som förde doktorn hit ut, alltnog, Marta behöfde ej skriva till honom, ty han kom redan efter ett par dagars förlopp, en afton, sedan han slutat sina sjukbesök, och fick då af Martas egen mun emottaga den goda nyheten, som tycktes bereda honom en uppriktig glädje.

Sedan kom han, icke många dagar därefter, för att berätta att de små gossarne flyttat till sitt nya hem och att de trufdes och hade det bra. De små gossarna blefvo verkligen ett gemensamt intresse för Marta och doktorn, en stående anledning till förtroliga samtal, som började med gossarnes framtid och efter hand gingo öfver till andra ämnen.

Så småningom blef doktorn nästan som barn i huset hos grosshandlare Verners. Trots den långa vägen och trots hans trägna arbete under dagen kom han åtminstone en gång i veckan ut till villan, stannade då alltid och drack en kopp te och satt till sent på kvällen och pratade ute på verandan eller sjöng vid pianot. Doktorn och Marta kommo under denna tid på så förtrolig fot med hvarandra, att det blef ett ämne till skämt i hela huset. Men det föll ingen in att »bry» någon af dem, som man annars så gärna gör med unga personer, hvilka tyckas förälskade i hvarandra; alla voro så omisstänksamma i detta fall, de fröjdade sig blott öfver att Marta såg friskare och gladare ut än på länge, och att de svåra nervsmärtorna nästan alldeles släppt henne.

Själfl lefde den unga flickan liksom i en dröm, som hon svartsjukt hemlighöll för hela sin omgivning. Icke ens modern fick veta någonting om de känslor som rörde sig inom henne, det föreföll henne som om ett enda ord därom skulle ha fläckat och vanhelgat dem. Hon var af naturen sluten, och hennes sjukdom hade ännu mer ökat denna slutenhet. Ingen förstod henne heller fullt; alla ansågo henne ovanligt begåfvad och känslig, men det var ingen som anade, ingen som tänkte på, att inom den lilla vanskapliga gestalten gömdes alla ungdomens drömmar lika hetsiga, lika längtansfulla, som om hennes lemmar varit välformade och hennes ansikte blomstrande. Om någon helt oförberedt sagt till Martas vänner och släktingar, att hon vore förälskad i doktor Adler, skulle allesamman vidgat ögonen af förvåning och kommit underfund med att de, alldeles omedvetet, invaggat sig i den föreställningen att kvinnor, så sjuka och ofärdiga som Marta, icke ha någonting med kärlek och giftermål att skaffa.

»Fröken Marta», sade doktorn en juniafton, då han och familjen en lång stund suttit och pratat på verandan, »nu måste ni komma upp i skogen litet, det skall göra er godt att få andas barrluft, och ni kan inte tro en sådan vacker utsikt det är öfver sjön, nu när solen går ned. Har ni inte lust till det, vägen är visserligen något brant, men jag skall hjälpa er...»

Marta rodnade lätt, men svarade med ett lyckligt småleende: »Tack, det vore roligt».

»Men är det inte för tröttsamt?» invände modern tvekande.

»Nej», svarade Marta och rynkade otåligt pannan, »om du blott är god och ger mig en kofta . . .»

Modern steg upp, gick efter det plagg Marta önskade och satte det därefter på henne med doktors tillhjälp.

»Ska' jag inte följa med», hviskade modern under tiden, »du kanske behöfver min . . .»

»Nej», svarade Marta på samma otåliga, hetsiga sätt, »låt oss ändtligen få vara . . .»

Modern suckade, men svarade ej. Hon var den enda som anade hvad som tilldrog sig inom Martas själ och hon bäfvade för allt det lidande den unga flickan höll på att draga öfver sig. Men hon kände sig alldeles vanmäktig vid tanken på att gripa in och häjda Marta; hur skulle hon kunna röra vid dessa ömtåliga känslor, som Marta så skyggt dolde, hur skulle hon nännas beröfva det stackars barnet den ögonblickliga sällhet hvaraf hon tycktes njuta?

Marta och doktorn begåfva sig nu i väg. Fadern, som satt kvar och rökte och läste aftontidningar, nickade åt dem och ropade småleende åt doktorn att vara rädd om hans lilla flicka, hvarpå doktorn också småleende försäkrade att han skulle göra så godt han kunde.

Han gick hela tiden före Marta, öppnade grinden, röjde undan grenar för henne och vände sig allt emellanåt om och pratade. Då vägen, sedan de kommit ut ur trädgården, blef brantare, tog han henne på armen och bar henne, men så snart vägen var jämn, satte han ned henne och lät henne gå själf.

Hur finkänslig han var i hela sitt uppträdande!

Han plågade henne inte med frågor, med deltagande blickar, med öfverdrifven hjälpsamhet; han såg alltid glad och obesvärad ut, alldeles som om det varit den naturligaste sak i världen att hon med sina kryckor hade svårt att komma uppför den branta stigen, och han visste precis när hon inte orkade gå och när hon tyckte om att få göra det. Ingen, ingen hade någonsin varit mot henne som han var; ingen hade som han förstått henne, i ingens närhet hade hon känt sitt lyte så litet tungt som i hans! Och ändå var *han* just den, som mest af alla människor kommit henne att sörja däröfver!

Då de kommit upp i skogen, lät doktorn Marta sätta sig på en mossig sten, med ett träd till ryggstöd, svepte en plaid omkring hennes fötter, och kastade därefter sig själf ned på marken.

»Se så, fröken Marta, nu ha vi det bra, lät oss nu riktigt supa barrluft!» sade han, i det han sammanknäppte händerna bakom sin nacke och sträckte ut sig på mossan.

Marta böjde på hufvudet och betraktade honom småleende.

»Ja, nu ha vi det riktigt bra», svarade hon barnsligt.

Det var en härlig sommarafton; nedanför skogen syntes sjön, som låg där stilla och spegelblank i solnedgången, och ur skogens djup hördes alltemellanåt trastens vemodiga, melodiska toner.

»Hvad naturen är skön en sådan här afton», sade doktorn drömmande, »det är ändå förunderligt att den här eländiga jorden med allt sitt bekymmer och lidande kan vara så trefflig att bo på ibland...»

»Ja», svarade Marta, under det hennes mörka ögon tankfullt stirrade bort mot solnedgången, från hvilken långa guldglänsande strimmor föllo in emellan trädstammarna, »allt är så skönt i afton, att till och med *jag* tycker om att lefva. Men o, hvad jag ändå skulle finna allt förfärligt, om jag inte visste att den här skönheten bara är ett återsken af hvad som en gång kommer . . .»

Doktorn svarade ej, utan vände sig åt sidan och började rycka upp grässtrån.

»Tycker inte doktorn det också?» fortfor Marta och fixerade honom ifrigt.

»Jo», svarade doktorn sväfvande och utan att se på Marta, »jag tycker det är en mycket vacker tro . . .»

Doktorn ville i allmänhet ogärna samtala i religiösa ämnen; han undvek dem alltid, då Marta sökte bringa dem å bane. För allt i världen skulle han ej velat yttra någonting, som kunde störa hennes tro, och han var för ärlig att vilja säga sig tro på saker, som han i själfva verket förnekade. Dessutom visste han att Marta var så intelligent och skarpsinnig, att hon genast skulle förstå sanningen.

»Ja», fortfor Marta på samma ifriga, litet uppörda sätt, »hvad skulle jag taga mig till, om jag inte hade en sådan tro? Kan ni säga mig hur en sådan stackare som jag skulle kunna uthärda lifvet, om jag inte trodde att det fanns något bättre och lyckligare bortom grafven? Här blir jag aldrig annat än olycklig, jag får plågas och lida och försaka, alltid, alltid! Skulle jag då inte tro att Gud har

någonting lyckligt i beredskap åt mig, till ersättning för allt hvad jag här fått lida?»

»Jo», svarade doktorn med en öm, deltagande blick, »ni har rätt. Jag tycker också att läran om ett annat, lyckligare lif är så skön och tilltalande . . .»

»Men ni tror inte på det . . . nej . . . nej», tillade hon och skakade på hufvudet, »ni tror inte på ett lif efter detta, ni tror inte en gång på Gud, jag vet det nog, jag har nog förstått det, fastän ni ingenting sagt. Och det gör mig så utsägligt ondt, ni kan förstå det, jag har ju förlagt *hela* mitt hopp till ett annat lif . . .»

»Jo, fröken Marta», svarade han allvarligt, »jag är verkligen bättre än ni föreställer er; i grunden har jag kanske mera tro än många af dem som vidt och bredt tala därom. Gud som person känner jag ej, det medger jag, jag har intet vittnesbörd om honom, och jag skall säga er, att alla de som påstå sig känna honom och bedja till honom, de lefva egentligen endast på ett antagande, visshet det kan ingen människa få i dylika ting. Men jag har min tro för mig, och den kan duga den också. Jag tror på en god princip, på någonting godt, ädelt, upplyftande, som, trots allt elände, genomströmmar lifvet, någonting som jag, egendomligt nog, känner som starkast, då jag ser människornas lidanden och då jag riktigt kan få ge mig ut för dem, någonting som jag till exempel känner i det här ögonblicket, och som höjer och förädlar mig. Ni kan för resten kalla det hvad som helst, *Gud*, om det behagar er. Och jag skall säga er någonting, fröken Marta, egentligen tror ni på Gud på samma sätt som jag, fastän ni

ger det en olika benämning, ty de så kallade troendes tal om väckelse och pånyttfödelse och sådant förstår ni sannerligen lika litet som jag . . . »

»Nej», svarade Marta uppriktigt, »det har ni rätt i, det förstår jag inte alls. Jag vet inte hvad man menar med 'pånyttfödelse'. Mary brukar ibland tala om det, men jag tycker det är någonting öfverdrifvet, excentriskt däri. Jag tror bara helt enkelt att Kristus dött för mig och att Gud är god och kärleksfull, och att, därför att han nu pröfvar mig så hårdt, har han i ett annat lif något skönt och lyckligt i beredskap åt mig . . . »

Det blef en stunds tystnad; solen hade nu gått ned, molnen i vester glödde eldröda, och det började skymma i skogen, hvars tystnad blef djupare och djupare. Marta kände hur hennes bröst sammanprässades af en ängslande smärta, och på samma gång var hon så lycklig, att hon skulle velat ropa åt solen: »gå inte ned, stanna, stanna ännu en stund!»

»Se här, fröken Marta», sade doktorn plötsligen och räckte henne några grässtrån, »tag de här och bind en önskekrans åt mig!»

Hon tog småleende de strån, han räckte henne och började sammanbinda dem. Det gick mycket långsamt och osäkert, ty dels voro hennes händer, om ej lama som fötterna, dock mycket svaga, dels gjorde sinnesrörelsen att hon bar sig mera än vanligt fubbligt åt. Men då grässtråna voro sammanbundna och hon vecklade ut dem, bildade de en riktig önskekrans, som hon med ett utrop af glädje höll fram emot doktorn.

»Tack», sade han och tog kransen, »den skall jag nog gå gömma. Det var snällt och klokt af er att ni lagade så att min önskan blef uppfylld . . .»

»Hvad önskade ni?» hviskade hon skyggt.

»Gissa», svarade han och såg på henne med en skälmaktig blick.

»Nej, det är omöjligt, hur kan jag veta hvad ni önskar er?»

»Åhjo, försök», envisades han på samma skälmaktiga sätt. »Det angår för resten er», tillade han och gaf henne en hastig, uttrycksfull blick.

»Mig», upprepade hon med halfkväfd röst och ett underligt glänsande skimmer i ögonen, »nej . . . det är omöjligt . . . jag vet inte . . . nej, säg mig, hvad önskade ni?»

»Nåväl, jag önskade att ni skall bli lycklig», svarade han allvarligt, »icke blott där borta, i drömvärlden bakom de förgyllda portarna», han pekade med handen mot solnedgången, »utan här, just här i verkligheten, i den värld vi veta någonting om . . .»

Marta slog hastigt ned ögonen.

»Men det är ju en omöjlighet ni önskar», mumlade hon.

»Och hvarför?» fortsatte han på samma innerliga sätt. »Anser ni verkligen att kroppen betyder så mycket, är ni en sådan liten materialist, att ni tycker att vår förmåga att känna och tänka inte kan skänka oss så mycken njutning, att det kommer oss att glömma ett kroppsligt lyte? Ni har den lyckligaste samhällsställning, ni kan resa, skaffa er böcker och konst saker, njuta af läsning och studier, ni kan omge er med en krets af vänner, som

beundra er och hålla af er. Och, bäst af allt, ni har fått en ovanligt stor portion intelligens på er lott, och tro mig, den är mera värd, den skall skänka er mera glädje än ett par aldrig så friska ben. Jag är säker på, fröken Marta, att lifvet skall komma att bjuda er mycken lycka, det är därför jag önskar att ni måtte förstå att taga emot den . . .»

»Men den där lyckan, konst saker och resor och böcker och . . . allt, allt ville jag byta ut mot att få vara som andra unga flickor, att kunna röra mig och vara som de!» utropade Marta lidelsefullt, »o, jag önskar att ni för en enda dag — men inte mera, bara *en* dag — finge känna hur det är att inte kunna röra sig utan kryckor, att aldrig vara fri från smärtor . . .»

Hon afbröt sig hastigt, sammanprässade läpparna och vände sig åt sidan.

Han svarade ej; han tryckte blott lätt hennes hand och såg på henne med tårar i ögonen.

Efter några minuters paus fortfor han:

»Och ändå, fröken Marta — ändå tror jag att ni skall kunna bli lycklig och jag tänker inte upphöra att önska det!»

Hon skakade på hufvudet, utan att vända sig emot honom.

»Skall jag anförtro er en hemlighet?» fortfor doktorn och släppte hennes hand. »Det där som ni kallar att vara lik andra, att kunna gå omkring och röra sig fritt, det har sannerligen icke mycket med lyckan att skaffa . . .»

»O, hur kan ni säga så!» utbrast Marta förebrående.

»Emedan jag kan bevisa det. Lyckan består endast i hvars och ens sätt att uppfatta lifvet, i sättet att upptaga de yttre förnimmelserna. Lyckan är en temperament-sak, ingenting annat. Jag, till exempel, jag kan ju röra mig som andra, jag har till och med en ovanligt stark kropp, och ändå...»

Marta vände sig hastigt emot honom med stora, frågande ögon.

»Ändå är jag icke lycklig», fortsatte han, småleende åt hennes ifver, »er plågar en sjuk kropp, mig plåga andra saker, vi ha bägge känsliga lynnen, därför lida vi, och hvem kan afgöra hvem som lider mest? Ingen vet hvar och hur skon klämmer, mer än den som bär den.»

»Men hvad fattas er då?» hviskade Marta skyggt.

»Allt, höll jag på att säga, men det var väl något för rundligt tilltaget», svarade han med ett bittert skratt. »Till börja med vill jag säga er, att det fattas mig någon att hålla af, någon som håller af mig. Ser ni, jag har haft en mor, som jag älskade öfver allt på jorden, hon släpade ut sig för min skull, hon svält och försakade, för att skaffa mig uppfostran, och hon dog innan jag hann att löna henne för allt hvad hon gjort för mig. Tror ni inte, att *det* är någonting som kan kännas lika bittert, någonting som kan plåga och oroa en lika mycket som att ha ett par lama ben? Aek, kära, lilla fröken, tro mig, det är icke öfverord, då jag säger er, att jag gärna skulle gå på kryckor hela mitt lif, om jag hade er lyckliga ekonomiska ställning och finge tillbaka min gamla mamma och slupe det aggende minnet, att hon svält ihjäl för min skull!»

Marta kunde ej svara; hon sammanknäppte blott med en nervös rörelse sina händer och såg på honom med tårfyllda ögon som strålade af det innerligaste deltagande.

»Fröken Marta», sade doktorn hastigt, liksom hade han ångrat sin uppriktighet, »ni förstår nog att hvad jag nu sagt är för *er* ensam. Jag talar sällan eller aldrig om mig själf och mina förhållanden, och att jag nu gjort det, kommer sig däraf att jag tror att ni förstår mig och att jag ville visa er att hvar och en har sin börda, och att ingen bör säga om sin, att den är tyngst. Men ni förstår, att det inte är för någon annan än för er, hvad jag nu sagt.»

»O hur kan ni tro, hur kan ni tro att jag skulle säga det för någon!» utropade hon och såg på honom med en blick, som tydligare än ord sade: 'hvarje ord ni talar är allt för dyrbart för mig, för att jag skulle unna någon annan att få höra det!«

Doktorn genomlades plötsligen af en oförklarlig ängslande känsla, då han mötte Martas blick; men han skakade den hastigt af sig, reste sig upp och sade litet tvärt:

»Nu, fröken Marta, skola vi gå ned, det börjar bli kyligt efter solnedgången!»

»Redan?» hviskade Marta och såg sig omkring med ett drömmande småleende, »här är så skönt. . .»

»Det gläder mig att ni tycker så. Men nu får ni inte sitta här längre, marken känns redan litet fuktig.»

Han hjälpte henne att stiga upp, tog plaiden och räckte henne kryckorna. Därefter gingo de

långsamt ner, hon förut, han efter, men så snart vägen blef brant, tog han henne liksom nyss och bar henne på sina armar.

O, hur lycklig hon kände sig under dessa korta minuter! Hon önskade att hon fått dö just nu, och på samma gång fylldes hennes uppjagade inbillning af öfverspända föreställningar om att på detta sätt bli skyddad och buren genom lifvet . . .

Då de kommit ned och druckit té, sjöng doktorn några af Martas och grosshandlarens favorit-sånger; sedan sade doktorn farväl och begaf sig hemåt.

Doktor Adler hade af naturen ett tungt lynne och såg i allmänhet saker och förhållanden i mörkt. Men under denna sista tid, sedan han kommit i så förtroligt förhållande med familjen Verner hade han varit i en ovanligt jämn och harmonisk sinnesstämning. Han tyckte om hela familjen, den glada, trefliga grosshandlaren, den vänliga husmodern; hela lifvet därute på villan, den hemtrefnad och komfort som härskade där tilltalade honom. Mest af alla tyckte han dock om den lilla ofärdiga flickan med de underbara, djupa, ögonen; hon hade ifrån första stunden utöfvat ett inflytande på honom, som han ej själf märkt, än mindre skulle kunna förklara. Han visste blott att han fann sig väl i hennes sällskap, att han var road af hennes lifliga, intelligenta samtal, att han tyckte om att sitta och se på hennes ögon, alldeles som man tycker om att betrakta en stjärnhimmel eller se utåt en blånande sjö.

Så var det en sak till han tyckte mycket om, fastän detta var någonting som han minst af allt

skulle velat erkänna för sig själf: han fann ett obeskrifligt behag i att utveckla detta unga, rika själs-lif, att väcka slumrande känslor och tankar och känna hvilken makt han hade öfver en varelse, hvars begåfning han anade var större och rikare än hans egen.

Men i afton kände doktorn sig icke väl till mods; stickande, oroliga känslor uppstego allt emellanåt inom honom, medan han i den ljusa sommarkvällen gick vägen framåt och med sin käpp slog emot kanten af diket.

Plötsligen flög en tanke, skarp och medveten, genom hans själ.

Skulle det vara möjligt, att den där lilla ofärdiga flickan föreställde sig ... tänkte ... drömde om några slags ömmare känslor? ...

Men denna tanke släppte honom genast, och ett flyktigt, medlidsamt leende gled öfver hans drag.

Ty äfven hos honom, den skarpsinnige läkaren, som trodde sig känna människonaturen, satt inrotad en omedveten föreställning om att kvinnor, sådana som Marta, äro undantagsvarelser, att erotik och kryckor ej gå ihop, att då man har en vanskad kropp äger man ej rättighet att drömma om kärlekens lycka. För denna föreställning gaf han tanklöst vika och bortjagade därmed de skrupler, som började att röra sig inom honom.

Hans pessimistiska, misstroagna lynne kom honom dessutom till hjälp. Ett bittert småleende lade sig öfver hans läppar, och allt hans grubbel, alla hans föreställningar mynnade ut i denna tanke: »du

gör dig onödigt bekymmer; hvarken hon eller någon annan skall dö af kärlek till dig».

Men då han kom hem och satt där ensam i sitt tysta rum med tidningen i handen, uppstego å nyo de oroande skruplerna, och hans sista tanke innan han somnade var: »jag önskade att de där underbara ögonen icke sutte i ett sådant blekt härjadt ansikte, att de icke tillhörde en liten ofärdig flicka, som går på kryckor».

V.

(Ur Martas dagbok.)

4 juni.

Han kommer hit åtminstone en, ibland två gånger i veckan. Men är det för *min* skull han kommer? Det är ofattligt . . . han *kan* inte älska mig . . . Och ändå . . . Det är ett par ord jag hört och på dem lefver jag, jag hör dem ständigt, — då förtviflan ansätter mig, hakar jag mig fast vid dem, liksom den som håller på att drunkna hakar sig fast vid en skeppsplanka. Det var en morgon jag hörde honom tala med mamma om mig. Han stod i salen och jag satt i mitt rum, men jag hör och ser dubbelt så skarpt som andra människor, och jag hörde hans ord så tydligt: »jag har aldrig träffat en så djupt intelligent ung flicka som fröken Marta». O, om han visste hvad de där orden betyda för mig! Jag sammanställer dem med det han en gång sade om att kroppen icke betyder så mycket, att själen och dess för-

måga att känna och tänka är så oändligt mycket mera. Kan det då icke vara en möjlighet, att han äfven i *det* fallet är så mycket ädlare och större än alla andra, att han kan se bort ifrån ett kroppsligt lyte och förstå, att man kan känna och älska och göra en människa lycklig äfven fast man är ofärdig? O, kan jag då inte lefva för honom, kan jag inte dela hans tankar, bereda honom trefnad, leta ut allt, allt hvad som kan glädja honom, allt hvad han önskar, kan jag inte göra det, fastän jag är ofärdig? Inte är det väl en frisk, vacker kropp, utan det är kärleken, hängifvenheten som jämnar lifvets stig, som anar sig till hjärtats rörelser, som känner dess hemliga sorger och uttänker botemedel därför? Och aldrig, aldrig skall någon älska honom som *jag*, aldrig skall någon förstå honom, som jag förstår honom, aldrig skall någon som jag finna sin högsta, sin *enda* glädje i att plocka bort alla törnen från hans väg och utjämna alla rynkor från hans panna.

Är det då så, kan det då vara möjligt att det är så, att allt detta är af intet värde, betyder ingenting, jämfördt med en frisk och välskapad kropp? Skulle det till exempel kunna hända att han förälskade sig i . . . nej, jag vill inte nedskrifva det, inte tänka därpå, det är alltför rysligt. . .

9 juni.

Jag har läst igenom hvad jag sist skref. Hur kunde jag vara så enfaldig att ens för en sekund tro att han tycker om mig? Det är verkligen löjligt att se hur människor ibland kunna tappa allt förnuft! Har det någonsin i alla förflutna tidevarf händt

och skall det någonsin i världen komma att hända, att en man älskar en kvinna, som är krympling, som inte kan röra sig utan stöd, som det skulle vara en skam att inför människor visa sig tillsammans med?

Louise var här i söndags, då *han* kom på aftonen. Då jag såg dem tillsammans, då de gingo öfver golfvet vid hvarandras sida, då förstod jag med ens så klart, att sådana varelser som jag beklagar man, hyser man vänskap och deltagande för, men man *älskar* sådana som Louise. Men hvarför skall jag *känna* på samma sätt som andra unga flickor, då jag annars är så olika dem? Borde inte krymplingar vara krymplingar också till hjärta och själ och fantasi, så att inga drömmar, inga önskningar uppstode inom dem? Är det då inte nog med att kroppen ständigt lider, kunde man inte slippa det förskräckliga kvalet att önska och drömma och hoppas som andra kvinnor och på samma gång veta att man ovillkorligen gör det förgäfvets? . . .

10 juni.

O, hur lycklig, hur lycklig var jag inte i går kväll! Han satt ända till klockan elfva och sjöng den ena sången efter den andra ur Schumanns »*Dichterliebe*». O, så han sjöng . . . så hans röst trängde genom hela min varelse, jag kan ännu höra den dallra i mitt hjärta, jag har hört den hela natten, vaken eller sofvande. Jag kan inte beskrifva hans sång, det är som fyllde den min själ och mitt sinne med all lifvets skönhet, — allt hvad jag längtat efter, allt hvad lifvet nekat mig, allt det finnes i hans sång. O, att jag finge dö vid ljudet af hans röst — — »hans kära röst».

12 juli.

En ryslig aning plågar mig. Det är alldeles som om han och Louise stämde möte här; i går var det fjärde gången de träffats här i sommar.

Louise var vackrare än någonsin i går; hon hade en vit sommarklädning, som satt så väl på hennes smärta gestalt. Att hon är enfaldig och själfvisk och ofta allt annat än finkänslig, det betyder naturligtvis ingenting jämfördt med en figur och ett ansikte som hennes.

Jag kan inte beskrifva hur det känns att sitta i min vrå och betrakta henne och se hur vacker hon är. Det är alldeles som om jag hade ett stort sår som jag gräfdde i... Smärtan blir mer och mer outhärdlig, men då man lider mycket, är det som tyckte man om att öka sina kval, jag vet inte hvarför...

Gud, tag honom inte ifrån mig, åtminstone inte på *det* sättet, ty jag *kan* inte bära det! Han har blifvit mitt allt; jag har blott en tanke: honom, blott en dröm: honom, blott ett minne: honom! Allt annat, far, mor, syskon, allt är mig ligkiltigt. Han är för mig *allt*, allt annat är *intet*. Gör mig hur olycklig du vill, öka mina plågor, låt mig lida natt och dag, men tag inte honom ifrån mig! Det finns *intet* jag ej kan bära, äfven de rysligaste smärtor, om jag blott får behålla honom, men utan honom kan jag icke bära någonting...

25 augusti.

Sommaren börjar gå tillända. Hvad den ändå varit skön, härlig! Aldrig ha blommorna i vår trädgård doftat som i år, aldrig ha fåglarne i granskogen

sjungit om kvällarne som de gjort den här tiden, så längtansfullt, så vemodigt, så drömmande... O, hvart ha dagarne tagit vägen? Jag vet ej... de ha försvunnit...

»Dagar af lycka
Likt vårens böljor
De runnit hän...»

I linden utanför mitt fönster ser jag ett gult löf.
Är det första bokstafven i sommarsagans afskedssång?

6 september.

Fjorton dagar ha gått, utan att han varit här.
Hur har jag kunnat genomleva dem? Nej, jag har icke lefvat, endast längtat... längtat...

10 september.

I går äntligen kom han. Vi hade ett långt samtal i religion. Det smärtar mig utsägligt att han ej tror på någonting; nej inte på någonting, ty han tror inte en gång på förintelsen och förnekelsen; han tviflar på allt, till och med på sitt eget tvifvel...

Att vi en gång i ett annat lif, där jag är fri från den förskräckliga bördan af en vanskaplig kropp, skola få tillhöra hvarandra, är ju *min* enda tröst, men han tror icke på ett annat lif. O Gud, lär honom att tro, drag honom till dig och lät oss en gång få mötas där, hvarest alla mina lidanden äro slut! »Unna mig att honom lära»...

5 oktober.

Den första snön har fallit; den faller öfver de gulnade ekarne, den faller så tyst inne i granskogens

djup, den faller öfverallt, på vägar och stigar. Det är som fülle den äfven i mitt hjärta — öfver slocknade drömmar, öfver burstna förhoppningar . . .

VI.

Det var en dag mellan jul och nyår. Under en veckas tid hade man nu haft det vackraste väder, en rödgul vintersol som lyste öfver blåhvita, fasta drifvor, och om kvällarne, sedan mörkret inbrutit, gnistrande stjärnor och månsken, som föll så trolskt mellan trädens stammar. Det var just ett sådant väder som lockar ut den sportälskande ungdomen; under hela jullofvet vimlade också skogarne i Stockholms omgifningar af ungdomar, som pröfvade sina krafter på skidor eller sparkstötting. Hvar man gick, framskymtade det plötsligen mellan träden ett friskt, strålande ansikte, en spänstig gestalt, som ilade nedåt en backsluttning, och glada ungdomliga röster klingade genom den klara vinterluften. I de mindre backarne roade sig småttingarne med sina kälkar, och om än backen var aldrig så anspråkslös och farten aldrig så liten, i *ett* voro dock de små kälkbacksåkarne mycket väldiga, och det var i att ropa »Se opp!» ty det ropade de, så att det skallade genom skogen och så att deras ansikten blefvo riktigt röda, och ögonbrynen sammandragna af ifver.

G. G. G. hade också begagnat sig af det vackra vintervädret och flere gånger varit ute på långa sporturer. I dag voro de ute på en kälkbacksåkning i

backen nedanför Skansen; här hade de hållit på ett par timmar i det vackra månskenet och skulle vid åttatiden komma hem till villan och supera där.

Marta hade ställt sig vid fönstret för att se när sällskapet skulle komma på vägen. Hon kände en beklämning, en ångest, som för hvarje ögonblick stegrades. Det hade kommit öfver henne en aning att *han* skulle vara med i afton; visserligen fanns det ingen anledning att tro detta, han hade ju så mycket att göra, att det ej var antagligt att han kunde tillbringa sin eftermiddag med att åka kälke, men denna svartsjuka föreställning hade en gång uppstått hos henne, och det var henne omöjligt att blifva den kvitt. Oupphörligt stod scenen därborta i backen för hennes ögon; hon såg hur kälkarne i ilande fart rusade utför backen, hon hörde de muntra rösterna, det klingande skrattet, hennes inbillning förföljdes af de glada, leende, rödblommiga ansiktena. Och alltid var det Louises ansikte med det strålände, förtjusande leendet hon såg, alltid hennes röst hon hörde, alltid var det *han* och hon som åkte tillsammans, alltid drog han hennes kälke upp för backen! Hon plågades af dessa syner, men hon kunde likväl icke befria sig ifrån dem; det var som om de hakat sig fast vid hennes inbillning och mer och mer upphetsat den.

Med en trött suck lutade hon pannan mot fönster-rutan och blickade upp mot himmelen. Hur fri och vid rymden var, hur stjärnorna — de svaga ljuspunkterna af dessa millioner världar, som röra sig däruppe — gnistrade i mörkret!

Hon stod en lång stund och stirrade in i stjärn-

himmelen. Hennes tankar började svindla; hvad ville det säga: evighet, gränslös rymd — någonting som aldrig slutar, som ständigt, ständigt fortsätter, millioner stjärnor och åter millioner och så i oändlighet, långt, långt bortom hvad tanken förmår följa? Och *Han* som framkallat allt detta, han som sammanhåller dessa gränslösa världar, *hvem* var han, *hvad* var han?

En hissnande känsla genomlade henne; hon hade en besynnerlig förnimmelse af att hennes själ släpptes ut i oändligheten och att hon famlade omkring utan stöd, utan fäste, färdig att störta ned i ett gapande mörker.

Men plötsligen, utan att hon förstod hvarför, fylldes hennes själ af en jublande glädje. Hon visste ej hvaråt hon fröjdade sig, hon var ju fortfarande en stackars söndersliten människovarelse, fylld af kval och oro, bäfvande inför tidens och evighetens gåtor, — men det var alldeles som om någon tröstat henne, som om en röst inom eller utom henne hviskat: »En gång skall du lösas ur bojorna, en gång skall äfven *du* bli fri!» En hemlighetsfull förnimmelse af Guds kärlek, af den omätliga evighetskraften däri, genomilade i detta ögonblick hennes bröst och förjagade smärtan och tviflet, liksom ett stort, fullt ackord upplöser de mest skärande missljud.

Hon visste ej hur länge hon stått här, kastad mellan de mest skiftande känslor och tankar, då hennes skarpa hörsel uppfångade ljudet af röster på landsvägen. Hon spratt till, den stora, stjärnsådda rymden liksom slocknade för hennes syn, de sköna, lugna evighetstankarna upplöstes, och med hjärtat dunkande af oro borrhade hon sina ögon in i mörkret.

för att så fort som möjligt få sikte på de ankommande.

Inom några ögonblick såg hon flere gestalter framskymta, under det de glada, ungdomliga rösterna klingade allt skarpare i den stilla vinteraftonen. Med nervös ifver granskade hon gestalterna som rörde sig därborta och hvilkas konturer tydligt syntes i mån-ljuset. Nej, han var icke med, där voro de ju alla . . . Axel . . . Karin . . . men honom kunde hon ej upptäcka . . . Hon drog en suck af lättnad, ack, hvarför hade hon så onödigt plågat sig, var icke den börda hon måste bära nog tung, utan att hon själf skulle lägga stenar därpå?

Men då erinrade hon sig att hon ej bland de andra sett Louise. Ett svagt utrop bröt fram öfver hennes läppar, och de svartsjuka misstankarne reste sig med fördubblad kraft i hennes själ. I det samma fick hon där borta vid vägens krökning se framskymta en gestalt, som hon genast igenkände. Han drog en kälke, på hvilken satt någon, mot hvilken han allt emellanåt vände sig och talade, och då de kommo litet närmare villan kunde Marta i mån-ljuset tydligt se att denna någon var Louise, ja, hon kunde till och med se den unga flickans ansiktsdrag och höra ljudet af hennes röst.

Således var han ändå med, således hade hennes aning varit riktig! Han, som hon visste vara så upptagen af allvarliga sysselsättningar, han hade tillbragt sin eftermiddag med kälkbacksäkning tillsammans med några knappast fullvuxna ungdomar! Kunde det betyda annat än . . .

Marta kände sitt bröst sammanpressas af en

kväfvande smärta. Med ett svagt jämrande rop sjönk hon ned på en stol och gömde ansiktet i händerna. Hur hade de ej roat sig därborta, hur glada och lyckliga voro de ej, hur ungdomsfriskt klingade ej deras skratt, som trängde hit upp till henne och likom hånade hennes förtviflan!

Hon hörde huru de kommo in i tamburen och stampade snön af fötterna. Någon af dem gaf till ett skämtsamt skrik, som af de öfriga besvarades med skratt och varningsrop. Nu tycktes aflädningsprocessen vara undanstökad, ty de inträdde i salen, där brasan brann i den stora, öppna spisen och kaffebordet stod dukadt. Karin Wellin ställde sig genast framför kaffebordet, satte händerna i sidorna och betraktade med ett förnöjdt leende de många tallrikarne med kakor och färskt hvetebröd som stodo uppdukade där.

»Så delikat!» utropade hon, smackade med läpparne och tryckte handen mot bröstet.

Därefter rusade hon fram till Mary, kastade sig med ett indiantjut öfver henne och började, trots alla förtviflade protester och under de andras skratt och rop att dansa rundt med henne kring kaffebordet. Så snart de stannat och Mary, flämtande och varm, försökte ordna sitt hår, som alldeles rafsats ihop under dansen, utropade Karin, i det hon med fingret pekade på Mary:

»Kan ni tänka er att Mary påstår att det roligaste hon vet är att tvätta små smutsiga barn!»

Mary blef ändå rödare.

»Det har jag aldrig sagt!» svarade hon litet häftigt.

Karin lade armarne i kors, kom fram till Mary, spände i henne en skämtsamt högtidlig blick och sade med lika högtidlig stämma:

»Narras inte, Mary Berg, för det är en stor synd! Mötte vi kanske inte häromdagen Kalle Pettersson, som är den smutsigaste lilla gosse af de många smutsiga gossar jag känner, och sade du kanske inte att du inte kunde tänka dig något roligare än att få tvaga honom ren? Svvara, kvinna, sa' du det eller sa' du det inte?»

»Det är inte detsamma!»

»Är det inte detsamma! Sådant där kallar jag ordklyfverier, lumpna, arglistiga hårklyfverier. Du *tycker om* att tvaga smutsiga gossar, och därmed punkt. Men nu ska' vi inte tvista mera, min pulla, jag är verkligen så fridsam i afton, jag är alltid fridsam när jag ser sådana här kaffebord och tänker på hvad som väntar mig. Om bara tant ändå vill komma, så vi finge börja. Kan inte Axel gå och säga tant att vi ä' här, i stället för att stå och se så där enfaldig ut... Bertil, du som inte är någon kostföraktare, gå du och anmäl oss hos tant.»

Hon pratade, så att orden trillade som ärtor ur munnen på henne, och afbröt sig allt emellanåt med ett litet skratt. Och rundt omkring henne pratade de andra på samma sätt, retades med hvarandra, utkastade skämtsamma ord och skrattade först och sist. Åt hvad de hade så roligt, skulle ingen af dem kunna säga, ty några synnerligen framstående kvickheter bestodos just icke; de skrattade troligen blott för att ge utbrott åt alla de känslor af lycka och ungdoms-

glädje som satts i rörelse genom kälkbacksåknigen i den vackra vinterkvällen.

Äfven doktorn var vid ovanligt gladt lynne. Det var som om han blifvit tio år yngre och han deltog i skämtet på samma uppslupna sätt som den öfriga ungdomen.

Nu kom fru Verner ned från öfre våningen, och sedan ungdomen hälsat på henne så stilla som det var möjligt under nuvarande glada sinnesstämning, bars kaffet in och frun började hälla i.

»Men hvar är Marta?» utropade någon af flickorna, och det blef genast signalen till ett så ifrigt och enstämmigt rop på Marta, att man alldeles glömde bort att taga kaffe.

»Marta är visst på sitt rum», svarade modern. »Då jag för en stund sedan var hos henne, hade hon lagt sig att hvila en stund.

»Mår hon inte bra då?» frågade löjtnant Axel och skyndade ut ur salen för att höra efter Marta.

Han ämnade titta in i hennes rum, men då han gick igenom kabinettet, som endast svagt upplystes af en rosafärgad taklampa, hörde han från fönstret en låg stämma:

»Här är jag, Axel!»

Axel vände sig åt sidan och fick se Marta, som satt nästan alldeles skyld af en blomsterställning.

»Sitter du här, liten», utropade han, i det han böjde sig ned och kysste Marta, »kom ska' vi gå ut i salen och dricka kaffe!»

Han ville taga henne på sina armar och bära henne ut i salen, men hon sköt honom litet häftigt ifrån sig:

»Nej, låt mig vara», svarade hon misslynt, »jag är trött och går hellre och hvilar mig...»

»Åh Marta», sade löjtnanten vänligt och tog hennes ena hand, »kom ut till oss, det skall krya upp dig!»

I det samma kom doktor Adler in.

»God afton, fröken Marta», sade han, i det han satte sig midt emot henne och tog hennes hand, som han höll slutet mellan sina begge medan han talade, »hvad säger ni om att jag varit ute och åkt kälkbacke med ungdomen?»

»Och hvarför skulle ni inte vara med?» hviskade Marta utan att våga se på honom.

»Åh, en så'n här gammal pessimist som jag passar inte ihop med de där tosingarne, hör bara hur de låta!» svarade han skrattande och gjorde med hufvudet en rörelse mot salen. »Men nu ska' ni komma ut och dricka kaffe, er lilla snälla mamma har just nu hållt i det!»

Marta kunde ej motstå hans vänlighet, utan reste sig upp och följde honom ut i salen, där genast alla de andra omringade henne och hälsade på henne med uttryck af den innerligaste vänskap och för-tjusning.

Det var som om alla täflat om att passa upp Marta och visa henne vänlighet. Utan att de själfva reflekterade öfver orsaken härtill, kände de alla ett behof att bereda sin lilla ofärdiga väninna glädje och trefnad; de glada lekarne, den ungdomsfröjd som fyllde deras lif och som därute i den månbelysta kälkbacken stegrats till yr uppsluppenhet, kom den stackars krymplingens öde att i detta ögonblick fram-

stå ännu tyngre än vanligt, och detta dref dem att fördubbla sin vänlighet emot henne.

»Om Marta bara säger ifrån, ska' jag göra allt hvad du vill!» förklarade skolynglingen Fritz, i det han satte en pall under Martas fötter; »jag ska' vara din 'lasse' hela aftonen.»

»Marta lilla», utbrast Louise, sedan de druckit kaffe och Marta satt sig i soffhörnet, »kan du tänka dig någonting så roligt! Jag kar fått tio kronor af farbror Anders till G. G. G., var det inte förfärligt roligt, kanske?»

Hon föll på knä framför Marta, lutade sin kind mot de sammanknäppta händerna och såg på Marta med sitt vänliga leende.

»Vet ni, flickor», utropade Hedda utan att ge Marta tid att svara, »att doktorn är så gräsligt nyfiken på hvad G. G. G. betyder, men jag har sagt honom att det är stopp att han får veta det!»

Hon nickade bekräftande och gaf doktorn en skälmaktig sidoblick.

»Ja, men kan doktorn inte gissa hvad det skall vara», ifyllde Karin, som i själfva verket brann af begär att få omtala hemligheten och om hvilken tystlåtenhet de öfriga ordensledamöterna också hade mycket delade meningar, »försök bara! Gå igenom alla vokalerna! G-a, g-e, g-i, gi . . . gi . . . hvad är det som börjar med gi, gif . . .»

Men hon hann icke längre förrän rundt omkring henne upphäfdes högljudda varningsskrik. Louise sprang fram, lade handen öfver hennes mun och utropade:

»Inte en bokstaf till! Han får aldrig veta det, om han också skulle dö af nyfikenhet!»

»Så grym, fröken Louise?» sade doktorn småleende. »Ni skulle verkligen kunna se mig dö en så neslig död, utan att vilja rädda mig?»

Louise svarade ej, hon ryckte blott på axlarna och gaf doktorn ett skälmaktigt ögonkast.

Marta kunde knappast dölja, än mindre kväfva den känsla af svartsjuka och bitterhet Louise i afton ingaf henne. De tio kronorna Louise skaffat till G. G. G. förargade henne blott — hvad brydde Louise sig i själfva verket om fattiga och olyckliga människor, hon som inte tänkte annat än på sig själf och på att vara vacker och roa sig...

Fram på kvällen, sedan supén intagits, slog doktorn sig ned vid pianot och sjöng en lång stund sina favoritsånger af Schumann. Den uppslupna stämningen var nu försvunnen; skolynglingen Frits hade tagit afsked och gått hem för att »plugga till studenten», och den kvarblifna ungdomen greps under doktors sång af ett vemodigt, svärmiskt drömmeri. Löjtnant Axel satt i en gungstol, med händerna sammanknäppta kring ena knäet, och stirrade i taket med sina mörka, sorgsna ögon, som allt emellanåt skimrade till af tårar. Mary Berg och Marta sutto tillsammans i en hvilstol med armarne slingrade kring hvarandras lif, och Louise hade slagit sig ned i soffan som stod framför pianot, så att doktorn kunde se henne medan han sjöng. Och allt emellanåt korsades deras blickar, och då öfverfors Louises kinder af en rodnad och läpparne öppnades af ett lyckligt, strålande leende.

Marta satt med hufvudet lutadt mot sin lilla väninnas bröst och ögonen slutna. Hennes inre var sönderslitet och upprördt som aldrig förr. Än förnam hon blott detta kärlekens ljufva drömmeri, hvilket liksom framkvälde ur *hans* toner; hon glömde allt, sin vanskapliga kropp, sin bitterhet mot Louise, och kände blott att hon älskade honom, att hon var i hans närhet, att det var hans röst, hvartill hon lyssnade. Än genomilade henne svartsjukans brännande kval, än kände hon en ångest, en förtviflan, så att hon ville vrida händerna och ropa af smärta.

Mary satt tyst och stilla med Martas hand sluten i sin, och de allvarliga, vänliga ögonen fästa på den sjungande.

»Så vackert han sjunger», hviskade hon då doktorn gjorde ett litet uppehåll och sakta preluderade till ett nytt stycke, »jag önskar bara att han ville sjunga någonting allvarligt. Tror du att jag tors be honom sjunga 'Julsång' af Adam? Det är mitt favoritstycke?»

»Nej», svarade Marta tvärt, »bed honom inte, han *kan* inte sjunga den sången, låt honom sjunga hvad han vill.»

Mary såg förvånad ut, men svarade ej.

»Marta», hviskade hon efter några sekunder, »jag har samlat ihop tolf kronor åt enögda Malin, du vet. Vill du ge tjugufem öre?»

»Gärna», svarade Marta, »du skall få en hel krona. Jag tycker om att ge åt dem, som äro olyckliga. Jag tycker om att se människor som lida», tillade hon häftigt.

»Nej», svarade Mary stilla, »det gör jag inte, men

jag tycker det är synd om dem. Jag tycker det är så rysligt synd om de fattiga.»

»Och hvem är det *inte* synd om?» utropade Marta på samma hetsiga sätt. »Jo, om alla som äro glada och vackra och friska och . . . dem är det inte synd om. Men alla, alla andra . . .»

Mary såg ännu mera förvånad ut. Den lilla krymplingen hade satt sig upp i stolen och hennes ögon hade ett så underligt uttryck, att det nästan skrämde Mary.

»Det är inte synd annat än om den som inte älskar Gud, Marta lilla», hviskade den unga flickan sakta.

Marta svarade ej genast; ett bittert leende gled öfver hennes läppar och hon vände hastigt bort hufvudet.

»Jag tror inte att det finns någon Gud», sade hon slutligen med nästan ljudlös stämma.

»O Marta, Marta», hviskade Mary upprörd, »säg inte så, det är synd att tala på det sättet!»

Marta skrattade bittert.

»Förstår du inte att det inte kan vara synd, då man inte tror på Gud? Hvem skulle jag då synda emot?»

»Men han fins, Marta», svarade Mary ifrigt, »han fins, han fins! Allting talar om honom. Och i ditt eget hjärta är det tusen röster som säga så, äfven om det är någon som säger att han *inte* fins! Lyssna inte på den, lyssna inte på den, Marta lilla . . .»

»Jo», afbröt Marta hårdt, »för det är den enda jag tror. Om Gud fins, måste han vara en god och kärleksrik fader, och om han vore god och kärleks-

rik, skulle han inte låta mig lida och plågas så förskräckligt. Han skulle ha förbarmande och hjälpa mig...»

»Marta, Marta, det står i bibeln: 'hvad jag gör, veten I ej nu; härefter skolen I få veta!'»

»Jag bryr mig icke om 'härefter!'» ropade Marta nästan vildt. »Hvad vet jag hur det blir, hvad vet jag om det alls kommer? Jag känner bara det som är *nu*... att jag *nu* lider... lider... O Mary», fortfor hon i det hon ånyo prässade sitt hufvud mot sin lilla väninnas bröst, »det har blifvit *för* mycket... jag kan inte säga dig allt... det är någonting du inte vet... någonting jag aldrig, aldrig kan tala om... som du inte anar...»

»Jo... jo», hviskade Mary och smekte kärleksfullt Martas brännande kind, »jag anar mer än du tror... jag har förstått...»

»Nej», afbröt Marta, nästan utan att lägga märke till Marys ord, »mitt lidande kan ingen på jorden förstå, och ingen, ingen skall någonsin få veta det... O, det fins ingen barmhertighet, ingen förskoning för mig... till sista, *sista* droppen måste jag tömma kalken...»

»Men kommer du inte ihåg, Marta lilla, att det var En, som också måste tömma sista droppen... som bad så brinnande till sin fader att han skulle taga kalken ifrån honom, men som *ändå* måste tömma den...»

»Än se'n?» afbröt Marta hårdt. »Han visste ju att han var Guds son och att om ett par dagar skulle hans lidande vara slut och han vara i sin härlighet.

Men *mitt* lidande, det är utan slut . . . 'Leid ohne Ende . . . Leid ohne Ende' . . .»

»Han visste inte i den stunden att han var Guds son, mera än du vet att du är Guds barn», svarade Mary stilla och allvarligt, »det var ett stort mörker i hans själ, för han ropade att Gud hade öfvergifvit honom. Men han *höll ändå* fast vid tron, och du släpper . . . Ack, Marta min, om du ändå ville bedja . . . försök . . . försök . . .»

Marta såg ej upp, utan skakade blott på hufvudet.

»Jag kan ej», hviskade hon, »mitt hjärta är stenfruset, och då jag försöker bedja, är det som om orden voro stela ispiggår . . .»

Mary svarade ej; hon tryckte blott sin stackars lilla vän intill sig och bad tyst:

»O Gud, min Gud och fader, hjälp Marta i hennes rysliga sorg! Hjälp henne och lär henne, lär henne att åter kunna bedja!»

Doktorn, som nu slutat sjunga, hade stigit upp från pianot och satt sig i soffan bredvid Louise, som ifrigt tackade honom för sången.

Man pratade nu en stund, men det hade kommit en underlig, vemodig stämning öfver den nyss så glada ungdomsskaran. Musiken hade rört upp deras innersta hjärtedjup; till och med de små Wellinerna, som annars skrattade åt allting, sågo allvarliga ut, det var som om, utan att de förstodo det, en fläkt af de djupa mäktiga själsrörelser sången tolkat, berört deras unga, sorglösa sinnen. Löjtnant Axel satt ensam i en fönstersmyg försjunken i tankar, och Louises ögon hade ett fuktigt, vemodigt

skimmer, då hon lyfte dem mot doktorn och tackade honom.

Slutligen kom skilsmässans stund, man steg upp, sade hvarandra farväl och beredde sig att gå in till staden.

»O, hvad vi ha haft roligt i afton», utropade Louise, då de stodo i en grupp midt på golfvet, och i afskedsstunden pratade med fördubblad ifver, »hvad vi ha haft förfärligt roligt!»

»O, ja då! o, ja då! *förskräckligt* roligt!» ropades det i korus omkring henne.

»Tycker ni inte att vi skulle prägla en medalj öfver den här aftonen och bära den på oss som en minnespenning?» föreslog Hedda.

Detta förslag väckte stort bifall. Man räsone-
rade hit och dit, framkastade planer, uppgjorde med blixstens fart ritningar och kostnadsförslag, och kommo slutligen öfverens att beställa små mynt af silfver med inskriften *In memoriam*, hvilka sedan för evärdeliga tider skulle bäras af alla dem, som i afton varit tillsammans här på villan.

Men nu måste de allt ifrigare och ifrigare förhandlingarne afbrytas, klockan gick på elfva och fru Verner började bli orolig öfver att ungdomen kom så sent hem. Man sade hvarandra nu ett sista farväl, flickorna kysste Marta ännu en gång, upprepade för säkerhets skull ända ut på trappan vissa öfverenskommelsr i ordensangelägenheterna, och så begaf sig äntligen hela ungdomsskaran, löjtnant Axel och ingenjör Jonas inberäknade, på väg in till staden.

Då Marta gått in i sitt rum, och modern efter

vanligheten hjälpt henne att kläda af sig och komma i säng, slog hon plötsligen med en ovanlig häftighet sina armar kring moderns hals och hviskade:

»Mamma, älskade, har du någonsin, då jag som liten var sjuk och döende, bedt Gud att jag skulle få lefva?»

Modern darrade till vid Martas fråga. Minnet af alla de själsstrider hon utkämpat då hon suttit vid sin lilla flickas sjuksäng och bevittnat hennes lidanden, uppsteg skarpt och lefvande i hennes själ.

»Nej, mitt barn», hviskade hon upprörd, »jag har aldrig, då mina älskade varit nära att tagas ifrån mig, bedt att få behålla dem. Hur bittert det än skulle vara att mista någon jag håller af, tänker jag dock alltid, att det för honom är bättre att vara hos Gud än hos mig.»

»Tack, mamma lilla», svarade Marta och tryckte moderns hand, »lofva mig att du alltid gör så, att du aldrig, aldrig ber att få behålla mig! Lofva tvärtom, att du ber att jag snart får hvila, att jag snart får komma till det stilla, tysta, där man inte lider mer. Säg, vill du det?»

Hon såg på modern med sina stora, mörka ögon, som hade något af ett hetsadt rådjurs ångestfulla, bedjande uttryck. Det lilla, magra ansiktet var alldeles likblekt, och bröstet flämtade som på en sjuk fogel.

Fru Verner drog en djup, darrande suck. Hon tyckte, att det var som om hennes modershjärta slitits i stycken inför denna stumma, djupa sorg, som hon ej fömånade afhjälpa.

»Jag skall försöka, Marta lilla», hviskade hon

med halfkväfd röst, »jag skall bedja att allt blir som Gud vill och att han hjälper att bära hvad han lägger på.»

»Ja, ja», svarade Marta sakta, i det hon å nyo tryckte sig intill modern, »bed så, om du vill. Godnatt nu, älskade mamma . . . jag är så trött . . . så trött . . . så trött . . .»

Hon sjönk ned på bädden och slöt ögonen. Modern svarade ej; hon kysste blott ett par gånger den bleka fuktiga pannan, stoppade täcket kring Marta och lämnade därefter rummet.

Men flere gånger under natten steg hon upp och smög sig in till Marta och fann henne då alltid vaken och feberhet.

VII.

Under de följande månaderna syntes doktorn nästan icke alls till på villan. Hans besök, som under sommarmånaderna varit så täta, hade småningom glesnat och numera var han aldrig härute annat i sällskap antingen med kotteriet »G. G. G.» eller med andra gäster. Men han var fortfarande lika vänlig mot Marta, kunde ofta sitta långa stunder och prata med henne och genom sitt förtroliga, deltagande sätt komma henne att, åtminstone för ögonblicket, glömma alla smärtsamma tankar och å nyo känna sig lycklig.

Louise hade däremot ofta varit härute, än till middag, än till aftönen, och hon var orubbligt lika glad och vänlig, äfven om Marta just icke alltid tog

emot henne på det älskvärdaste sätt. Det var Marta omöjligt att upptäcka huruvida Louise anade hennes hemlighet; de talade nästan aldrig om doktorn, det var som om de bäge två skyggat tillbaka så snart de nalkades detta ämne. Endast en gång berättade Louise att hon kvällen förut träffat doktorn på en bjudning, och Marta såg då att det gick liksom en skiftning öfver hennes ansikte.

Emellertid började det att bland Verners och Morells umgängeskrets spridas ett rykte att doktorn och Louise skulle förlofva sig. Louise själf förnekade det icke, då folk »brydde» henne för doktorn; hon rodnade blott och svarade undvikande, att man väl kunde vara goda vänner, utan att människor därför genast behöfde börja tala om giftermål.

Så förgingo de första månaderna af det nya året; af sina vänner och bekanta hade doktorn och Louise blifvit förlovade och bortgifta många gånger om, då äntligen en morgon i början af Mars i de dagliga tidningarna stod att läsa förlofningsnotisen:

Ernst Adler
Louise Morell.

Och om man förut haft dem till ett ofta återkommande samtalsämne, så talade man nu om dem utan återvändero, och om stackars Louise förut ansetts ytlig och flärdfull, icke blef hon det mindre genom sin förlofning med doktor Adler, som så många allvarliga och flärdfria flickors mammor mycket gärna hade velat haft till måg!

Hvad Marta beträffar var hon så förberedd på detta slag att hon, åtminstone till det yttre, tog un-

derrättelsen om doktors förlofning lugnt. Ingen kunde se någon förändring i hennes sätt och uppträdande; doktors namn gick aldrig öfver hennes läppar, och då han och Louise strax efter eklateringen kommo ut på visit, var hon så lugn och stilla, att ingen skulle kunnat ana hvad som försiggick inom henne.

Löjtnant Axel kunde icke på långt när behärska sig så som hans lilla sjuka syster. Han brydde sig icke alls om att dölja den sorg som drabbat honom genom Louise's förlofning, och så snart han kunde, begärde han en tids tjänstledighet och reste utomlands, för att, om möjligt, glömma sitt olyckliga tycke.

Då den första, uppdrifna själsspänningen lagt sig, brötos emellertid med ens Martas krafter både till kropp och själ. Hon försjönk i ett djupt svärmod, en fullkomlig liknöjdhet för allt, låg på sin soffan nästan hela dagen och talade endast sällan. Det var som om leendet för alltid dött på hennes läppar, och som om den skälmska stråle, hvilken förr, likt solen på en hösthimmel, ibland framglindrade i hennes mörka ögon, slocknat för att aldrig mera tändas.

Den enda som något kunde rycka upp Marta ur hennes dysterhet var »farbror Pähl», som alltsedan nyåret återtagit värden om sin lilla patient.

»Farbror Pähl», som ungdomen inom familjen Verner kallade honom, var en originell medelålders man, mycket lång, alltid klädd i långrock med västen knäppt ända upp i halsen och en klockkedja af guld däromkring. Han hade alltid brådt; vanligen kom han en gång i veckan och hörde hur familjen mädde,

och då slog han upp dörrarne med en fart som om en hvirfvelvind öppnat dem och så snart han fått höra att allt stod väl till, var han lika hastigt borta igen. Och inföll hans besök någon gång en söndagsmorgon, då var brådskan ännu större, ty hur öfverhopad doktor Påhl än var af arbete, gudstjänsten försummade han aldrig. Men när någon var sjuk, då försvann genast all brådska, ty tålmodigare än doktor Påhl åhörde sina patienters klagan kunde ingen göra det. Vanligen stod han då lutad mot en vägg eller en kakelugn med händerna på ryggen, lyssnade uppmärksamt, nickade alltemellanåt bekräftande och sade: hm . . . hm . . .

Han hade inga egna barn, men det fans en hel skara ungdomar, både bland den rikare och fattigare klassen, som fått en plats i farbror Påhls hjärta, och till dem hörde Marta. Han hade skött henne ända sedan hon föddes, han hade så många gånger kämpat om henne med döden och lidandet, att den lilla bräckliga gestalten och det bleka ansiktet blifvit honom kärt som ett eget barn.

Farbror Påhl märkte genast, då han efter sin svåra sjukdom återtog vården om Marta, att någonting särskildt färde på henne och fördystrade hennes tillvaro. Men hvad det var kunde han ej utforska, han såg aldrig Marta och doktor Adler tillsammans, han hörde aldrig ens hans namn nämnas. Farbror Påhl hade dessutom icke mycket erfarenhet i kärleksväg, och att Marta, som han ansåg och troligen alltid skulle anse vara ett litet barn, plågades af kärleksgrubbel, skulle säkerligen icke fallit honom in.

Men någonting hade kommit åt flickan, så mycket var säkert! Någonting oroade henne, tärde på hennes redan förut svaga lifskraft. Men hvad?...

»Marta, min flicka», sade han en morgon, då han stod vid Martas säng och bekymrad granskade hennes aftärda ansikte, »du skulle försöka att göra en viljeansträngning och komma upp och ut litet, det skulle göra dig godt ... Hm ... hm ... det duger inte det här ...»

»Nej», svarade Marta utan att se på doktorn, »låt mig slippa. Jag tycker mest om att ligga så här ...»

Doktorn svarade ej. Han skakade blott på huvudet och upprepade sitt: hm ... hm ... Utan att han förstod idéförbindelsen, uppsteg i detta ögonblick för honom en annan syn: en ung flicka, nitton år gammal, till hvars dödsbädd han blifvit kallad för någon tid sedan. Han förstod icke hvarför hon dog, men föräldrarne visste det, och de berättade att orsaken var en hjärtesorg. Men omöjligt kunde Marta, den lilla ofärdiga flickan, med hvilken säkert ingen talat om kärlek, ha några hjärtesorger?

»Min flicka lilla», sade han, i det han med sin stora, bruna, litet skrynkliga hand smekte Martas panna, »på det här sättet blir du aldrig bättre ... Du *vill* inte bli bättre då?»

»Nej», svarade Marta och såg på doktorn med en stel, frånvarande blick, »det vill jag inte. Jag har ingenting att lefva för. Jag vill bara få släcka ljuset, vända mig mot väggen och somna ...»

Doktor Pahl drog upp sin stora brokiga näsdruk och snöt sig så hårdt och bullrande han kunde.

»Marta — barn», sade han därefter allvarligt, »det fins ingen människa här på jorden som inte har någonting att lefva för.»

»Inte?» upprepade Marta på samma drömmande sätt, »ja, farbror Pähl, när jag hittat på hvad *jag* har att lefva för, då ska' jag försöka bli bättre.»

Doktor Pähl böjde sig ned, kysste Marta på pannan och sade därefter:

»Hm . . . hm . . . vi ska' försöka att hitta på något att lefva för, då!»

»Ja, gör det farbror Pähl», utropade Marta, i det hon lidelsefullt slog sina armar kring doktors hals och tryckte sig intill honom, »gör det . . . gör det . . .»

Doktor Pähl fortfor att trösta den unga flickan, upprepade sitt »hm . . . hm . . .», omvexlande med »stackars barn, stackars barn», och lemnade därefter rummet, i det han å nyo begagnade näsduken med en sådan kraft, att det ljud som trumpetstötar genom våningen.

»Hvad är det hon lider af?» frågade han fru Verner, då de tillsammans gingo ut i tamburen.

Fru Verner spratt till och skiftade färg. Hon kände en häftig längtan att få utgjuta sina bekymmer för doktorn, men å andra sidan var hon rädd att blotta Martas hemlighet.

»Hennes kära, gamla doktor skulle inte ha öfvergifvit henne i somras», sade hon slutligen med sväfvande röst.

Doktor Pähl betraktade henne häpen; han förstod icke alls hvad hon menade.

»Men hon har mig ju här igen», svarade han

tvekande, öfvertygad som han kände sig om att säga någonting mycket klumpigt.

»Ja, det är nog så kärt», suckade frun, »men det är för sent nu ... Doktor Adler skulle aldrig, aldrig ha skött Marta!» tillade hon häftigt.

Doktorn såg ännu häpnare ut. Hade Adler, som var en så duktig läkare, gjort någonting tokigt? Men plötsligen, då han mötte fruns underliga, betydelsefulla blick och sammanställde den med Martas sätt och tal, gick det ett ljus upp för honom. Han gaf till ett häftigt utrop och slog sig med handen för pannan.

»Hm, hm ... hm, hm ... står det så till?» utropade han, »det var illa, mycket illa ... värre än när vi kämpade med nervfebern och varbildningen, kära fru ...»

»Ack ja, mycket värre!» suckade modern.

»Men med Guds makt ska' vi väl bli herrar nu också!» utbrast doktorn förhoppningsfullt, »vi få inte se det för mörkt! Hm ... hm ...», tillade han och skakade på hufvudet, »jag gamle stolle, som också skulle gå och bli sjuk! Men hvem kunde då också tänka på sådana galenskaper. Ja, nu ha vi intet annat att göra än se tiden an och söka stärka och förströ henne så mycket som möjligt! Det öfriga får Gud ta' hand om. Adjö, kära frun, adjö, adjö! Jag tittar hit om ett par dar.»

Han nickade åt frun, satte hatten på hufvudet, litet på sned, som han alltid brukade, och skyndade ner till vagnen som väntade utanför.

Under den närmaste tiden kom farbror Pähl åtminstone två gånger i veckan hit ut, för att, om

också blott i »flygande fläng» höra hur hans patient befann sig, gifva nya föreskrifter, och, så vidt möjligt var, pigga upp henne. Äfven modern gjorde allt för att förströ Marta, läste högt för henne, bjöd hennes vänner hit ut, köpte små konstsaker, sådana som Marta annars brukade tycka om att pryda sitt rum med. Men ingenting förmådde rycka den unga flickan ur hennes dystra likgiltighet; visserligen kunde hon ibland, i synnerhet då farbror Páhl eller Mary Berg hälsade på henne, förefalla glad och intresserad som förr, men så snart hon blifvit ensam, försjönk hon på nytt i sina bittra minnen, i sina på en gång sorgsna och ljufva drömmar om den eviga hvilan, som hon hoppades snart skulle göra ett slut på hennes lidanden.

Och under de sömnlösa nätterna, då hon timme efter timme låg och lyssnade på klockornas slag, stegrades denna dystra sinnesstämning till en ångestfull förtviflan, som hon tyckte omöjlig att uthärda.

»Gud, min Gud», brukade hon då hviska, i det hon krampaktigt vred sina händer, »hvarför slår du mig så, hvarför jagar du mig med sorger och kval? Var det då inte nog att jag alltid fått lida . . . att jag plägats natt och dag ifrån min barndom . . . att min kropp är vanskaplig . . . att jag är ett föremål för människors ömkan eller afsmak? . . . Skall man, därför att man redan förut är olycklig, vara dömd att bli ännu olyckligare? Fins det inte barmhärtighet hos Gud, bara orubbliga lagar? *Han* sade att själen är så mycket mera än kroppen . . . han sade att jag kunde bli lycklig, *fast* jag var ofärdig . . . Han *ljög* då, för jag vet att min själ är så mycket

djupare än hennes ... Om han hade menat hvad han sade, hvarför kunde han då inte älska mig? ... Men han älskade henne, som har en vacker kropp ... och mig ... mig ... Hvarför, hvarför är det så deladt ... hvarför så mycken glädje och lycka åt en, och bara smärta, bara smärta åt en annan ... O jag *kan* inte bära mitt lidande ... det är mig öfvermäktigt ... allt, allt är mig likgiltigt ... om hela världen förginge, skulle jag ändå inte bry mig om annat än *min* sorg, *min* förtviflan ...

Ibland kunde dessa förtviflade utbrott sluta med en lidelsefull gråt, som gjorde henne så uttröttad att hon till slut insomnade. Ibland åter låg hon hela natten vaken med sina tankar, som, hårda och bittra, utan någon lindring af tårar, i en rastlös kretsång rörde sig i hennes hjärna.

Och allt som tiden gick blef det mörkare och mörkare inom henne. Hennes tvifvel på Guds kärlek hade öfvergått till en trotsig öfvertygelse att, då hon måste lida så förfärligt, kunde det icke finnas någon Gud. Fru Verner läste emellanåt högt för henne ur religiösa böcker och försökte att tala med henne i andliga ämnen, men det hade kommit något kallt, slutet öfver den unga flickan, som gjorde alla dylika försök gagnlösa.

Sommaren förgick på vanligt sätt; doktorn önskade att Marta skulle fara till någon badort, men hon ville på inga villkor lemna sitt hem, och doktorn ansåg sig ej böra tvinga henne.

På hösten frades doktor Adlers och Louises bröllop; hela familjen Verner var bjuden och Marta öfvertalade dem att gå, så att hon den aftonen var ensam

hemma. Hon låg på soffan i sitt rum med ögonen än slutna, än vidöppna och stirrande, och följde i inbillningen hela den scen af skönhet och ungdomslycka, som nu utspelades i Louises hem. Hon såg den vackra, strålande bruden, den hvita drägten, slöjan, som omgaf det rosiga ansiktet... Hon såg *honom*, blek, allvarlig, med de djupa, sjäfulla ögonen... Hon hörde prestens högtidliga fråga... det bäfvande ja-ordet... de varma lyckönskningarne...

Plötsligen, midt under hennes upphetsade förtviflan, kom det öfver henne ett stort, sällsamt lugn. Det var som om en fruktansvärd värk hastigt afstannat och lemnat några ögonblicks lindring. Och utan att tänka på hvad hon gjorde, utan att reflektera öfver det dåraktiga i att bedja till en Gud, på hvars kärlek hon ej trodde, sammanknäppte hon sina händer och bad en lång, brinnande bön för *honom* och hans lycka.

Hon kunde sedan icke glömma denna sällsamma bön, som omedelbart, utan kritik eller eftertanke, strömmat fram ur hennes hjärta. Lifvet gick sin vanliga gång, de bittra, ångestfulla känslorna släppte henne ej, men ibland, ofta just då hon var som mest olycklig, kom tanken på den bön hon bedt för *honom*, och fyllde henne med samma underliga, ljufva frid hon då kände. Till och med i drömmen syssel-satte hon sig med denna bön; hon tyckte t. ex. en natt att hon befann sig på en ödslig, oändlig hed, der icke en skymt af lif, icke spår af en människa syntes till. Då hörde hon långt, långt i fjerran hur någon hviskade hennes namn. »Hvem är det?» ropade hon flere gånger. Och med drömmens under-

liga, fantastiska sätt att förnimma tyckte hon då plötsligen att den där rösten, som kallade henne i fjärran, det var bönen hon en gång bedt för den man, hon älskade . . .

Emellertid förgick hösten, och julen nalkades. Marta hade icke träffat Louise och doktorn annat än den gång de som nygifta kommo på visit till hennes föräldrar. De blefvo icke ombedda att förnya sitt besök, och, ehuru de aldrig med hvarandra talade därom, blef det liksom en tyst öfverenskomelse mellan dem att ej fortsätta umgänget med Verners.

Den första djupa förtviflan hade nu släppt Marta, men hon var alltjemt nedslagen och tungsint och till kroppskrafterna ytterligt försvagad. Det enda som intresserade och upplifvade henne var att med Mary samtala om och ordna för G. G. G:s angelägenheter. Mary hade gjort upp en storartad plan att till julen kläda och bispisa små fattiga barn, och Marta deltog med stor ifver i insamlandet af medel härtill.

En morgon, några dagar före jul, fick Marta ett bref af följande lydelse:

»Goda Fröken.

Förlåt Dristigheten att tillskrifva nådiga Fröken men jag har fått hört att Fröken är jelpsam å lam i Benen, å jag tänkte därför att fröken skulle ha godheten å jelpa en som också är lam å har en fattig mor att försörja, ha goheten jelp mig i mitt bekymmer och Herren skall löna Fröken jag har varit sjuk å har pantsatt mest allt. Ursäkta dristigheten beder ödmjukligen.

Elma Aronson.

Om fröken vil sända en jungfru hit, skall fröken få se att allt är sannt som jag sagt goa fröken jelp mig lite i min nöd.» —

Marta hade knappast slutat detta bref, förrän hon i salen hörde ljudet af farbror Påhls röst och steg, och några sekunder derefter stod doktorn inne hos henne med hatten i hand och öfverrocken, som han sällan hade tid att taga af sig på sina besök, uppknäppt.

»Nå, Marta», sade han på sitt glada, skämtsamma sätt, »ska' vi tillsammans fara till lama Aronson i dag?»

Marta såg förvånad på doktorn.

»Hur vet farbror? . . . » frågade hon tvekande.

»Åh, det är jag som haft henne att skriva till dig», svarade doktorn storskrattande. »Lama Aronson och jag, vi äro gamla, goda vänner, vi. Man kan för resten inte vara annat än god vän med den beskedliga flickan, du ska' få se att du också kommer att tycka om henne. Hon har det lite svårt för närvarande, det är inte så lätt ska' jag säga att försörja en gammal orkeslös mor, då man själf är lam och förstörd af värk. Därför föll det mig häromdagen in att hon skulle skriva till dig och be om lite' hjelp af en som sjelf vet hvad sjukdom vill säga, men inte hvad det vill säga att också vara fattig. Kom nu Marta-barn, ska' jag göra dig bekant med lama Aronson — sätt nu på dig bara — släden står och väntar — se där ha vi mor», fortfor han och vände sig till fru Verner, som nu kom in, »jag tar Marta med mig på en stund, om frun är snäll och bonar väl om henne . . . »

Marta och frun hunno knappast att göra några invändningar eller frågor, utan blott taga fram ytterkläderna och så fort sig göra lät sätta på dem. Och innan Marta visste ordet af, satt hon med farbror Pähl i hans släde, som i snabb fart ilade fram öfver den snöbetäckta landsvägen och in till staden.

Stackars Marta kände sig helt förbryllad vid tanken på att komma bland främmande; hon brukade nästan aldrig vara borta från hemmet, och var hon det någon gång, så gällde besöken blott hennes närmaste vänner, Mary Berg eller Wellinerna. Svårigheten att röra sig gjorde henne skygg för människor; dessutom hade hon sista tiden varit så svag och sjuk att hon knappast orkade gå omkring ens i hemmet. Men farbror Pähl hade riktigt tagit henne med storm, och först då hon kom i släden började hon tänka på det obehagliga i att sammanföras med en främmande människa, i synnerhet som denna var lika ofärdig och hjälplös som hon själf.

»Farbror», sade hon tvekande, »kan lama Aronson inte gå själf?»

»Jo, liksom du, med kryckor. Hon har varit lam alltsedan sitt femtonde år, och nu är hon nära fyratio. I tolf år har hon med handarbete försörjt sin gamla mor, som har lungsot, och numera inte kan stiga upp ur sängen. Jag vet ingen aktningvärdare människa än lama Aronson. Och aldrig hör man henne klaga, hur bedröfligt hon än har det! 'Ähja, visst ä' de' lite' vanskligt för mig', det är den enda klagolåt hon brukar ge ifrån sig, när nöden är allt för stor. Men så har hon också en kraft, som uppehåller sig...»

»Hvilken kraft?» frågade Marta, fastän hon mycket väl visste hvad doktorn menade.

»Jo, hon tror fast på det välsignade gudsordet, att *Han*, utan hvars vilja inte en sparf faller till marken, Han skall också draga försorg om henne», svarade doktorn, och tårarne kommo i hans små vänliga, gråa ögon, »hon säger också att, hur fattig hon än varit, har hon aldrig gått hungrig till sängs. Ja det är förunderligt hvad det är för en kraft i den där tron, — jag har på samma gata som Aronsson ett handverkarefolk som kommit i betryck och som äro gudsförnekare och utilister öfver lag, och de göra aldrig annat än knota och svära och gråla, och deras ungar gå åtminstone hvarannan dag utsvultna till sängs... Och ändå ha de allesamman två par friska lemmar hvardera...»

Doktorn lutade sig åt sidan, öppnade dörren och stack ut ena benet; det var en vana hos honom, att så snart han fick i sikte det hus hvartill han ämnade sig, alltid öppna vagnsdörren och med halfva kroppen luta sig ut ur vagnen, för att i samma ögonblick den stannade, vara färdig att hoppa ur.

Inom några sekunder voro de nu framme vid Aronssons bostad, en liten envåningstråkåk, belägen i en komplex af dessa gamla byggnader, som ännu här och där på Östermalm finnas kvar af det Stockholm som håller på att försvinna.

Doktorn hoppade ur, hjälpte Marta att komma ner på marken och tillsade kusken att vända med släden. Därefter gingo han och Marta in på gården, där flere små ruskiga träbyggningar lågo kringströdda, togo af åt höger och äntrade så uppför en brant för-

stugutrappa, hvars bestigande förorsakade Marta icke ringa svårighet. Men farbror Pål tog henne icke på sina armar, som *någon annan* förr brukade göra då de voro ute tillsammans och vägen blef henne svår, han gick blott efter och såg till att hon ej skulle falla och lät henne för öfrigt sköta sig själf.

Då de kommit uppför trappan, knackade doktorn på dörren, men han gaf sig ej tid att vänta tills den öppnades, utan öppnade själf och klef in i rummet, i det han tog af sig hatten och knäppte upp sin pels.

»Goddag, goddag», utropade han vänligt och nickade flere gånger, »nä, hur står det till i dag då?»

En späd kvinnogestalt, som satt vid ett bord framför fönstret och arbetade, reste sig långsamt och gjorde en nigning för doktorn.

»Åhjo tack», svarade hon med ett vänligt småleende, »Gud hjälper en fram dag för dag, så nog går det alltid . . .»

Därefter flyttade hon en frågande blick till Marta, som kom in efter doktorn.

»Ja, se här, kära Aronson, har hon den lilla flickstumpan, som jag talade med henne om», sade doktorn, »hon har själf kommit för att göra er bekantskap och se hur ni har det.»

Den lilla gestalten vid fönstret gjorde ånyo en nigning, och Marta räckte henne litet förläget sin hand.

»Var så god och sitt, fröken», sade Aronson, i det hon, utan att släppa sitt stöd mot bordet, sköt fram en stol åt Marta.

»Tack», svarade Marta och satte sig, under det farbror Pål alltjemt förblef stående med hatten i

hand, alldeles som om han ville hålla sig beredd att när som helst kunna gå.

»Nå, hur är det nu», fortfor doktorn, »nu ska' Aronson tala om för fröken här hvar skon klämmer, medan jag pratar med gumman litet!»

Han gick bort till sängen, satte sig på dess kant och böjde sig ned för att höra hvad den sjuka, som endast kunde tala med nästan ljudlös stämma, hade att säga.

Marta och Aronson sutto tysta några sekunder, under hvilka Marta hastigt och forskande lät blicken öfverfara det låga, halfmörka rummet.

Härinne härskade den största fattigdom; några trästolar, bordet, vid hvilket den lama flickan satt, och sängen därborta voro de enda möblerna. I den lilla nedrökta kakelugnen brann en brasa, och framför den hängde några våta kläder att torka. Fukt luktade det också härinne så skarpt, att Marta först hade svårighet att andas. Ovillkorligen kom hon att tänka på de höga, soliga, luftiga rummen där hennes lif förflöt...

»Jag fick brevet i dag på morgonen», sade hon slutligen och kämpade med sin förlägenhet. »och jag vill så gärna... jag menar... om det är någonting jag kan hjälpa... så...»

»Tack, goda, snälla fröken», svarade Aronson, och ett uttrycksfullt leende upplyste det bleka ansiktet med den stora, sjukliga munnen och de mattblå ögonen, »ja, det är underligt att se hur Herren hjälper, om vi bara taga ut hans löften att hjälpa. Ända tills i år har jag alltid kunnat betala hyran, men nu har jag varit så sjuk att jag ej kunnat ar-

beta, och har inte ett öre därtill, och *just* nu skickar Herren fröken till min hjälp.»

»Får jag lof att... jag menar... betala hyran om...» sade Marta, i det hon undrande och förlägen tog upp sin portmonä, »jag menar... om fröken... hur mycket är det?...»

»Tack, goda, snälla fröken», svarade Aronson med sitt glada, vänliga leende, »men det är så mycket, så mycket... tjugu kronor... om fröken bara vill hjälpa mig med litet, så...»

»Jag har inte mera än tio kronor», svarade Marta och räckte Aronson den sedel hon tagit upp ur sin portmonä, »men om jag får lof skall jag be pappa skicka resten...»

»O tack, kära, kära fröken!» utropade Aronson, i det hon böjde sig framåt och ville kyssa Martas hand, »så mycket pengar, så mycket pengar... Herren välsigne och löne er, jag kan inte tacka er som jag vill... Nej, men hvem kunde då tänka något dylikt... Kära, lilla fröken, jag kan inte säga hur lycklig jag är... hur lycklig jag är!»

Aronson sammanknäppte sina händer, och hennes bleka, tärda ansikte strålade medan hon riktade ögonen uppåt och rörde läpparne, liksom hade hon bedit en tyst bön.

Marta svarade ej, men hon måste svälja för att kväfva sin rörelse. Det föreföll henne så underligt gripande att höra ordet »lycka» uttaladt i detta lilla, fattiga rum och af dessa bleka, vissnade läppar.

»Tycker ni inte det är svårt att vara lam och... fattig?» frågade Marta slutligen på samma blyga sätt.

»Svårt, ack nej!» utropade Aronson med en ton,

som om Marta frågat någonting alldeles orimligt, »hur skulle jag kunna tycka att det är svårt, då jag har öfverlemnadt allt åt Herren? *Jag* vet inte hvarför jag skall vara lam och fattig, men *han* vet det, och jag är viss om att han bättre än jag förstår hvad som gagnar mig. Jag tänker så ofta på de orden: »hvad jag gör, vet du icke nu, härefter skall du få veta det.»

Marta spratt till; det var samma ord med hvilka Mary en gång försökt att trösta henne, men som hon blott kallt och trotsigt tillbakavisat.

»*Jag* tycker det är svårt att vara lam, *fastän* jag inte är fattig, utan kan få allt hvad jag vill», hviskade hon, utan att se på Aronson, »jag kan inte alls finna mig i mitt öde, jag kan inte alls tycka att det är till mitt bästa att jag hela mitt lif igenom måste gå på kryckor . . .»

»Ack, fröken lilla», svarade Aronson vänligt och litet sorgset, »det kommer sig däraf att ni inte ännu lärt känna Kristi kärlek. När ni det gjort, ska' ni få se hvad allt blir lätt att bära, också de tyngsta bördor. Jag vet ju, att hvad jag än lider, så har han en gång burit en mångtusen gånger så tung börda . . . och det för min skull . . .»

»Nå, Marta», utropade nu doktorn, i det han bullrande steg upp, sköt undan stolen och kom fram till de begge flickorna, »hur är det, nu ha ni väl blifvit riktigt goda vänner, kan jag tro?»

»O ja, fröken har varit så snäll, så snäll!» svarade Aronson, och hennes ögon tindrade som små julgransljus. »Tänk, doktorn, hon har betalt halfva min hyra och lofvat be sin far att betala resten!

Är jag inte lycklig kanske? Gud välsigne den lilla snälla fröken och gifve henne sin frid!»

»Ja, ja, det är bra, det är bra ... hm ... hm», upprepade doktorn och klappade än den ena, än den andra af de begge flickorna på axeln. »Så, Marta-barn, nu måste vi i väg; ... ja, ja, jag kunde nog tro att ni skulle bli goda vänner, för ni äro snälla flickor båda två ... Adjö nu, kära Aronson, jag tittar väl hit i morgon ... Laga nu så att mor får lite ägg till middagen. Till kvällen skall hon ha 20 droppar ... hm ... hm ... och se så till att omslaget ligger tätt ... Adjö, adjö ... hm ... hm ... och laga så att hon själf får lite mat i sig ... Så, så, ä' vi klara nu?»

Han nickade upprepade gånger, först åt gumman, som med hes, rosslig stämma mumlade sitt: »Tack, go'a herr doktorn», så åt Aronson och skyndade därefter ut så hastigt, att Marta knappast hann taga afsked och följa honom utför trappen. Sedan stufvade han in Marta i släden och tillsade kusken att köra till konsul Bergs, där Marta skulle äta middag hos sin lilla väninna och på aftonen afhämtas med faderns ekipage.

Doktorn var just icke mångordig under vägen; dels var han så upptagen af sina egna tankar, hvilka efter vanligheten i förväg lupo omkring till alla patienter, sjukhus och fattiga han i dag skulle besöka, ått han just icke hade sinne för att samtala, dels ansåg han att lama Aronson skulle verka på Martas sinne utan några förklaringar och påpekningar.

Men då de nalkades Marys port, och doktorn beredde sig att öppna fällen och sticka ut benet, sade

han plötsligt med ett varmt skimmer öfver det bruna rynkiga ansiktet:

»Det gör en riktigt godt i hjärtat att se en människa, som så där lefver på Herrens barmhärtighet, alldeles som liljorna på marken! Det kommer en att blygas öfver sin egen misströstan! Eller hur, Marta, det är en troslexa, sån't där?»

»Ja», svarade Marta blygt, »nog kände jag mig eländig och svag bredvid henne...»

»Så... så... nu äro vi frammel» utropade doktorn i det han hoppade ur, sträckte sina händer mot Marta och hjälpte henne först ur släden, så uppför trapporna till andra våningen, där Mary bodde och där han ringde på med sin »doktorsringning», som tjänstefolket brukade säga, »akta sig nu, liten!... så... hm... hm... stig försiktigt... så där... så där... kommer du in ordentligt nu? Tack, tack... adjö, liten vän... hälsa Mary och säg, att om hon behöfver något till enögda Malin, skall hon få fri-medikamenter... tack... tack... hälsa far och mor. Jag tittar väl till er endera dagen. Adjö... adjö...»

Och borta var han, innan Marta ens hunnit säga honom farväl och tack.

Marta kunde icke glömma lama Aronson och sitt besök hos henne. Det bleka ansiktet med dess fridfulla leende, den vänliga rösten, den tacksamma, glada blicken uppstego oupphörligt för hennes tankar och sysselsatte hennes inbillning.

Hvarför, när lama Aronson som Gud pröfvat ännu mycket mera än Marta, hvarför, när *hon* kände sig lycklig och trodde på Guds kärlek, skulle Marta icke också kunna göra det?

Det gick som doktorn förutsagt: Marta och lama Aronson blefvo mycket goda vänner. Flere gånger följde Marta med doktorn till henne och ibland for hon ensam dit och stannade i flere timmar och satt och lyssnade på sin nya väns berättelser ur hennes förflutna lif. Det var berättelsen om ett lidande, en kamp och en förtröstan, sådana som Marta aldrig förr varit vittne till och som mer och mer fyllde hennes själ med en helig, bäfvande undran. Hvarifrån denna kraft att glädjas i lidandet, att tro och förtrösta, då allt är kolsvart omkring en, då man håller på att drunkna i nödens och lidandets vågor . . . ?

Och dag efter dag satt Marta i den lilla stugan hos sin fattiga, lama väninna, och medan hon lyssnade på de enkla, trohjärtade orden, blef det så småningom lugnare och fridfullare i hennes själ. Själviskhetens bojar började lossna; mer och mer drogos hennes tankar bort från det egna lidandet, kring hvilket de hittills så envist kretsat. Hon hade alltid förr känt sig ensam om lidandet, eller åtminstone tyckt att ingen någonsin lidit som hon, men nu vidgades hennes hjärta, och hon började förstå att lidandet icke är en endas, icke två eller fleres arfvedel, utan allas, hela mänsklighetens, emedan alla hafva syndat. Hon började ana, att äfven om vi nå den högsta jordiska lycka — äfven om hon vunnit *hans* kärlek — skall det dock alltid i vårt hjärta finnas rum för en hemlig ångest, en dof oro, emedan vi äro människor, bröder med alla lidande, och emedan den ena brodern, hur lycklig han än själf är, aldrig kan så lösgöra sig från den andra, att han

ej, om än svagt och otydligt, i tysta, inåtvända ögonblick förnimmer den andras kval.

Men det dröjde länge tills Marta vann en fullständig frid; hon måste innan dess kämpa en hård kamp, hon måste gå igenom mörka, ensamma dalar, där hon tyckte sig förlorad och öfvergifven af Gud och människor. Åter och åter reste sig i hennes hjärta de gamla bittra tankarna, de tröstlösa frågorna: »Men hvarför så mycket lidande, så mycken synd, om Gud är god och kärleksrik? Skulle ej hans fadershjärta blöda vid åsynen af våra kval, kunde ej hans allmakt befria oss därifrån?

Hon greps äfven tid efter annan af en dunkel, kväfvande syndaångest; i stunder, då förtviflan som mest ansatte henne, kände hon på ett förunderligt klart sätt syndens makt öfver sitt hjärta, onda begär rörde sig däri, bittra, hårda känslor söndersleto henne. Det var i synnerhet *ett* minne som i dylika stunder plågade henne: hon kom ihåg att hon en gång läst om en man som dödat sin rival genom att icke fort nog rädda honom ur en lifsfara, och hon mindes, att då hon läste detta, flög genom hennes själ den tanken, att så skulle hon ha gjort med Louise, om hon varit i den mannens belägenhet...

Var hon då i själfva verket bättre än dessa arma varelser, som sutto inne i fångelser och försonade sina brott, och som människor föraktade? Hvilka rysliga möjligheter funnos icke inom henne? Hvad hade hon icke under andra förhållanden kunnat blifva?...

Och liksom hon känt mänsklighetens gemen-

skap i lidande, så kände hon äfven nu, på ett ändå kraftigare sätt, dess gemenskap i synd.

I sin ångest började hon bedja. Men bönen gaf henne icke frid; hon fick intet annat svar än sina egna lidelsefulla rop. Då träffades en gång, under det hon läste i bibeln, hennes blick af de orden: »han bar vår krankhet och lade på sig vår sveda».

Hvad ville det egentligen säga att bära andras lidanden? Marta hade många gånger förr läst de orden, men aldrig träffats af dem som nu. Hon läste och läste, ty hon ville tränga ned i deras djup, men de blefvo alltjämt dunkla för henne. Så kom hon till evangelisternas berättelser om natten i Getsemane och om Kristi korsfästelse. Var det manne så, att han i den stunden bar all världens krankhet, alla människors synd och lidande? Och emedan han burit dem, behöfva vi icke mera digna därunder?

Det sköt liksom en blixtråle genom Martas själ; hon anade att nu hade hon funnit den hemska gätans lösning, att här, hos Kristus, i blodet på korset, i blodssvetten, som flöt från hans panna under Getsemanenattens fador, hade hon funnit vittnesbördet om den Guds kärlek, hon ej kunnat se i en värld af synd och lidande...

Ifrån det ögonblicket kände hon att själfvets bojar föllo af henne och att hon kunde bedja, bedja som aldrig förr, icke en af känslösvall och stämningar framsprungnen bön, utan en bön ur hjärtats djup, en bön som gick fram till Gud och tilltvang henne det svar, på hvilket hon väntade med bäfvande längtan: »Min dotter, dina synder förlätas dig».

Ty hon kände medan hon ännu bad, hur den

syndaångest, som denna sista tid tryckt henne, ströks bort ur hennes själ, hur *han*, som burit hennes lik-som alla människors synd och lidande, blef hennes frälsare och öppnade för henne vägen till den Fa-der, hvars kärlek hennes trotsiga sinne så länge för-nekat . . .

VIII.

Tiden förrann hastigt därute på villan; löjtnant Axel hade kommit hem från sin vistelse i utlandet, allt gick sin vanliga, jämna gång, och inga yttre händelser störde det angenäma familjelif, som fördes därute. Men den stora förändringen i Martas inre hade äfven åt hennes sätt och uppträdande gifvit en ny pregel. De forna utbrotten af missnöje och oro återkommo mer och mer sällan, och den lilla bort-skämda flickan, som snäste och kommenderade sin omgifning, hade så småningom, under det inre flitiga umgänget med Kristus, — ett umgänge, som för henne dagligen mer och mer blef ett lifsbehof, — förvandlats till en mild, älsklig ung kvinna, hvilken, utan att hon kanske själf visste eller förstod det, blef det mest lefvande vittnesbörd om trons hemlighetsfulla förmåga att skapa en ny människa.

Visserligen kunde det ännu ibland hända, att hon hade återfall af sin forna retlighet, att det högdragna tonfallet i hennes stämma kom tillbaka, då hon gaf tjänarna en tillsägelse, men hennes ånger häröfver var sann och djup, hennes själfransakelse

ärlig, hon bad alltid den hon sårat om förlåtelse, och i en brinnande, allvarlig bön hämtade hon sedan kraft att segerrikt fortsätta kampen mot sitt retliga, oroliga lynne.

En svår pröfning blef det för Marta, att doktor Adler och Louise så småningom åter började umgänge med Verners. Första året efter deras giftermål syntes Louise, som sagdt, icke alls till på villan, men en dag längre fram kom hon helt oförmodadt på besök för att tala med Marta om »en fattig portvaktarepojke», som hon sade.

Några af de forna bittra känslorna vaknade hos Marta, då hon fick se den kvinna, som förorsakat henne så mycket lidande, men den kraft att öfvervinna sin motvilja, som hon aldrig, det kände hon, kunnat gifva sig själf, fann hon genom att ögonblickligen fly till Gud i bönen.

Louise var sig alldeles lik: glad, vänlig, älskvärd. Hon tycktes ha dragit ett streck öfver det förflutna, och lika tillitsfullt och entusiastiskt som förr öfverhopade hon Marta med ömhetsbetygelser och uttryck af beundran.

Marta hade ej ämnat be Louise komma igen, men då denna gick, utbrast hon på sitt gamla förtroliga sätt:

»Tack, älskling, för att du vill hjälpa mig med den olyckliga pojken! Så snart jag fått något ordnad för honom, kommer jag och talar om det för dig! Jag får ju komma, eller hur?»

Och Marta kunde naturligtvis icke säga annat än att hon gärna finge det.

»Hvem vet», tänkte hon för sig själf, »hvad Gud kan ha för mening med det?»

Ett par gånger under vinterns lopp gjorde Louise besök hos Marta, och på nyåret kom äfven doktorn ut till villan.

Underligt nog förorsakade det Marta ingen smärta att numera återse doktorn. Den forna varma kärleken hade förvandlats till en lugn vänskap, och den förhärskande känslan hos henne var en innerlig önskan att kunna draga honom in på den väg, där hon själf funnit frid.

Däremot plågade det henne obeskrifligt att se hur förändrad han blifvit både till sätt och utseende. Hans leende var icke blott som förr tungsint, utan bittert och hårdt, och han kunde nästan icke tala i tio minuter, utan att han gjorde ett utfall mot mänsklighetens lumpenhet eller lifvets uselhet.

Ibland, då de liksom i forna tider kommo in i förtroligare samtal, ville Marta med stöd af sina egna andliga erfarenheter bevisa honom hur orätt han hade, men då afbröt han henne alltid.

»Försök, som jag, att dagligen se så mycket fattigdom, så mycket oförskyldt lidande, och jag tror att ni skall få svårt att vidhålla de där fantasierna om Guds kärlek!» svarade han blott.

Marta smålog. Han tycktes ha glömt att *hon* visste mera om lifvets elände än han, att hon icke blott måst vara vittne till ett oförskyldt lidande, utan att hon från sin födelse själf måst bära det. Men hon sade ingenting härom, utan svarade honom blott:

»Det är sant att det måste vara svårt att se så

mycket elände, som ni får göra. Men ligger det icke också en tillfredsställelse i att få sätta in sin personlighet i striden, att efter *sin* förmåga få afhjälpa och lindra lidandet?...

»Afhjälpa!» utbrast han med en föraktfull handrörelse, »det är just det som är det förtviflansfulla, att det är som att ösa ur hafvet med en snäcka, då man söker lindra nöden och sjukdomen. Ser ni, fröken Marta, jag skall säga er någonting: människor sådana som jag, d. v. s. sådana som ha erfarenhet af lifvet och inte äro alldeles utan hjärta i kroppen, vi ha försett oss på lifseländet, vi äro bergtagna däri och vi komma inte mera loss...»

»Jag undrar ej därpå», svarade Marta, och tårarne kommo henne i ögonen, »jag har själf varit inne i berget, så jag vet hur det är, men det var *en*, som tog mig i handen och förde mig ut. Och det fins inte mera än han som kan rädda och frälsa oss, då vi sitta fast i ångesten öfver lifvets sorger och elände...»

Doktorn skakade på hufvudet och gjorde en afvärjande handrörelse.

»Han frälsar aldrig mig, fröken Marta. Jag kommer ihåg från den tiden jag läste i bibeln ett språk, som alltid föreföll mig hårdt, men som säkert innehåller en lifssanning: '*få* äro utvalda'. Jag hör ej till de utvalda.»

»Och hur vet ni det? Det samma trodde jag om mig...»

»Ja, jag kan inte säga er hvarför, jag är blott öfvertygad om att så är. Emellertid», fortfor han, och ett vänligt leende flög öfver hans mörka ansikte, »fins det någonting, som håller mig fast här nere,

och det är alla dessa små barnkräk på »Hemmet» och i min praktik, som jag pysslar om, det är förunderligt huru de fästa mig vid lifvet, jag har den löjlige fantasien, att de inte skulle kunna reda sig utan mig. Annars, fröken Marta, är det verkligen ingenting, som hindrar mig att när som helst skaffa mig pass till en längre resa, ..»

»Men doktor Adler», utbrast Marta upprörd, »hur kan ni säga så?... Ni glömmen ju er hustru... Louise... har ni inte skyldigheter mot henne... kan inte hon fordra...»

Doktors ansikte blef ännu mörkare än nyss.

»Min hustru», sade han med ett kallt småleende, »är verkligen den snällaste lilla människa som fins, det vet ni nog, fröken Marta, men hon fordrar sannerligen ingenting af mig, och således kan jag inte heller vara henne någonting skyldig. Louise är icke road af någonting annat än baler och nöjen, och jag låter henne roa sig hur mycket hon vill, och därmed är hon belåten. Och jag med.»

Marta kunde ej svara; samtalet hade tagit en för henne alltför pinsam riktning. Det plågade henne ej att träffa doktorn, hans åsyn väckte ingen bitterhet hos henne, hon hade af hela sitt hjärta förlåtit honom den smärta han beredt henne, men Louise — blotta nämmandet af hennes namn kunde ibland kasta henne in i själsstrider, för hvilka hon nästan dukade under. Vilda, kvalfulla frågor uppdöko som gengångare i hennes inre. Hvarför skulle denna fåfänga, ytliga kvinna, hvars förnämsta sysselsättning var att kläda sig, hvars enda intresse var att dansa och låta beundra sig, hvarför skulle just hon få bli

hans hustru och med sin tarfliga person, sitt in-skränkta sjäslif draga ned hans rika ande?

Men under dylika frestelsestunder brottades hon liksom Jakob med Gud, och liksom han släppte hon ej den osynlige, förrän han välsignade henne och gaf henne kraft, icke blott att ej hata Louise, utan att på sitt förhållande till henne kunna tillämpa Kristi ord: '*älsken* edra ovänner!'

Hvilken underbar bärande kraft låg det icke i *trons* bön! Marta erinrade sig att hon, äfven innan hon kom till klarhet i de andliga frågorna, ibland brukade bedja, som t. ex. då hon på doktorsnäs bröllopskväll bad för honom, men ack, hur stapplande, hur oviss var icke den bönen, hur underligt famlande, alldeles som om hon stått i ett stort mörker och fjärran sett en ljusstrimma, som bådade att det dock fans en dag. Nu, nu hade den dagen gått upp för henne, nu lyste *trons* ljus öfver det en gång så mörka lifvet, och i detta värmande ljus uppspirade väldiga, hittills ej anade andekrafter inom henne.

O, hur hon jublade, hur hon tackade Gud för denna öfversvinneliga sällhet att kunna älska den hon en gång så djupt afskytt.

Hade hon blott kunnat dela med af sin lycka åt doktorn! Hvilket tomt, fattigt lif förde han ej, han, som dock var så varm, så själfull! Det föreföll Marta själf egendomligt, men det fans nästan ingenting som verkade så trosstärkande på henne, som just doktorn, med all hans skepticism, all hans ringaktande misstro mot kristendomen. Aldrig kände hon en så lefvande visshet om sanningen af ett nytt lif i Kristus som efter sammanvaron med doktorn

och Louise. Den enas njutningslystna, nöjesjäktande lif, den andres dystra tungsinthet och hopplösa sträfvan att göra godt, voro för henne de mest öfvertygande vittnesbörd om hvarthän människan kommer, då hon ej söker förklaringen af livvets gåta i Kristus och hans kärlek.

Hvad doktorn beträffar, var han alltid efter samtalen med Marta i en sinnesstämning, som han knappt själf förstod. Den förändring hon undergått ingaf honom en känsla af missnöje, ja nästan hätskhet. Ty han kände att han förlorat sin makt öfver henne, att hon nu för alltid glidit ifrån honom, och detta plågade honom mera än han skulle velat erkänna. Någonting hade försvunnit ur hans lif, hvad det var skulle han icke själf kunnat säga. Det var icke kärlek, ty han hade icke älskat Marta; det var icke vänskap, ty det band som förenat dem hade ej haft vänskapens lugna, orubbliga karaktär. Men så mycket visste han, som att det var någonting skönt och ljuft som upplösts — en ren, vacker ton som dött bort, — att det var någonting, som under andra yttre förhållanden skulle ha utvecklats till en djup och stark kärlek.

Och alla dessa själsförnimmelser utmynnade slutligen i en känsla af bitter lifsleda, i en hemlig, afundsjuk aning om att den lycka Marta vunnit ändå var den enda, som lönade mödan att eftersträfvä . . .

Mary Bergs och Martas vänskapsband hade under de sista åren allt fastare tillknutits. Marys önskan hade under många år varit att få egna sig åt sjuksköterskekallet, men då hennes föräldrar icke

med gladt mod kunde gifva sitt samtycke härtill, afstod hon, om än efter många strider, från denna hjärteönskan, och försökte i stället att, fastän hon kvarstannade i hemmet, så mycket möjligt var egna sig åt sjuka och fattiga.

Och häri hade hon en ifrig och intresserad bundsförvant i Marta. Då de begge flickorna träffades, kunde de sitta i timmar och tala om sina fattiga och göra upp planer för framtida verksamhet. Marta hade redan för längesedan, strax efter sin omvändelse, inom sig gjort upp ett förslag, hvarigenom hon, praktisk och ordningsälskande som hon var, skulle kunna på *en* sak samla sina krafter, som hon nu spridde åt olika håll, och sedan hon framlagt det för Mary, och de begge vännerna tillsammans noga öfvertänkt och granskat detta förslag samt äfven inhemtat mera erfarnes råd, beslöt Marta, under anropande af Guds välsignelse, att försöka sätta det i verket.

Det var en morgon strax efter frukosten, ungefär två år sedan doktor Adler firade sitt bröllop. Grosshandlare Verner gick af och an i salongen med händerna på ryggen, och Marta satt på sin vanliga plats i soffhörnet. De pratade lifligt och förtroligt, och det vänliga, själfulla ansiktsuttryck som var grosshandlaren eget blef som vanligt ännu innerligare, då blicken fästes på hans lilla ofärdiga flicka, hvilken nu mera än någonsin var hans hjärtas älskingsbarn.

»Pappa», sade Marta plötsligt, »kom och sätt dig här bredvid mig, det är någonting jag vill tala med dig om, någonting jag vill bedja dig om.»

»Hvad är det nu för en fattig gumma eller sjuk

pojke eller öfvergifven hustru, som du har lofvat att bli förespråkarska åt, Marta lilla?» frågade grosshandlaren småleende, i det han hörsammade Martas uppmaning och satte sig i soffan bredvid henne.

Marta svarade ej genast; hon satt några ögonblick med hufvudet lutadt i handen och såg tankfullt framför sig.

»Pappa lilla», sade hon därefter utan att ändra ställning, »om jag berättade för dig att jag ämnade . . . att jag . . . gärna skulle vilja gifta mig, hvad skulle du då säga?»

Grosshandlarens ansikte fick ett uttryck af den djupaste förvåning.

»Hvad jag skulle säga», upprepade han tvekan och fixerade Marta, »min lilla flicka, du vet att allt som kunde lända till din lycka . . .»

»Men», fortfor Marta, i det hon lyfte upp sitt hufvud och såg fadern in i ögonen, »om jag sade dig, att den jag ville gifta mig med vore mycket fattig, ja, att han hade rakt ingenting, utom en liten arbetsinkomst på ett par tusen kronor, så att du måste ge mig först och främst utstyrsel och så ett årligt underhåll, hvad skulle du då svara mig?»

Grosshandlaren blef ännu mera förvånad, han visste verkligen icke hvad han skulle svara. Marta såg så allvarlig, nästan högtidlig ut, alldeles som om det, hvarom hon talade, vore en verklighet. Underliga, omöjliga fantasier flögo plötsligen genom faderns tankar. Skulle det kunna hända . . . hade hon sammanträffat med någon af hennes religiösa åsikter, som . . .

»Säg, pappa lilla, upprepade Marta smeksamt,

»säg, hvad skulle du svara mig? Skulle du vilja offra så där mycket pengar för min lycka?»

»Mitt älskade barn!» utbrast fadern, i det han drog Marta intill sig under ett plötsligt utbrott af sinnesrörelse, »du vet att då det gäller din lycka, fins det ingenting jag ej kan offra, hur mycket hellre då någonting så obetydligt som litet penningar. Skulle du ha fattat tycke för en bra och hederlig karl, så skall du få honom, hur fattig han än må vara, förutsatt att det verkligen bereder din lycka att bli gift med honom!»

»Tack, älskade pappa», svarade Marta, i det hon smeksamt tryckte sig intill fadern, »du vill då verkligen ge mig både utstyrsel och underhåll? Det är mycket pengar, det. Ellen Mellberg, som gifte sig härom året, fick tio tusen af sin far. Och mindre än ett par tusen kronor kan du väl ej ge till årligt underhåll! Det är mycket pengar, det.»

Hon såg småleende upp i faderns ansikte, och en skälmsk stråle glindrade plötsligt till i hennes ögon.

»Nåja, kära barn, det står jag väl ut med», svarade fadern skrattande och på samma gång förbryllad. »Men kom ihåg, priset därför skall vara din lycka!»

»Det lofvar jag dig, älskade pappa, du skall alltid kunna säga till dig själf, att du beredt min lycka, den högsta lycka till och med som jag kunnat nå. Ser du», fortfor hon, och ett djupt allvar släckte den skälmska strålen i hennes ögon, »gifta mig, det kommer jag aldrig att göra. För det första kan det icke hända att någon skulle vilja ha till hustru en krympling som jag, för det andra — om en omöjlighet skulle inträffa, så — ville jag af

många skäl ändå icke gifva mig. Men det fins någonting som skulle göra mig ändå lyckligare än att få ett eget hem; och den där hemgiften och underhållet som du nyss lofvade mig, vill jag att du skall gifva mig till det.

Faderns ansikte mulnade.

»Och hvad är det?» frågade han och sköt sakt Marta ifrån sig.

Men Marta lät icke afskräcka sig genom faderns missnöje.

»Jo, att få ordna en asyl för små ofärdiga barn, som lida lika mycket som jag, men som inte ha ett godt hem och kärleksfulla föräldrar som mildra lidandet. Detta har under sista året varit *min* dröm om lycka, och nog måtte den vara lika mycket värd att sättas i verket, som om jag nu komme och berättade för dig att jag ville gifva mig med en fattig ung man, äfven om han vore aldrig så hygglig? Eller hur?»

Hon fick ånyo sitt skalkaktiga leende då hon fattade faderns hand och småleende såg upp i hans ansikte.

»Du är en stor skälm, Marta», sade fadern, som ej länge kunde bibehålla sin missnöjda min, »det är bra skada att du ej kunnat bli diplomat, ty du har sannerligen stora anlag därför. Nu har du ju snärjt mig, så att jag ej kan komma lös.»

»Det är just meningen det, pappa lilla», utbrast Marta förtjust, »du säger då ja... du vill ge mig pengarne till... till... det som skall skänka mig den högsta lycka jag kan drömma om...»

»Är det verkligen så, mitt barn?» frågade fadern

med ett plötsligt allvar, » skall du verkligen bli lycklig, fullkomligt lycklig?»

»Ja, pappa, ja!» utbrast Marta och såg upp på fadern med ett strålande leende. »Ser du», fortfor hon, i det hon sänkte rösten och lutade sitt hufvud mot faderns bröst, »jag skall berätta dig någonting... en hemlighet, som du kanske nog visste... det var för ett par år sedan någonting som... som jag då tyckte var den högsta sällhet en människa kunde få... Men nu... nu tycker jag den bleknar till ett intet emot den utesägliga lyckan att tillhöra Kristus, min frälsare, och att i honom få älska och hjälpa mina lidande bröder...»

Fadern tryckte Marta intill sig och kysste ömt hennes panna.

»Gud välsigne dig, min älskade flicka», hviskade han med upprörd stämma, »kunde äfven jag, vacklande och tviflande människa, få smaka något af den lyckan...»

»Det skall du en gång, pappa, jag är viss därpå!» utropade Marta och upplyfte sitt hufvud, »jag ber hvarje dag för dig och mamma, och jag vet, att Gud förr eller senare hör mina böner!...»

— — — — —
Ett par månader härefter invigdes det lilla hem för sjuka och ofärdiga barn, som Marta och Mary med farbror Pähls tillhjälp iordningställt.

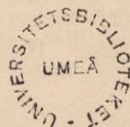
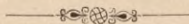
Tio små krymplingar intogos där först, men allt som åren gingo utvidgades det mer och mer, och på sin trettionde bröllopsdag skänkte grosshandlare Verner en så stor summa till hemmet, att ett eget hus kunde byggas. Hundratals små sjuklingar,

hvilkas barndom annars hade förflutit i nöd och elände, ha där funnit lindring i sina plågor och glädje och kärlek för sina hjärtan.

Och så blef verkliga Marta Verner, som önskekransen en gång förutspått, en mycket lycklig kvinna, om än på ett annat sätt än doktorn tänkte sig, då han bad henne binda kransen.

Själfläckig, sprider hon lycka hvart hon kommer. De små barnen i hemmet älska henne öfver allt annat på jorden; det är rörande att se deras förstjusta småleende då de ropa: »nu kommer tant Marta», så snart de få höra ljudet af hennes kryckor mot förstugugolfvet.

Hennes lif är solljus och glädje. Solljuset är Kristi kärlek, och glädjen är hjärtats djupa hemlighetsfulla fröjd i Gud.

Från Evang. Fosterlands-Stiftelsens Förlags-
Expedition hafva utkommit:

Roos, Mathilda. I Vårbrytningen. Teckningar ur barnens värld. Illustrerad af Jenny Nyström. Häft. 1,25, kart. 1,50, klotb. 2,25.

Genom de varmhjärtade teckningarna, som för resten skildra flera scener, i hvilka de små kunna se sig själfva med sina naiva tankar och föreställningar afspeglade, går en underström af mildt manande kristligt allvar, lefvande tro och fast förtröstan på att Gud styr allt till det bästa. Till berättelserna har *Jenny Nyström*, som försett boken med en vacker omslagsteckning, äfven lämnat ett antal tacks illustrationer.

N. D. A.

Denna barnbok är hvad såväl text som teckningar vidkommer alldeles utmärkt. De små skola säkerligen mottaga den med förtjusning.

F.

En mycket god och passande lektyr för barn. Mästerliga skildringar af olika karaktärer såsom de uppenbara sig hos barnen.

Heml.-posten.

Bland årets barnlitteratur är denna bok utan tvifvel en af de allra bästa.

C. R. H.

A. L. O. E. Den ryktbare läkaren i staden Korsfri och hemligheten af hans konst, 2:dra uppl. Häft. 75 öre, v. b. 1 kr.

Detta arbete ansluter sig på ett enkelt och ledigt sätt till ett ställe i den för många välbekanta boken af Bunyan, »Kristens resa». Berättelsen börjar nämligen just vid pilgrimens ankomst till det *heliga berget*, hvars åska och blyxt tvingade honom att vända om. Här framställes nu en vandring förbi detta berg, hvarunder uppenbaras mer än ett nytt slag af *själfbedrageri*, som icke af förf. till »Kristens resa» blifvit anmärkt. Då det måste vara af vikt för hvar och en människa att kraftigt ryckas upp ur alla *själfbedrageriets* farliga drömmar, rekommenderas denna bok till allvarlig genomläsning hos sanningssökande af alla klasser.

Ur förordet af C. Bergman, *Vinsläf*.

— **Sjön i urskogen.** En berättelse belysande det 12:te kap. af romarebrevet. 3:dje uppl. Häft. 1,50, kart. 2 kr., klotb. 2,75.

En god bok som gifver — likasom denna signaturs skrifter i allmänhet — en levande bild af hvad kristendom vill säga, en sann, sund, i kärlek verksam kristendom. För barn är boken roande och underhållande på samma gång som lärorik.

Läsn. f. hemmet.

A. L. O. E., En synåls historia. Berättelse för barn och ungdom. Häft. 50 öre, kart. 75 öre.

Denna berättelse af den välkända engelska signaturen vill inskräpa, huru allenast Guds ord och bönen kunna gifva frid och trefnad i hemmet, samt förläna kraft att uthärda och öfvervinna i de många tålamosprof, hvaraf i synnerhet husmödrarne dagligen få göra erfarenhet. Tillika innehåller den lilla skriften många roliga och nyttiga lärdomar för vettgiriga barn.

Berättelser för folket.

1:a häftet: **Undantagsmannen** eller **Huset** med det svarta skiffertaket af *Fr. Ahlfeld*. Häft. 25 öre.

2:a häftet: **Husprästen Berendt Sten** af *Fr. Ahlfeld*. Häft. 25 öre.

3:e häftet: **Spelarens lif och ändalykt** eller **Faren icke vilse, Gud låter icke gäcka sig!** af *Fr. Ahlfeld*. Häft. 25 öre.

Häftena 1—3 tillsammans kart. 1 kr.

4:e häftet: **Tjänstedrängens jubileum** af *Fr. Ahlfeld*. Häft. 25 öre.

5:e häftet: **Det tillbakasatta barnet** af *Fr. Ahlfeld*. Häft. 25 öre.

6:e häftet: **Förvaltaren och hans barn** af *Fr. Ahlfeld*. Häft. 25 öre.

Häftena 4—6 tillsammans kart. 1 kr.

Dessa berättelser äro efter min mening förträffliga. De andas en kärnsund, praktisk kristendom och äro i ordets bästa mening goda folkskrifter. Jag känner icke många böcker af den art, som bättre än dessa förtjäna att spridas i vida kretsar.

F. W. Bugge.

7:e häftet: **Hemma; Vårdagar** af *Ernst Evers*. Öfvers. fr. tyskan. Häft. 50 öre, kart. 75 öre.

8:e häftet: **Byflickan; Rosor och törnen** af *Ernst Evers*. Häft. 50 öre, kart. 75 öre.

Den tyske författaren Ernst Evers' berättelser äro små noveller ur folklivet, hvilka utmärka sig genom en ren anda, allvarlig ton och genomgående kristlig grundval för framställningen, hvilken författaren trots allvaret förmått göra underhållande. Dessa små historier, två i hvarje häfte, förtjänade att vinna allmän spridning på landsbygden, hvars mera enkla lif de företrädesvis skildra i en något idealiserad form.

Ny Ecklesiastik-Tidn.

Bunyan, J. Kristens och Kristinnas resa tillsammans, praktupplaga med 80 illustrationer. Häft. 3 kr., klotb. med röd snitt 4,50, d:o med guldsnitt 5 kr.

Detta utomordentliga verk, som nu föreligger i ny dräkt, värdig dess dyrbara innehåll, hvilket på ett eller annat sätt dagligen förverkligas i en kristens lif, hör till dem, som i likhet med det gamla kära bibelordet dock aldrig blir för gammalt utan förblifver ständigt nytt, så länge pilgrimer tåga genom tåredalen mot det saliga hemmet, hvarför boken är välkommen nu liksom förut. De talrika och synnerligt väl utförda illustrationerna gifva henne dessutom ett förhöjdt värde, enär de åskådliggöra den för öfrigt tilltalande texten, hvilken gör den vane öfversättaren all heder.

Jönk.-P.

— **Kristens resa.** Ny öfvers. från originalspråket, tionde uppl. med 10 planscher. Häft. 1 kr. v. b. 1,25, klotb. 2 kr.

— **Kristinnas resa.** Forts. af Kristens resa med 7 planscher. Ny öfvers. fr. originalspråket, sjette uppl. Häft. 75 öre, v. b. 1 kr., klotb. 1,50.

De spanska bröderna. En berättelse från det sextonde århundradet. Häft. 2,50, kart. 3 kr., klotb. 3,50.

De spanska bröderna är en med historisk trohet, djup människokänedom, lifvig fantasi och djupt kristligt allvar verkställd skildring af det evangeliska ljusets spridande vid reformationstiden i Spanien och dess släckande i martyrernas blod; och erbjuder en både spännande och uppbyggelig läsning, som särskildt kan vara till nytta för att påminna om de hemska frukter den katolska kyrkan bär, där den fritt får utveckla sig.

G. S. L.

Den spanska martyrhistorien är rik på de mest gripande taflor af tro och hjältemod i döden. Hittills är den dock i vår litteratur föga känd. Det föreliggande arbetet gifver under formen af en högst intressant berättelse läsaren en

inblick i denna storslagna spanska reformations- och martyrhistoria. Vi tro denna bok vara en af de för den kristliga familjekretsen mest lämpliga till gemensam läsning.

Väkt.

Boken är af värde och intresse ej blott för den yngre ungdomen utan ock för äldre. *Sv. P.*

Engelhardt, E. v., Herren ser. Några drag ur pastor J. M. Ludwigs lif. Öfvers. från tyskan. Tredje uppl. 25 öre.

Vi måste bekänna, att vi icke på länge läst något så rörande och uppbyggligt som denna lilla skrift, hvilken i sanning är en riktig ädelsten, ty dessa drag ur en trogen Herrens tjänares lif äro tillika dyrbara bidrag till bekräftande af hvad det heliga ordet lär om Guds trofasthet i sina löften till alla dem, hvilka förtrösta på honom såsom vår himmelske Fader i Kristus Jesus. Vi vilja med dessa få ord endast fästa uppmärksamheten på denna lilla skrift, som förtjänar den vidsträcktaste spridning. *Sv. P.*

Fördoldt. En läkares anteckningar. Svenskt original af H. K. Häft. 75 öre, kart. 1 kr., klotb. 1,75.

Vi ha med stort intresse genomläst denna bok. Åsynen af att den innehöll nästan uteslutande dagboksanteckningar höll på att afskräcka oss, men vi äro glada öfver att så ej blef fallet, ty dessa anteckningar äro icke af det torra, enformiga slaget, utan utgöra en fortlöpande intressant skildring, som på ett okonstladt sätt visar, huru Guds härliga nåd gifver kraft att midt under djupa sorger och missräkningar låta Guds kärlek flöda ut till medmänniskorna.

Fosterl.

Franska trosvittnen bland Cevennerna under Ludvig XIV:s tid. Öfvers. fr. engelskan af G. S. Löwenhielm. Med illustrationer. Häft. 75 öre, kart. 1 kr., klotb. 1,75.

Författaren af föreliggande arbete gifver oss en serie af enkla, tilltalande bilder från denna tid. Vi följa honom med spändt intresse, då han skildrar de såsom vilda djur jagade protestanternas irrfärder bland Cevennernas berg, deras sammankomster i öknerna, de lömska öfverfallen af dragoner och fanatiska katolska präster, eller då han målar ökenpastorernas dödsföraktande hjältelif under utöfvandet af deras herdekall. Sådana förebilder af kärlek till sanningen och offervillighet för tron äro hälsosamma för vår indifferentia och korsskygga tidsålder. *V. L.*

Gamla skolkamrater och deras lefnadsöden. Andra uppl. Häft. 1,25, kart. 1,60, fint klotb. 2,25.

Om någon vill ge en verkligt god och underhållande bok åt sin son, så säga vi obetingadt: köp denna; bättre lektyr kan du ej välja åt honom! Nio f. d. skolkamrater befinna sig vid äldre år bosatta ej långt från hvarandra i närheten af London, verkande hvar och en inom sitt kall. De sammanträffa och berätta tilldragelser ur sitt skiftesrika lif. Hvarföre de så göra, finner läsaren i slutet af boken, där quintessensen i hvarje särskild berättelse utdrages såsom praktisk tillämpning på läsarens hjärta. *Hels.*

Genom kors till krona eller *Det välsignade sjukbesöket*. En berättelse ur lifvet. Öfvers. Häft. 25 öre.

Man står ofta i förlägenhet om, hvilken lektyr man skall sätta det uppväxande släktet i händerna, då det längtar efter något, som är »roligt». Här har man då en berättelse med kristlig lifsåskådning, som väl torde lämpa sig för de unga. *Väkt.*

Giberne, Agnes, Smickrarens nät eller huru Kitty Hunt blef snärjd och befriad. Öfvers. från engelskan af *G. S. Löwenhielm*. Häft. 1,50, kart. 1,75, klotb. 2,50.

Denna berättelse bjuder på ganska lifligt och skarpt tecknade karaktärer, och trots det romantiska innehållet lämnar den ett intryck af lif, som kommer läsaren att tro på sanningen i hvad han läst. Den kan isynnerhet rekommenderas åt unga flickor. Öfversättningen är ledig och värdad. *Aftonbl.*

Gross, Constance, Matrosen eller Guds nåd i en syndares hjärta. Sann berättelse från de södra hafven. Häft. 1 kr., kart. 1,25, klotb. 2 kr.

En liten bok, som vi vilja på det varmaste rekommendera icke blott för ungdomen, hvars uppmärksamhet den »spännande berättelsen» torde kunna hålla vid lif »från »perm till perm», utan ock för alla vänner af sjömansmissionen. *Hels.*

Denna berättelse är särdeles fängslande och meddelar ett ögonvittnes sanna berättelse om en märkvärdig sjöresa och ett fruktansvärdt skeppsbrott. »Vågornas Drottning» är namnet på den statlige ängaren, hvars färd på de södra hafven väcker vårt lifligaste intresse. *Arb. V.*

Guds fostrande nåd eller *Kerstin Redferns pröfningar*. Häft. 2,50, kart. 3 kr., klotb. 3,75.

I den berättelse, som härmed annäles, kämpa mörker och ljus mot hvarandra med den utgång, att ljuset behåller segern. Hvar och en, som erfarit ljusets och mörkrets makt inom sitt eget bröst, skall ej utan rörelse kunna genomläsa denna flärdlösa berättelse om Kerstin Redferns präfningsar.

Läsn. f. hemmet.

Hagerup, Eiler, Märkvärdiga exempel af de heliga martyrer, deras svåra lidande, segerrika tro och tålmod i de tio stora förföljelser, som under den hedniska öfverheten i de tre första århundradena efter Kristi födelse öfvergingo kristenheten. Till allmän uppbyggelse samlade och utgifna af d:r Eiler Hagerup samt nu bearbetade och med bihang tillökta af C. O. Rosenius. Åttonde uppl. Häft. 1,25, kart. 1,50, klotb. 2 kr.

Denna värdefulla bok har nu utkommit i en åttonde upplaga. Hon är af det slags böcker, hvars värde icke försvinner med tiden utan förblifver oförändradt. *Göteborg. V.*

Harms, L., Gyllene äpplen i silfverskålar. Häft. 1,50, kart. 1,75.

Dessa berättelser, som genomgås af en trosfrisk luthersk ande och som tillika äro mycket ägnade att uppväcka och lifva missionssinnet, torde väl förut vara tämligen kända inom vårt land, men för den, som ännu ej gjort deras bekantskap, vilja vi dock påpeka dem såsom särdeles underhållande för så väl gammal som ung. *Hels.*

Havergal, F. R., Bruicy, en liten arbeterska för Kristus. Häft. 1,25, kart. 1,60, klotb. 2,50.

Bruicy är en bok, som ingen flicka skall ångra att hafva läst. — De mästerliga teckningar af hvardagliga situationer, öfver hvilka författarinnan på ett så lyckadt sätt förstår att sprida ett leende behag, bidraga att gifva boken ett högt värde. *Ungdomsv.*

Hazelius, Hj., Minnesteckning öfver Evang. Fosterlands-Stiftelsens tjugufemåriga verksamhet. 50 öre.

I raska drag och öfverskådlig form behandlar här minnestecknaren sitt vidsträckt ämne och gifver en klar, kärleksfullt tecknad bild af denna märkliga förening, som nu ägt bestånd i tjugufem år. Hvad man ock må tänka om denna stiftelse, värd att känna är hon dock äfven genom andra källor än dess vedersakares framställningar, och en

sådan kännedom erhålles, som sagdt, genom föreliggande minnesteckning.
V. f. Folkunderv.

Heinrich, K., Berättelser ur verkligheten, bekräftande sanningen af Guds löfte om hjälp i nöden. 5 häften å 50 öre.

Här får man göra bekantskap icke med diktade utan med verkliga berättelser, som lägga i dagen trosstärkande drag ur många uppriktiga kristnas erfarenhet. De kunna med nöje läsas af hvem som hälsat, men särdeles skola predikanter och söndagsskolärare här finna en god hjälp, ty ofta fastnar evangeliü sanning bättre, då den med någon lämplig berättelse illustreras.
Senapsk.

Hodder, Edvin, Den unge kontoristen, eller »Om skalkar locka dig, så följ icke». Andra upplagan. Häft. 85 öre, kart. 1,10, klotb. 1,75.

I företalet till denna bok yttrar öfvers.: »Man kan svårigen finna en mera passande bok för föräldrar att gifva sina söner, då de lämna hemmet för att utgå i världen, eller för principaler att utdela bland de ynglingar, som de hafva i sin tjänst» — och i detta omdöme måste en hvar instämma, som läst den lilla berättelsen. Med en psykologisk skarpblick, som vittnar om djupt studium af mysterierna i ett människohjärta, följer förf. steg för steg den unge kontoristens inre lif, växlande mellan eftergifter för frestelserna och en allt svagare strid mot dem; han visar, huru detta vacklande mellan njutningsbegärets, högmodets och den falska ambitionens lockelser å ena sidan och samvetets varningar å den andra nödvändigt måste leda till ett djupt fall, och detta uteblir ej heller, i det den unge kontoristen låter förleda sig till växelförfalskning. För honom blef dock både yttre och inre upprättelse möjlig, ty hans principal förlät och förteg brottet, och Georg Westin dömde sig själf, så att han icke blef dömd.
Hels.

Holmberg, E. J., D:r Martin Luthers lefverne 1483 — 1546. Med 20 stora och vackra illustrationer. Tredje uppl. Häft. 75 öre, kart. 1 krona.

Uppgifterna i herr Holmbergs bok äro, såsom på titelbladet angifves, hämtade ur de bästa källor och således fullt pålitliga. Det rika materialet är med stor urskillning användt och väl ordnad, så att vi däri finna Luthers bild med pietet sant och lefvande tecknad. Härtill kommer, att författarens stil är enkel och lättfattlig, på samma gång som den är värdig och tilldragande, hvarför boken med nöje och nytta kan läsas af både lärd och olärd. Boken

är egentligen afsedd för *svenska folket*, och vi äro fast öfvertygade därom, att hon skall bereda välsignelse och gagn i de hem, där hon får inträde. Det värde hon äger redan genom sitt goda innehåll ökas ganska betydligt af 20, mestadels mycket vackra, illustrationer, som af flertalet bland hennes läsare skola med nöje betraktas. Papper och tryck äro utmärkta, hvarför priset måste anses så lågt, att äfven denna omständighet bör i sin mån göra henne till folkbok.

V. f. Folkunderv.

I fängelse för bekännelsen. En berättelse från unionsförföljelserna i Preussen. Häft. 40 öre.

En gripande skildring, som visar vådan af en *falsk* union, men kan uppväcka till bön om en *sann* förening på samvetsfrihetens grundval mellan de olika troende.

Göteborg. V.

Ihle, Annette, En moders sista vilja. Översatt från norskan af Leo. Häft. 75 öre, kart. 1 kr.

En kärnsund, tilltalande, kristlig lifsbild. En ung, tanklös flicka föres genom mycken nöd till en genomgripande omvändelse. Hon har emellertid blifvit gift med en förträfflig man, som dock ej förstår sin fromma hustrus tro. I det unga hemmet uppstå snart konflikter, sedan hustruns förfallne fader och mannens kärlekslösa moder blifvit medlemmar af familjen. Hustruns väg blir härigenom öfvermåttan törnbeströdd, men hennes fasta förtröstan till Gud samt kristliga ödmjukhet och tålmod låta henne gå segerande och lutrad ur striden. Slutligen varder hennes man vunnen genom hennes helgade umgängelse, och skön harmoni blir grundtonen i det omskapade hemmet. Skildringen bär prägeln af inre sanning. Personligheterna lida ej af onatur och svulst, såsom så ofta är fallet i kristliga berättelser.

V. L.

Immanuel, W., Vaken och bedjen! eller Genom honom till honom. En sann händelse, berättad för folket. Tredje uppl. I glacéomslag 35 öre.

Lamb, Ruth, Tjänare och tjänster. Översättning från engelskan af C. A. Häft. 75 öre, kart. 1 kr., klotb. 1,75.

Länge hafva önsknigar uttalats, att någon bok skulle utgifvas, som på ett sundt och lättfattligt sätt berörde husbondefolks och tjänares inbördes förhållanden. Denna önskan har nu på ett lyckligt sätt blifvit tillgodosedd, och vi kunna icke annat än hjärtligen glädjas däröfver.

Åt dem, hvilka kanske redan vid titeln på boken studsa tillbaka under förutsättning, att den skall innehålla en hop torra moralpredikningar om tjänares plikter och deras försumlighet vid uppfyllandet af dem, vilja vi på förhand säga, att af sådant finnes ej ett spår. Hvarje sida visar oss en förständig, kärleksfull och erfaren husmoders innerliga medkänsla för sina tjänarinnor. Ingen må därför skrämmas ifrån att taga boken i sin hand eller anse den tid förspild, som användes till dess noggranna studerande. *Arb. V.*

Manning, S., Det heliga landet Palestina. Med omkring 130 illustrationer samt en färglagd karta öfver landet. Öfversättning af lektor G. S. Löwenhielm. Häft. 4,20, kart. 6 kr., klotb. 7,50, på extra fint planschpappnr i elegant band 9 kr.

Ett synnerligen intressant, lärorikt och tilltalande verk, smakfullt utstyrdt med många illustrationer. En utförlig beskrifning öfver »det sköna land, där dessa heliga fötter en gång vandrat, som oss till evig salighet och frälsning blifvit naglade vid korssets stam». — En bättre julklapp än denna kan man näppeligen gifva. *Norrl.-P.*

Detta arbete utmärker sig för en dyrbar utstyrel, genom många — omkring 130 — särdeles fint utförda illustrationer, genom fint och till och med extra fint papper samt genom en i förhållande härtill förvånande stor prisbillighet. Med smaken i arbetets värdiga yttre framträdande öfverensstämmer också dess tilltalande skildring öfver hvad förf. skadat. Genom öfverflyttningen har, såvidt vi kunna döma, icke heller det ursprungliga doftet gått förloradt. Med inre och yttre fägring sammansmält, kan detta arbete ej underlåta att på en hvar göra ett behagligt intryck. Detta är åtminstone hvad vi om detsamma förmäna. *Lunds V.*

Faraonernas land eller Egypten och Sinai skildrade i ord och bild af **D:r S. Manning** och **R. Lovett**. Med omkring 140 illustrationer. Häft. 4,20, kart. 6 kr., fint klotb. 7,50.

Arbetet är, kan man säga, ett apropos för dagen. Genom den senaste orientalistkongressen har intresset för orientalska förhållanden blifvit allmänare än någonsin förut, jämväl bland den stora allmänheten, och det praktverk vi här äro i tillfälle att anmäla är i hög grad ägnadt att vidmakthålla och förkofra detta intresse, i synnerhet som texten är hällen i en lättläst och lifligt skildrande stil samt framför allt *ansluter sig till bibeln* och sprider ljus öfver många i den heliga skrift omnämnda orter och händelser. Därtill

kommer, att texten belyses af en mängd prydliga större och mindre illustrationer, hvilka jämte den värdiga utstyrseln i dess helhet göra det hela till ett verkligt praktverk.

Skarab. l. T.

Allmänheten erbjudes här ett arbete, hvilket både på grund af sitt gedigna innehåll och sin eleganta utstyrsel förtjänar en framstående plats i boksamlingen.

Eskest. T.

Här föreligger ett praktverk af icke vanlig art. När flertalet planschverk bjuda endast på en kåserande text, möta oss här skildringar, grundade på allvarlig, själfständig forskning. — Såväl för det eleganta salongsbordet som folkbibliotekets blygsamma hyllor ägnar sig *Faraonernas land* synnerligen väl.

Korresp.

Philips, R., Märkvärdiga omvändelser. Öfversättning af lektor *G. S. Löwenhielm*. Häft. 1,10, kart. 1,40, klotb. 2 kr.

Detta arbete innehåller flera märkvärdiga berättelser om de underbara sätt, hvarpå Gud kan hitta vägen till människans hjärta.

V. f. Folkunderv.

Power, P. B., Ett-punds-människor. Häft. 75 öre, kart. 1 kr., klotb. 1,75.

Trohet i Herrens tjänst med de gåfvor man fått, vore det ock endast »ett pund», är hvad denna lilla berättelse vill lära oss.

Hels.

Då författaren är densamme som till »Den oljade fjädern», kan läsaren vara viss på att boken är både underhållande och lärorik och full af praktiska vinkar, som utdelas åt både rika och fattiga.

Söndagsskoll.

Här lära vi på ett praktiskt sätt känna, huru vi en och hvar skola förvalta det pund Herren förlänat oss.

Fosterl.

Den välkände författaren vill med denna bok inskräpa den sanningen, att alla troende fått af Herren mottaga åtminstone ett pund, och varna dem att följa den late tjänarens i liknelsen föredöme, hvilken nedgräfvde sitt i jorden och därför blef förkastad. Till yttermera bekräftelse härpå anför han ock i sin humoristiska och fängslande stil åtskilliga exempel på människor, som i medvetandet af sin ringa begåfning varit frestade att anse sig alldeles odugliga i Guds rike men genom förmaning att taga reda på det pund de utan tvifvel måste äga och troget använda detsamma, både själfva blifvit lyckligare och varit andra till välsignelse.

G. S. L.

— **Josef Flicker** eller *Konsten att hålla sig i godt*

stånd. Öfvers. från engelskan, med titelplansch.
20 öre.

Pratt, Emma, Konungabanéret. Öfversättning af *G. S. Löwenhielm.* Häft. 40 öre, kart. 60 öre.

Prinsessan i skogen. Berättelse ur verkligheten. 5 öre.

Richardson, Eliza. Katolicism och klosterlif enligt personliga erfarenheter skildrade. Öfversättning från engelskan. Häft. 1,25, kart. 1,50, klotb. 2,25.

Denna bok förtjänar den allvarligaste uppmärksamhet. Den är skriven med stor talang och är genom sitt fängslande innehåll, den lediga stilen och framför allt genom det ämne den affhandlar och hvilket blir så mycket mera lefvande och intressant därigenom, att författarinnan själf upplevat hvad hon skildrar, ett bland de värderikaste inlägg i en fråga för dagen.

Arb. V.

Rietschel, Georg, Luther i sitt hem. Fritt från tyskan. Andra uppl. Häft. 40 öre.

Den store reformatorn i sin kamp mot påfvedömet är en för alla bekant gestalt — husfadern i kretsen af de sina, den store kämpen, som i hemmet aflagt rustningen, torde däremot för många vara en mindre känd bild. Det är just denna bild, som föreliggande skildring vill för läsaren framkalla och i några historiskt bestyrkta drag måla för oss det friska, sunda familjelif, som under tvänne årtionden utvecklade sig inom murarne af det gamla Augustinerklostret i Wittenberg.

Robert och Greta eller En liten solstråle i en mörk vrå. Häft. 75 öre, kart. 1 kr., klotb. 1,75.

Denna lilla berättelse, öfversatt från engelskan, visar på ett anslående sätt, huru kärleken i högsta grad både människor emellan och till Herren Gud kan framträda i all sin glans lika väl under ett oansenligt som under ett finputsadt yttre.

Nylterhetsk.

Bland de till julen utkomna berättelseböcker hafva vi icke funnit någon så fängslande, älskligt intagande, tilltalande och gripande som denna. Den tvingar en att åter och åter läsa om den.

Hvett. T.

Scott, Benjamin, Roms katakomber och hvad de hafva att lära oss om den ursprungliga kristendomen i motsats mot hedendomen och den romersk-

katolska kyrkan. Med fina illustrationer. Häft. 1 kr., kart. 1,25, klotb. 2 kr.

Det är ej en torr beskrifning af Roms berömda katakomber, som här föreligger, utan snarare ett lärdt apologetiskt arbete, däri författaren framställer, hvad katakomberna hafva att lära oss om den ursprungliga kristendomen i motsats mot hedendomen och den romersk-katolska kyrkan. I de första kapitlen skildras hedendomens djupa sedliga förfall vid den kristna tideräkningens början, hvarefter katakombernas stumma vittnesbörd, de talrika inskriptionerna och teckningarne, få gifva en bild af den ursprungliga kristendomens väsen. Till sist tecknas den sorgliga vrånbild, som den urartade katolicismen nu företer. Arbetet är tydligen en frukt af djuggående studier i ämnet.

V. L.

Från de tre hufvudaforna: hedendomens styggelser, vittnesbörden från det underjordiska Rom och katolicismen, en urartad kristendom, utgå här jämförelser, ägnade till liflig erinran om att den rena kristendomen är mänsklighetens högsta, ja, enda verkliga skatt — en sanning, som i vår tid varder af mängen dels högljudt motsagd och dels i likgiltighet förgäten.

Hels.

I denna bok får läsaren göra bekantskap med förhållanden af stort intresse, förhållanden, hvilka röra sig å ena sidan omkring hedniska styggelser, sådana dessa florerade i det gamla romarriket, och å andra sidan de förhållanden, som kristendomen hade med sig. Här skildras katakomberna, denna underjordiska stad, där de kristna under förföljelsetiderna sökte sig en tillflyktsort. Vidare framställer författaren den urartade kristendom, som den katolska kyrkan gjort sig till bärare af.

Göteb. V.

Seelbach, Fromma och ogudaktiga personers död i historiska exempel från äldre och nyare tider.

Öfversättning från tyskan. Häft. 1,50, kart. 1,75.

I boken 'Fromma och ogudaktiga personers död', ställas vi i anden vid en hel rad ofta historiskt ryktbara personers dödsbäddar och få vara vittnen till deras tålmod, tro och lugn i den svåra kampen eller till deras hopplösa förtviflan, då de dö utan Gud. En sådan läsning bör ju alltid vara nyttig, icke minst för vår tids lätta och tanklösa publik.

V. L.

Senapskornet eller Mary Jones och hennes bibel.

Med illustrationer. Häft. 1 kr., kart. 1,40, klotb. 2 kr.

I denna bok har förf. på ett lifligt och skönt sätt skildrat den fattiga och obemärkta flickans lif, hvars af den

helige Ande väckta hunger efter Guds ord genom Guds skickelse gaf uppslaget till det stora Britt. och Utl. Bibelsällskapets stiftande. Mary fortsatte att från 10:e till 16:e året vandra en engelsk mil två gånger i veckan för att få läsa bibeln, hvilken då ej fanns på närmare håll. Boken är mycket lärorik. *Skara T.*

Stugan vid hafsstranden eller Lilla Esters historia. Öfversatt från engelskan. Häft. 50 öre, kart. 75 öre.

Denna lilla berättelse utgör ett vackert exempel på huru ett vänligt, allvarligt ord afgörande inverkat ej endast på den flicka, till hvilken det uttalats, utan äfven på hela hennes omgifning. *Hels.*

Taylor, L., Lilla Febe eller En blick bakom kulisserna. Häft. 1 kr., kart. 1,25, klotb. 2 kr.

Temple, Crona, Det ärofulla återtåget. En episod ur valdensernas historia. Med illustrationer. Från engelskan. Häft 1 kr., kart. 1,25, klotb. 2 kr.

Kyrkans historia är en outtömlig guldgruva. Valdensernas historia är en af dess äldaste skatter. Man fylles af beundran för dessa troshjältar, som, förföljda såsom vilda djur, ej låta sig nedslås af hunger, mordbrand, fängelse och död. Deras obetvingliga kärlek för sin hembygds dalar kan endast jämföras med deras hängifvenhet för sin evangeliska tro. Bortdrifna från sina grusade hem det ena året, vände de det andra året tillbaka igen, utblottade på allt utom på mod och tro. Och slutligen tröttna förföljarena. Den arma kvarlevan af den fordom blomstrande dalbefolkningen tillåtes taga sina gamla hem i besittning, och Italiens framtida missionärer få fritt dyrka sin Gud enligt sin tro. Det är denna ärofulla strid, dessa bittra lidanden och försakelser, som under berättelsens i någon mån romantiska form på ett lifligt och tilltalande sätt skildras i ofvanstående arbete. De talrika illustrationerna göra berättelsen ännu mer lefvande. *V. L.*

Thorne, Eglanton, Den kärlek som utdrifver räddhågan. Öfvers. fr. engelskan af G. S. Löwenhielm. Med illustrationer. Häft. 50 öre, kart. 75 öre, klotb. 1,50.

Denna berättelse skildrar, huru egensinne och självviskhet tog öfverhand hos ett barn, som blifvit uppfostradt i en lagisk anda utan kunskap om att Gud är kärleken. Ja, barnet i fråga kände till slut afsky för den stränge och straffande Gud, hvilken man framställt för det. Däremot

smälte snart det unga hjärtats köld och trots, då det genom en kristlig kvinnas inflytande lärt känna Guds kärlek i Kristus. Berättelsens tendens är fullt bibliskt berättigad.

V. A.

Ur lejonets mun eller Församlingen i katakomberna.

Med 6 planscher. Tredje uppl. Häft. 1,50, kart. 1,80, klotb. 2,50.

Detta är en berättelse om de första kristnas ståndaktighet i sin tro under lockelser och förföljelser från den härskande kultens sida. Det är lärorikt att blicka tillbaka på ett sådant skede i historien, ty det visar, att sannare åsikter väl i början omfattas af blott ett mindre tal och bekämpas af det stora flertalet, som icke vill rubbas ur sin vanliga tankegång, men dock gå segrande ur striden och öfvervinna allt motstånd, just på grund af sin inneboende kraft.

Ronneb. T.

Walton, O. F., Ett lyckligt val. Öfversättning från engelskan. Häft. 1,25, kart. 1,50, klotb. 2,25.

— **Skuggor eller En gammal länstols lefnadsöden.** Öfversatt af G. S. Löwenhielm. Häft. 1,50, kart. 2,00, klotb. 2,50.

I denna bok har författaren låtit en länstol på ett naivt och älskligt sätt framträda samt ur kristlig synpunkt skildra de olika familjer, i hvilkas händer han fallit, hvarigenom man får en ganska omväxlande och lärorik följd af tafnor ur lifvet. Genom det hela går såsom en röd tråd liknelsen om den förlorade sonen, och bör boken kunna blifva en både nöjsam och uppbygglig läsning i synnerhet för ungdom.

Webb, Pomponia eller De kristne af kejsarens hus.

Med 19 illustrationer. Andra upplagan. Häft. 2,50, kart. 2,75, klotb. 3,50.

Man får här i lefvande bilder af de första kristna inom olika stånd åskådliggjordt, i hvilken ställning de befunno sig vid den tid, då kristendomens ljus börjat sin steg för steg segrande kamp mot hedendomens mörker. Berättelsen som börjar i England och slutar i Rom, är så fängslande, att man icke gärna vill stanna förr, än man nått den historiska dikträdens ändpunkt.

Hvett. T.

